

Strategia Rozwoju Miasta Tychy

2030+

Strategia Rozwoju Miasta Tychy

2030+

Szanowni Państwo,

zapraszam do zapoznania się z nową „Strategią Rozwoju Miasta Tychy 2030+”, która jest jednym z najważniejszych dokumentów samorządu gminnego, określającym cele i kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Tychów na najbliższą dekadę. Powstał on w oparciu o znowelizowane przepisy ustawodawstwa krajowego. Jest efektem wielomiesięcznej pracy przedstawicieli wydziałów Urzędu Miasta, jednostek organizacyjnych, instytucji i podmiotów związanych z funkcjonowaniem Tychów, ekspertów zewnętrznych oraz mieszkańców. Zawarte w strategii propozycje przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji w długookresowej perspektywie poprzedzone były przeprowadzeniem kompleksowej diagnozy miasta w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wnioski z niej płynące pozwoliły nam określić potencjały oraz wyzwania rozwojowe na kolejne lata.

Tychy od lat znajdują się w czołówce rankingów oceniających m.in. jakość życia, kondycję finansową miasta, zdolność pozyskiwania środków zewnętrznych oraz dostępność przestrzeni i terenów zielonych. Niemniej jednak, dynamicznie rozwijające się technologie, zmieniające się trendy rozwojowe, sytuacja geopolityczna i ekonomiczna oraz postępujące, niekorzystne procesy demograficzne wymagają od miast dużej elastyczności w kreowaniu i realizacji polityk miejskich.

Odpowiadając na współczesne wyzwania chcemy, aby Tychy były miastem nowoczesnym, o wysokiej jakości życia, przyjaznym mieszkańcom, inwestorom oraz środowisku naturalnemu. Ważne jest, aby były również bezpieczną, atrakcyjną i dobrze skomunikowaną przestrzenią do życia, rozwoju oraz samorealizacji. Aby urzeczywistnić tę wizję planujemy skoncentrować się na systematycznym podnoszeniu jakości oferty usług publicznych oraz spędzania czasu wolnego, na rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz tworzeniu warunków sprzyjających dalszemu wzrostowi gospodarczemu Tychów. Nie mniej istotna będzie dla nas również realizacja działań związanych z adaptacją do postępujących zmian klimatu.

Kluczowym obszarem, na którym planujemy skoncentrować nasze działania jest stworzenie nowego, wielofunkcyjnego centrum miasta. Będzie ono miejscem integracji mieszkańców, spędzania wolnego czasu i odpoczynku. Pozwoli na podniesienie konkurencyjności gospodarczej miasta oraz wzmocnienie atrakcyjności Tychów jako miejsca, w którym warto mieszkać, pracować, rozwijać się oraz inwestować.

Korzystając z okazji, chciałbym podziękować wszystkim, którzy poświęcili swój czas i wzięli aktywny udział w procesie tworzenia nowej strategii.

Jestem przekonany, że aktywna współpraca społeczności lokalnej oraz władz samorządu na drodze otwartego dialogu pozwoli w pełni zrealizować plany i założenia.

Andrzej Dziuba
Prezydent Miasta Tychy

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1. Zagadnienia wprowadzające	6
1.1 Uwarunkowania prawne	6
1.2 Metodologia opracowania strategii	9
1.3 Komplementarność	13
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Tychy	23
3. Analiza strategiczna SWOT	38
4. Wizja i misja w ramach Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+	48
5. Cele strategiczne i operacyjne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie 2030+	50
5.1 Cele strategiczne	52
5.2 Cele operacyjne	53
6. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	55
6.1 Propozycje przedsięwzięć strategicznych	57
7. Obszar strategicznej interwencji (OSI) kluczowy dla miasta Tychy wraz z zakresem planowanych działań	64
8. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	69
9. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	74
10. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	80
10.1 Polityka przestrzenna - instrumentalizacja	80
10.2 Rekomendacje dla polityki przestrzennej	80
11. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań miasta Tychy	86
12. System zarządzania strategią	98
12.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	98
12.2 Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania	100
12.3 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	108
13. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	110
14. Załączniki	111
14.1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Tychy	
14.2 Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców	
14.3 Mapa ryzyka i zagrożenia powodziowego	
Spis tabel i rysunków	112

WSTĘP

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” jest nadrzędnym dokumentem planistycznym, określającym cele i kierunki rozwojowe, których osiągnięcie możliwe jest poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć strategicznych. Są one wypadkową prac diagnostycznych i badawczych oraz procesów konsultacyjnych, będących rezultatem przyjętego w procesie opracowania nowej strategii modelu partycypacyjno-eksperckiego.

Istotną rolą niniejszego dokumentu jest wpisanie się w szanse rozwojowe wynikające z polityki Unii Europejskiej na poziomie klimatu, transformacji energetycznej oraz szeroko rozumianej innowacyjności, znajdujące odzwierciedlenie w programach operacyjnych przewidzianych do realizacji w perspektywie finansowej UE, obejmującej lata 2021-2027.

Zgodnie z zapisami, zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Tychy są definiowane w regionie jako „ośrodek wzrostu”¹. Ta perspektywa wymaga ścisłej współpracy i integracji miasta w ramach obszaru funkcjonalnego, jakim jest Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia. Planowane w dokumencie działania mają na celu wzmocnienie powiązań sieciowych oraz poprawianie ich jakości. Na poziomie lokalnym natomiast „Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” stanowi opracowanie integrujące polityki sektorowe realizowane przez samorząd lokalny.

Ze względu na społeczny charakter strategii rozwoju, w jej opracowanie zaangażowano różne grupy interesariuszy. Na początkowym etapie prac nad dokumentem przeprowadzono badania z mieszkańcami² oraz wywiady z przedstawicielami kluczowych instytucji i podmiotów związanych z funkcjonowaniem miasta³, co pozwoliło na ocenę jego sytuacji społeczno-gospodarczej. Przeszło 88% respondentów uczestniczących w badaniu ankietowym deklaroowało zadowolenie z zamieszkiwania w Tychach. Ten bardzo pozytywny wynik to równocześnie duże zobowiązanie na przyszłość. Świadczy o tym również przyjęta wizja rozwoju, w której jakość życia znajduje się na pierwszym miejscu jako fundament działalności miasta w perspektywie najbliższej dekady.

- 1 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (OSI ośrodki wzrostu identyfikują obszary predystynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie).
- 2 Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w terminie od 18 listopada do 3 grudnia 2021 r. w formie elektronicznej i papierowej. Wzięło w nim udział 1 721 Tyszan.
- 3 Wywiady indywidualne odbyły się na przełomie lutego i marca 2022 r. (I tura wywiadów) oraz w czerwcu 2022 r. (II tura wywiadów). Wywiady przeprowadzono bezpośrednio i telefonicznie z 15 przedstawicielami kluczowych instytucji oraz podmiotów związanych z funkcjonowaniem miasta (publicznych, sportowych, organów bezpieczeństwa czy instytucji służby zdrowia).

1. Zagadnienia wprowadzające

1.1 Uwarunkowania prawne

Przedmiotowy dokument został opracowany na podstawie uchwały nr XXXIII/645/21 Rady Miasta Tychy z dnia 25 listopada 2021 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia została przygotowana zgodnie z obowiązującą procedurą i uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Miały one na celu przede wszystkim uporządkowanie systemu dokumentów strategicznych dotyczących polityki rozwoju w kraju, ale również zwiększenie efektywności ich wdrażania. Istotne jest również włączenie polityki przestrzennej do polityki rozwoju, co możliwe jest m.in. poprzez opracowanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jednostki samorządu terytorialnego oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Podstawę prawną stanowią przede wszystkim zapisy:

ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1561 z późn. zm.);
ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 z późn. zm.);
ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 z późn. zm.).

Ponadto, dokument został opracowany zgodnie z najlepszymi praktykami oraz wskazówkami zawartymi w Poradniku Praktycznym: Strategia Rozwoju Gminy, przygotowanym na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej⁴.

Kształt i obowiązkowe elementy strategii rozwoju gminy określa art. 10e. ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym, który wskazuje, że: Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁵ (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 z późn. zm.), przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), wraz z zakresem planowanych działań;
- obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych; ramy finansowe i źródła finansowania.

⁴ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/strategia-rozwoju-gminy>

⁵ Art. 10a. ust. 1. Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju: Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju, projekt polityki publicznej, projekt programu rozwoju lub projekt programu służącego realizacji umowy partnerstwa przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Dodatkowo art. 10g. ust. 4. tejże ustawy wskazuje, że strategię rozwoju gminy sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowanie treści, o których mowa w szczególności w ust. 3 pkt 4, 6 i 7.

Strategia rozwoju jest dokumentem silnie uspołecznionym, dlatego kluczowe na etapie jej powstawania jest zaangażowanie różnych grup interesariuszy (mieszkańców, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, organizacji pozarządowych). Tym samym, podczas opracowywania niniejszej strategii przeprowadzono badania z mieszkańcami oraz wywiady z przedstawicielami kluczowych instytucji i podmiotów, związanych z funkcjonowaniem miasta. Dokument został również poddany szerokim konsultacjom z mieszkańcami Tychów, sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Katowicach. Kluczowym podmiotem wydającym opinię dotyczącą sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, które określone są w strategii rozwoju województwa, jest Zarząd Województwa Śląskiego (art. 10f. ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

Kluczowy przy opracowywaniu dokumentu strategii jest również art. 10a. ust. 2. powyżej ustawy. Stanowi on, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem. Ewaluacja uprzednia to tzw. ewaluacja ex-ante, która stanowi obowiązkowy element opracowania. Przeprowadzona została w formule ewaluacji partycypacyjnej.

W kontekście sporządzania strategii rozwoju gminy, wymogiem zgodnie z art. 46. ust. 1. pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Szczegółowe informacje dotyczące wskazanej procedury zostaną przedstawione w rozdziale 13. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Ponadto, dokument odnosi się do zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (p.w.). Zgodnie z jej treścią, w strategii rozwoju gminy uwzględnia się obszary szczególnego zagrożenia powodzią, czego celem jest zapewnienie ochrony ludności i mienia przed jej negatywnymi skutkami. W art. 315 powyższej ustawy zawarto dokumenty planistyczne, które obejmują planowanie w gospodarowaniu wodami i które uwzględnia się w strategii rozwoju:

- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- plan przeciwdziałania skutkom suszy;
- plany utrzymania wód;
- wstępną ocenę ryzyka powodziowego;
- mapy ryzyka powodziowego;
- wstępną ocenę stanu środowiska wód morskich;
- zestaw właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich;
- zestaw celów środowiskowych dla wód morskich;
- program monitoringu wód morskich;
- program ochrony wód morskich.

Informacje oraz odniesienie do wskazanych treści zostało wykazane w rozdziale 1.3 Komplementarność z krajowymi, regionalnymi i lokalnymi dokumentami. Uzupełnienie stanowi Załącznik 15.3 - Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego.

1.2 Metodologia opracowania strategii

Metodologię opracowania strategii podzielono na dwa kluczowe komponenty. Pierwszy obejmował prace nad przygotowaniem kompleksowej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, której wnioski stanowią integralną część niniejszego dokumentu. Informacje i dane zawarte w dokumencie diagnozy umożliwiły poznanie aktualnej sytuacji i kondycji miasta, potrzeb i wyzwań rozwojowych oraz zidentyfikowanie procesów w nim zachodzących. Ponadto, zostały również wykorzystane na etapie planowania celów i kierunków działania. Drugi komponent obejmuje opracowanie właściwego dokumentu strategii, czyli prace koncepcyjne i wykonawcze.

Metodyka opracowania DIAGNOZY strategicznej Miasta Tychy		
Etap	Termin / Daty	Zakres działania
Badanie ankietowe mieszkańców wraz z przygotowaniem raportu	listopad/grudzień 2021 r.	W terminie od 18 listopada do 3 grudnia 2021 roku mieszkańcy mieli możliwość wzięcia udziału w badaniu ankietowym, którego celem była ocena sytuacji i funkcjonowania miasta, dostępności oferty usług publicznych do nich skierowanej, wskazanie deficytów, problemów oraz wyzwań, z którymi będzie mierzył się samorząd w najbliższych latach. Badanie, w którym wzięło udział 1 721 Tyszan, dostarczyło wartościowych informacji dotyczących w szczególności jakości życia w mieście, jak również oceny dostępności usług publicznych, oferty oraz infrastruktury. Wyniki ankietyzacji przedstawiono w sposób zbiorczy oraz w podziale na grupy wiekowe. Badanie umożliwiło poznanie potrzeb i oczekiwań różnych grup wiekowych. Raport z badania ankietowego stanowi załącznik do niniejszej strategii.
Pozyskiwanie danych, analiza desk research ⁶	grudzień 2021 r. / styczeń 2022 r.	W celu przygotowania kompleksowej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej pozyskano dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz wybranych Wydziałów Urzędu Miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach, Powiatowego Urzędu Pracy w Tychach, Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Tychach oraz Zarządu Transportu Metropolitalnego, Przedsiębiorstwa Komunikacji Miejskiej i Tyskich Linii Trolejbusowych. Ponadto, poddano również analizie dokumenty strategiczne, opracowania i raporty.
Zogniskowany wywiad grupowy	luty 2022 r.	Zogniskowany wywiad grupowy, przeprowadzony 24 lutego 2022 roku z Zarządem Miasta jest jedną z jakościowych metod badawczych. Jego celem, podobnie jak wywiadów indywidualnych, było zidentyfikowanie wyzwań rozwojowych oraz wypracowanie potencjalnych kierunków rozwoju.

⁶ Szczegółowy opis metodologii analizy desk research oraz wykorzystanych źródeł znajduje się w dokumencie: Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+ część diagnostyczna, będącej załącznikiem do niniejszego dokumentu.

Indywidualne wywiady pogłębione	luty/marzec 2022 r. (I tura wywiadów) czerwiec 2022 r. (II tura wywiadów)	Wywiady indywidualne przeprowadzone zostały wśród przedstawicieli kluczowych instytucji oraz podmiotów związanych z funkcjonowaniem miasta (publicznych, sportowych, organów bezpieczeństwa czy instytucji służby zdrowia). Wywiady przeprowadzono z 15 osobami, zarówno bezpośrednio, jak i telefonicznie. W trakcie rozmów poruszano kwestie dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego, przestrzennego oraz infrastruktury i mieszkalnictwa. Ich celem było usystematyzowanie informacji, jak również ich pogłębienie, poprzez zidentyfikowanie kierunków rozwoju miasta w najbliższych latach.
Opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	styczeń - maj 2022 r.	Kompleksowa diagnoza sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Tychy stanowiła bazę i punkt wyjścia do opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+”. Na jej podstawie możliwe było określenie wizji i misji rozwoju miasta w długookresowej perspektywie, a przede wszystkim zaplanowanie działań, które będą realizowane dla osiągnięcia celów. Skupiła się ona nie tylko na stanie obecnym, ale również na analizie dotychczasowych trendów i tendencji obserwowanych w Tychach. Zbadanie dynamiki zjawisk umożliwiło prognozowanie przyszłych skutków różnych procesów społecznych czy gospodarczych. Dzięki jej opracowaniu możliwe było zidentyfikowanie potencjałów oraz wyzwań rozwojowych stojących przed miastem Tychy. Diagnozę przeprowadzono w ujęciu dynamicznym i porównawczym (analiza benchmarkingowa). Analiza benchmarkingowa pozwoliła na porównanie Tychów z innymi miastami oraz określenie pozycji względem tych jednostek, pod względem każdej ze sfer. Diagnoza, podobnie jak raport z badania ankietowego, stanowi załącznik do przedmiotowego dokumentu.
Podsumowanie prac diagnostyczno-badawczych	kwiecień/ maj 2022 r.	Podsumowanie prac diagnostyczno-badawczych stanowi integralną część „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+”. Przedstawia ono wnioski z etapu diagnostycznego, płynące z badania ankietowego oraz przeprowadzonych wywiadów. Podsumowanie przedstawiono w formie potencjałów i wyzwań zidentyfikowanych w każdej z analizowanych sfer (społecznej, gospodarczej i przestrzennej) wraz z komentarzem, będącym uzupełnieniem prezentowanych treści.

Metodyka prac koncepcyjnych i wykonawczych w zakresie projektu STRATEGII rozwoju

Etap	Termin / Daty	Zakres działania
Warsztaty strategiczne	kwiecień – czerwiec 2022 r.	W celu zidentyfikowania rzeczywistych potrzeb miasta na najbliższą dekadę oraz określenia celów, priorytetów i kierunków działań nowej strategii, w okresie od kwietnia do czerwca 2022 roku przeprowadzono cykl warsztatów strategicznych. Do udziału w spotkaniach zaproszeni zostali m.in. pracownicy Urzędu Miasta Tychy i jednostek organizacyjnych, spółek miejskich, przedstawiciele sektora NGO, przedsiębiorcy, reprezentanci Młodzieżowej Rady Miasta oraz Rad Osiedli. Zostali oni przyporządkowani do poszczególnych obszarów na podstawie wiedzy merytorycznej, pracy zawodowej i doświadczenia. Warsztaty pozwoliły na pogłębienie informacji na temat sytuacji i procesów obserwowanych w mieście, a wnioski wypracowane na ich bazie zostały wykorzystane również do opracowania diagnozy.
Opracowanie strategii	lipiec – sierpień 2022 r.	Opracowanie strategii rozpoczęto od uporządkowania informacji oraz wniosków zebranych na etapie prac diagnostyczno-badawczych, co umożliwiło wykorzystanie analizy SWOT. Sporządzenie analizy oraz kategoryzacja zebranych danych, tj. podział na mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, stanowiły podstawę do formułowania wizji i misji rozwoju, a także części planistycznej, czyli celów oraz kierunków działań. Następnie opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który w sposób graficzny przedstawia treści zawarte w dokumencie. W celu sprawnej implementacji zapisów strategii, przygotowano również część wdrożeniową. Określono w niej proces realizacji oraz sposoby monitorowania przyjętych założeń. Rozdział zawiera również rekomendacje w zakresie ewaluacji dokumentu oraz jego aktualizacji. Dodatkowo przedstawia ramy finansowe i możliwe źródła finansowania, które są niezbędne do oceny możliwości realizacji strategii.
Opiniowanie dokumentu		Podmiotami uprawnionymi do opiniowania strategii są mieszkańcy, sąsiednie gminy i ich związki, lokalni partnerzy społeczno-gospodarczy oraz Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Katowicach. Ponadto, kluczowym podmiotem wydającym opinię jest Zarząd Województwa Śląskiego. Prowadzony proces ma na celu umożliwienie interesariuszom zgłaszania uwag do projektu. Po zakończeniu konsultacji publikowany jest raport zawierający zestawienie zgłoszonych uwag wraz z ustosunkowaniem się do nich.

Procedura środowiskowa		Celem prognozy jest przedstawienie możliwych i prognozowanych skutków realizacji zaplanowanych w dokumencie zadań na środowisko oraz zdrowie ludzi. Weryfikacja zapisów przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach pozwoliła na ocenę, czy zaproponowane przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu i czy możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko.
Przeprowadzenie ewaluacji ex-ante		Ewaluacja ex-ante tzw. ewaluacja uprzednia jest obowiązkowym elementem strategii rozwoju i przeprowadzana jest przed uchwaleniem dokumentu. Jej celem jest ocena trafności założeń, przewidywanej skuteczności i efektywności, jak również spójności wewnętrznej (między celami, kierunkami i działaniami wskazanymi w strategii) oraz zewnętrznej (z dokumentami wyższego rzędu).

1.3 Komplementarność

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” jest spójna z dokumentami planistycznymi i strategicznymi obowiązującymi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, co zapewnia komplementarność działań podejmowanych w ramach realizacji ich ustaleń. Jej zapisy wpisują się w ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w kraju i województwie śląskim, a także są zgodne z planami rozwojowymi zawartymi w wojewódzkich i krajowych dokumentach strategicznych, które stanowiły swoistą bazę dla wytyczenia kierunków rozwoju Tychów. Ponadto, jej treść koresponduje z równorzędnymi strategiami oraz planami i programami niższego szczebla, dzięki czemu możliwe będzie realizowanie spójnej polityki rozwojowej.

W poniższej tabeli przedstawiono dokumenty planistyczne i strategiczne, z którymi komplementarna jest „Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+”.

Metropolia

Projekt Strategii Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035 roku

Program działań strategicznych Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii do roku 2022

Standardy i wytyczne kształtowania infrastruktury rowerowej w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (GZM)

Rekomendacje dla rozwoju nowoczesnej mobilności na obszarze Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (GZM)

Wojewódzkie

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Projekt Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027

Ochrona środowiska

Aktualizacja programu ograniczenia niskiej emisji dla miasta Tychy na lata 2015–2020 z perspektywą do roku 2023

Program ochrony środowiska dla miasta Tychy na lata 2022 – 2025 z perspektywą do roku 2029

Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tychy do roku 2022

Krajowe

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Polityka Miejska 2030

Transport

Polityka mobilności Miasta Tychy

Planowanie przestrzenne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy

Rewitalizacja

Program Rewitalizacji dla miasta Tychy do roku 2023

Inne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+

Strategia rozwoju Kultury w mieście Tychy 2020+

Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020–2027

Strategia Rozwoju Mieszkalnictwa Miasta Tychy na lata 2015-2020+

Strategia rozwoju sportu miasta Tychy na lata 2021-2025

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022 – 2025

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tychy na lata 2021-2026

Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych w Gminie Miasta Tychy na lata 2019-2024

Bazę do formułowania założeń „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+” stanowią przede wszystkim dokumenty planistyczne i strategiczne obowiązujące na poziomie krajowym i regionalnym, które zawierają wytyczne odnoszące się do prowadzenia polityki regionalnej. Kluczowe znaczenie w procesie opracowywania strategii odegrały przede wszystkim: *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*, *Krajowa Polityka Miejska 2030*, *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+* oraz *Program działań strategicznych Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii do roku 2022*.

W związku z nowelizacją przepisów i wzrostem znaczenia strategii wojewódzkiej w polityce rozwoju gminy, w procesie opracowywania niniejszego dokumentu zwrócono szczególną uwagę na zapisy Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”. Treść strategii stanowiła punkt odniesienia przede wszystkim dla wytyczenia kierunków działań sprzyjających wielokierunkowemu rozwojowi miasta Tychy, z uwzględnieniem obszarów strategicznej interwencji przedstawionych w dokumencie wojewódzkim.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest dokumentem określającym wizję rozwoju i cele strategiczne województwa z uwzględnieniem najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu. W dokumencie wskazano 4 cele strategiczne, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia pożądanego stanu województwa jako „nowoczesnego regionu europejskiego o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającego możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferującego wysoką jakość życia w czystym środowisku”:

Województwo śląskie regionem

odpowiedzialnej transformacji gospodarczej

przyjaznym dla mieszkańca

wysokiej jakości środowiska i przestrzeni

sprawnie zarządzanym

Kierunki działań przewidziane do realizacji w „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+” wpisują się w działania określone w dokumencie „Śląskie 2030” w zakresie przedstawionym poniżej.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”		Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+	
Cel A	Cel strategiczny A. Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Cel 2	Cel strategiczny 2. Rozwój gospodarczy oparty o innowacje i atrakcyjne miejsca pracy
Cel B	Cel strategiczny B. Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Cel 1	Cel strategiczny 1. Podnoszenie poziomu zadowolenia mieszkańców z warunków życia w mieście
Cel C	Cel strategiczny C. Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Cel 3	Cel strategiczny 3. Ochrona i wzmacnianie odporności środowiska na skutki kryzysu klimatycznego wraz z kształtowaniem atrakcyjnych przestrzeni publicznych
Cel D	Cel strategiczny D. Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	Cel 1	Cel strategiczny 1. Podnoszenie poziomu zadowolenia mieszkańców z warunków życia w mieście

Zgodność z dokumentami planistycznymi z zakresu gospodarowania wodami

Poza ustawą o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, niniejsza strategia uwzględnia także regulacje ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 624, 784). W art. 315 i art. 326 wspomnianej ustawy wskazano bowiem dokumenty planistyczne ważne w procesie gospodarowania wodami, które powinny zostać uwzględnione w strategiach rozwoju gminy. „Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” jest spójna z ustaleniami dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej, w szczególności z planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym i mapami zagrożenia powodziowego, a także planem przeciwdziałania skutkom suszy. Kwestie związane z występowaniem powodzi oraz z zagrożeniem suszą mają szczególne znaczenie w procesie planowania strategicznego ze względu na postępujący kryzys klimatyczny.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Plan ten jest istotnym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami. Zawiera informacje dotyczące ogólnych cech obszaru dorzecza, obszarów chronionych, oddziaływań antropogenicznych oraz oceny ich wpływu na stan poszczególnych wód. Ponadto, ustala on cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) zlokalizowanych w granicach miasta. Obszar wodny Wisły został podzielony na 7 regionów, a Tychy znajdują się w regionie wodnym Małej Wisły.

Region wodny Małej Wisły zajmuje powierzchnię około 3 942 km² oraz obejmuje zlewnie Małej Wisły i Przemszy. Do głównych dopływów Wisły w regionie wodnym Małej Wisły należą: Iłownica, Biała, Pszczynka, Przemsza oraz Gostynia przepływająca przez Tychy. Wody znajdujące się w obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach, w szczególności wody zlokalizowane na terenie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, są jednymi z najbardziej narażonych na zanieczyszczenie środowiskowe. Głównym zagrożeniem dla tych wód jest działalność górnicza, mająca negatywny wpływ przede wszystkim na jakość wód powierzchniowych.

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły wyróżniono także inne negatywne oddziaływania antropogeniczne takie jak:

punktowe źródła zanieczyszczeń – wspomniana działalność górnicza, zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, składowiska odpadów, przypadkowe skażenia środowiska gruntowo-wodnego, pobory kruszywa (głównie piasku i żwiru);

zanieczyszczenia obszarowe – działalność rolnicza, zrzuty ścieków komunalnych z terenów nieobjętych kanalizacją;

oddziaływania wywierane na ilościowy stan wód – nadmierny pobór wody powodujący spadek rezerw wód powierzchniowych i podziemnych.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje na temat JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie Tychów.

Tabela 1. Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)

Nr JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCW/status	Stan ogólny	Stan/potencjał ekologiczny i chemiczny	Działania
RW200010211851	Gostynia od źródeł do Starej Gostyni wraz ze Starą Gostynią	Potok lub strumień nizinny piaszczysty/silnie zmieniona część wód	zły	słaby stan ekologiczny/ stan chemiczny poniżej dobrego	- Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych. - Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp. - Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. - Działania renaturyzacyjne.
RW200011211899	Gostynia od Starej Gostyni do ujścia	rzeka nizinna/silnie zmieniona część wód	zły	słaby potencjał ekologiczny/ stan chemiczny poniżej dobrego	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp. - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. - Działania renaturyzacyjne. - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów. - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych.

RW200006211869	Potok Tyski	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym/ silnie zmieniona część wód	zły	słaby potencjał ekologiczny/ stan chemiczny poniżej dobrego	Działania renaturyzacyjne.
RW200006211889	Mleczna	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym/ silnie zmieniona część wód	zły	umiarkowany stan ekologiczny/ dobry stan chemiczny	- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Działania renaturyzacyjne. - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. - Rozbudowa sieci monitoringu przepływu w rzekach zagrożonych znaczącym zmniejszeniem przepływów.

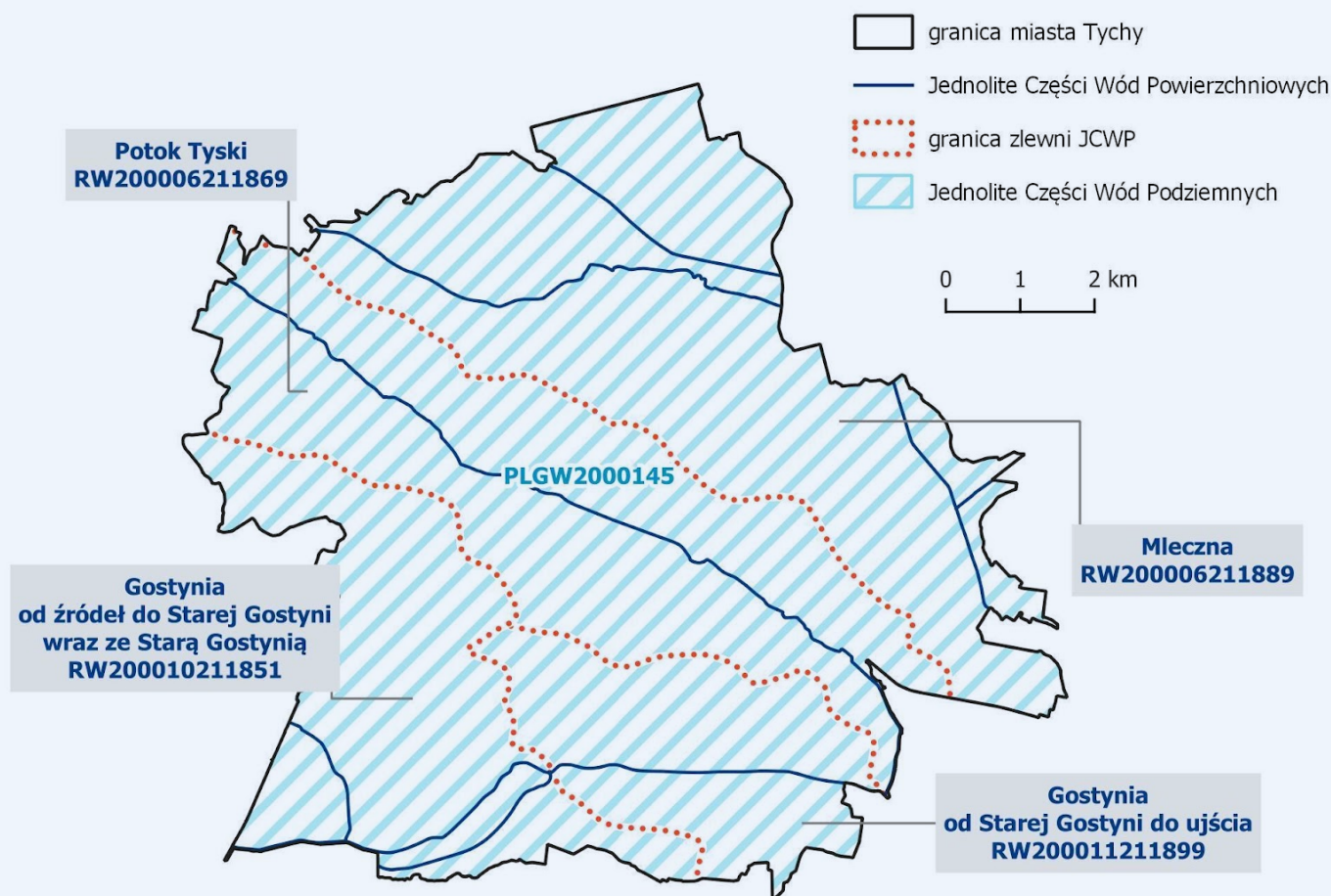
Źródło: opracowanie własne na podstawie Projektu drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły

Tabela 2. Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)

Nr JCWPd	Stan ogólny/ ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Działania
PLGW2000145	słaby/zagrożona	słaby	dobry	- Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie. - Ograniczenie zużycia wody w przemyśle. - Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych. - Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych. - Szkolenia z zakresu dobrowolnego stosowania "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej", mającego na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. - Dobrowolne stosowanie działań ze "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej". - Opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych. - Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przez 2004 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Projektu drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły

Rysunek 1. Mapa jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd) na terenie miasta Tychy

Źródło: opracowanie własne

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) i ich aktualizacje (aPZRP) są dokumentami planistycznymi, których nadrzędnym celem jest zminimalizowanie możliwych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, a także środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. W planie wskazano trzy cele główne:

1. **zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;**
2. **obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;**
3. **poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.**

Miasto Tychy leży na obszarze problemowym zlewni Gostyni obejmującej rzekę Gostynię wraz z dopływami (w tym rzeka Mleczna). Według map zagrożenia powodziowego, obszarem szczególnie zagrożonym powodzią jest obszar rzeki Gostyni. Dokładne mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego dla miasta Tychy przedstawia załącznik 13.3 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego. Poniższa tabela przedstawia działania wyodrębnione w aPZRP dla terenu miasta Tychy.

Tabela 3. Działania wyodrębnione w planie zarządzania ryzykiem powodziowym

Nazwa działania	Numer i nazwa typu działania	Numer i nazwa celu szczegółowego	Numer i nazwa celu głównego	Okres realizacji
Przebudowa i nadbudowa obustronnych wałów przeciwpowodziowych rzeki Gostynki w km lewy-wał: 10+620 - 15+500, prawy wał: 11+450 - 15+500 w mieście Tychy	26. Zapewnienie funkcjonalności istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	1.1 Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi	1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego	2022-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) opracowywany jest na okres 6 lat, aktualnie obowiązującym jest dokument na lata 2021-2027. Celem głównym we wskazanym dokumencie jest przeciwdziałanie skutkom suszy, której konsekwencje widoczne są zarówno w środowisku, gospodarce, ale także mają wpływ na społeczeństwo. Susza jest obecnie jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych – według prognoz intensywne susze będą dotykać coraz większą część kraju.

Do celów szczegółowych zidentyfikowanych we PPSS, zalicza się:

- **skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;**
- **zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;**
- **edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;**
- **formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.**

W dokumencie wyróżniono typy suszy takie jak⁷: rolnicza⁸, hydrologiczna⁹ oraz hydrogeologiczna¹⁰. Do określenia poziomu zagrożenia suszą zdefiniowano cztery klasy: I klasa – obszary zagrożone w stopniu słabym, II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym, III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym, IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym. Teren miasta Tychy jest słabo zagrożony suszą rolniczą, silnie zagrożony suszą hydrologiczną oraz słabo zagrożony suszą hydrogeologiczną. Według łącznej klasy zagrożenia, obszar miasta Tychy jest zagrożony suszą w stopniu umiarkowanym.

⁷ <https://www.gov.pl/web/susza/susza> [dostęp lipiec 2022 r.]

⁸ Susza rolnicza - pojawia się, gdy wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie. Zwana również suszą glebową. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej (okres kiedy mamy do czynienia z deficytem opadów).

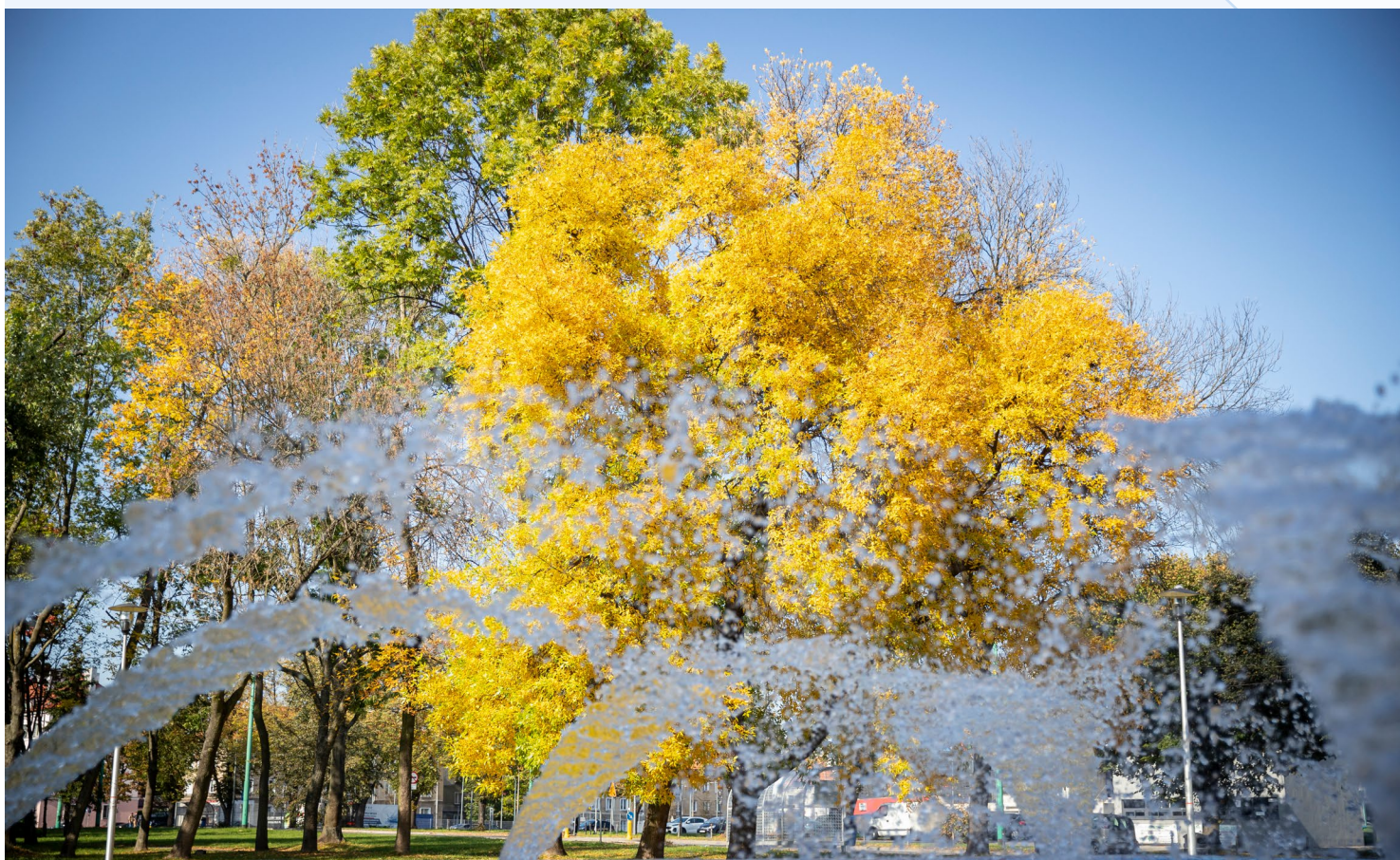
⁹ Susza hydrologiczna - przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach. Występuje wtedy, kiedy przepływ w rzekach spada poniżej przepływu średniej wartości wieloletniej. Jest to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do średniej wartości z wielolecia. Susza hydrologiczna to kolejny etap pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej.

¹⁰ Susza hydrogeologiczna - definiowana jako długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych. Zjawisko tego rodzaju suszy jest zwykle poprzedzone powyższymi rodzajami suszy.

Przeciwdziałanie skutkom suszy powinno mieć aktywny charakter. Priorytetowo powinny być traktowane działania związane z retencjonowaniem wody, takie jak:

- **ochrona oraz odbudowa ekosystemów;**
- **ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;**
- **wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);**
- **zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki.**

Wśród inwestycji i zadań przedstawionych w planie i dotyczących miasta Tychy, wskazano inwestycję związaną z ciekim Gostynka - Zwiększenie zdolności retencyjnych starego koryta rzeki Gostynki oraz doliny tej rzeki, zasilającej Jezioro Paprocany. Zadanie obejmuje wykonanie koncepcji robót dotyczących odbudowy urządzeń hydrotechnicznych zabudowanych w korycie i koryta rzeki oraz szuwarowej oczyszczalni ścieków¹¹.

¹¹ <https://stopsuszy.pl/projekt-planu-przeciwdzialania-skutkom-suszy/> [dostęp lipiec 2022 r.]

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Tychy

W przedmiotowym rozdziale zaprezentowano katalog wniosków, będący kompleksowym podsumowaniem przeprowadzonych prac diagnostyczno-badawczych, w ramach przygotowania „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+”. Potencjały i wyzwania przedstawiono z uwzględnieniem podziału na trzy sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz w odniesieniu do aspektów, które analizowane były w części diagnostycznej. Ponadto, katalog ten został poszerzony o wnioski wynikające z przeprowadzonych wywiadów oraz badań ankietowych z mieszkańcami. Każdy z aspektów zawiera również podsumowanie, będące jednocześnie uzupełnieniem i uszczegółowieniem zidentyfikowanych potencjałów i wyzwań.

SFERA SPOŁECZNA

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Potencjały

- Systematyczne dostosowywanie oferty usług publicznych do zmieniającej się struktury demograficznej mieszkańców
- Wysoki odsetek mieszkańców w wieku 35-39 lat
- Wzrastająca liczba mieszkańców w wieku 7-18 lat

Wyzwania

- Zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku żłobkowym (0-2 lata) i przedszkolnym (3-6 lat)
- Zmniejszająca się systematycznie liczba mieszkańców
- Postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej
- Niekorzystne prognozy demograficzne do roku 2030, przewidujące dalszy spadek liczby mieszkańców
- Utrata zasobów kapitału ludzkiego w wieku 25-34 w wyniku migracji (tzw. „drenaż mózgów”)

Analiza zjawisk i procesów demograficznych zachodzących w Tychach w ostatnich 10 latach pokazuje stałą tendencję spadku liczby mieszkańców. Według danych Banku Danych Lokalnych¹² (BDL) Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w ostatniej dekadzie liczba ludności miasta

¹² Bank Danych Lokalnych stanowi zbiór niezbędnych informacji statystycznych wykorzystywanych w niniejszym opracowaniu jako źródło danych służących do opracowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

zmniejszyła się o 1,9%. Większą dynamikę zmian obrazują dane pozyskane z Urzędu Miasta Tychy (spadek o 5,8%). W 2020 roku według statystyki prowadzonej przez urząd, miasto zamieszkiwały 120 534 osoby, czyli o ponad 6 tysięcy mniej niż według statystyki BDL GUS (126 871). Pomimo wskazanych różnic, wszystkie pozyskane dane potwierdzają stopniowy i systematyczny ubytek liczby ludności.

Negatywne zjawiska demograficzne będą zachodzić w Tychach także w kolejnych latach. Prognozy do 2030 roku również nie są optymistyczne – liczba ludności zmniejszy się prawdopodobnie o blisko 6,0% w kolejnych latach i wyniesie około 112 tys. osób. Wśród czynników wpływających na spadek tempa rozwoju demograficznego w mieście, wskazuje się ujemny przyrost naturalny (ubytek naturalny obserwowany w mieście jest także konsekwencją wzrostu liczby zgonów w 2020 roku, spowodowanego pandemią i zachorowalnością na COVID-19) oraz obserwowany proces suburbanizacji i związane z tym ujemne saldo migracji.

Ponadto, w Tychach obserwuje się wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w 2020 roku był na poziomie 20,2% i wartość ta była wyższa w porównaniu do wartości wojewódzkiej (19,8%) i ogólnopolskiej (18,1%). Mimo obserwowanych procesów związanych ze starzeniem się społeczności lokalnej, dominującą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (57,5% w 2020 roku), w tym najliczniejszą grupą są mieszkańcy w wieku 35-39 lat. Z uwagi na to, samorząd powinien realizować przedsięwzięcia mające na celu nie tylko dostosowanie oferty do osób najstarszych, ale również podejmować działania po to, by ograniczyć odpływ osób w wieku produkcyjnym. Systematyczny rozwój usług dostosowanych do potrzeb tej grupy mieszkańców, wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej oraz podnoszenie jakości życia pozwoli na zatrzymanie mieszkańców w Tychach.

RUCH LUDNOŚCI

Potencjały

- Pozytywny wizerunek miasta wśród mieszkańców
- Przywiązanie mieszkańców do miejsca

Wyzwania

- Suburbanizacja i związane z tym ujemne saldo migracji
- Ograniczona atrakcyjność osiedleńcza miasta
- Ujemny przyrost naturalny
- Odpływ młodych mieszkańców do innych miast
- Skokowy napływ ludności uchodźczej i osiedlanie się jej w mieście – konieczność zapewnienia m.in. mieszkania, wsparcia socjalnego, edukacji, pracy, opieki społecznej i zdrowotnej, itp.

Problemem w mieście jest niska atrakcyjność migracyjna, jednakże w opinii blisko 90% ankietowanych mieszkańców, Tychy są dobrym miejscem do życia, a ponad 75% chce pozostać w mieście w perspektywie najbliższych pięciu lat. O niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta świadczą jednak ujemne wartości salda migracji. W 2020 roku saldo migracji osiągnęło wartość -1,2 na 1000 osób. W przypadku analizy migracji poszczególnych grup wieku, negatywne zmiany widoczne są w szczególności w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Zmiany w tym zakresie mogą mieć związek z dwoma zjawiskami: drenażem mózgów i postępującą suburbanizacją. Młodzi mieszkańcy wyjeżdżają w celu kształcenia się do innych ośrodków i często po zakończeniu studiów pozostają w większym mieście (Katowice, Kraków). Suburbanizacja związana jest z przenoszeniem się mieszkańców na tereny podmiejskie i obszary wiejskie, z uwagi

na czynniki przyciągające, jakimi są m.in. niższe koszty życia czy panujące tam warunki – cisza i spokój. Nieco odmienny trend zauważa się w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym. Mimo iż saldo migracji w tej grupie również jest na poziomie ujemnym, z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczności i rosnące potrzeby oraz oczekiwania w zakresie dostępności do opieki zdrowotnej, obserwowane jest zjawisko powrotu do miasta osób w wieku poprodukcyjnym. Obecna sytuacja geopolityczna i wojna w Ukrainie powoduje napływ uchodźców do miasta. Migracje uchodźców i ich wsparcie, stanowić będzie obecnie wyzwanie dla miasta.

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

Potencjały

- Prorodzinna polityka miasta
- Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej
- Systematyczna realizacja zadań z zakresu polityki senioralnej
- Zwiększająca się dostępność do placówek opieki zdrowotnej w mieście
- Poprawa standardu infrastruktury leczenia zamkniętego (modernizacje, remonty, zakup wyposażenia)

Wyzwania

- Ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych oraz usług sąsiedzkich
- Brak dostatecznej liczby mieszkań chronionych dla seniorów
- Niewystarczające wsparcie szkoleniowe w zakresie podnoszenia kwalifikacji dla opiekunów i wolontariuszy pracujących z seniorem
- Niewystarczająca liczba rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych pełniących funkcje pogotowia opiekuńczego
- Niewystarczający poziom działań świadomościowych promujących rodzicielstwo zastępcze
- Niski poziom dezinstytucjonalizacji usług społecznych w mieście (niewystarczająca oferta świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w formule środowiskowej)
- Niedostateczne dostosowanie przestrzeni publicznej miasta do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (w tym występowanie barier architektonicznych)
- Niska dostępność do specjalistycznych usług medycznych
- Brak Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w mieście
- Zmniejszające się zasoby personelu medycznego

Wśród głównych potencjałów w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej i ochrony zdrowia wymienić można spadek odsetka mieszkańców miasta korzystających z pomocy społecznej, prowadzoną przez miasto politykę prorodzinną oraz realizację projektów senioralnych. Miasto sukcesywnie poszerza zasoby infrastruktury dedykowanej osobom starszym, aczkolwiek istnieje ciągła potrzeba zwiększania liczby mieszkań chronionych dla seniorów. Biorąc pod uwagę zmiany w strukturze wiekowej ludności (postępujący proces starzenia się społeczeństwa), niezbędne jest zapewnienie specjalistycznych i efektywnych form pomocy osobom starszym, tj. wysokiej jakości usług opiekuńczych oraz usług, świadczonych w mieszkaniach chronionych. W związku z faktem, że seniorzy są grupą społeczną, obciążoną dużym ryzykiem izolacji i wykluczenia społecznego, konieczne jest również zintensyfikowanie działań w zakresie form dotarcia do nich z informacją o przygotowanej i dostępnej w mieście ofercie. Z uwagi na zmianę zapotrzebowania na pomoc społeczną, związaną w szczególności z systematycznym wzrostem liczby osób ze szczególnymi potrzebami, kluczowa jest intensyfikacja działań w tym zakresie oraz dalszy rozwój wraz z profesjonalizacją usług dedykowanych tej grupie mieszkańców.

Analiza obszaru pomocy społecznej w zakresie wsparcia rodzin oraz jego charakteru wskazuje, iż jest ono kierowane do osób ze szczególnymi potrzebami oraz znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodów zdrowotnych. W 2020 roku najwięcej rodzin otrzymało zasiłek ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę, ubóstwo i niepełnosprawność. Tendencja ta w ostatnich latach nie ulegała zmianie i wskazane powody przyznawania pomocy w Tychach były najczęstszymi w ostatnich pięciu latach. Kluczowa jest intensyfikacja działań w tym zakresie oraz dalszy rozwój wraz z profesjonalizacją usług dedykowanych tej grupie mieszkańców.

Analizując obszar ochrony zdrowia należy zwrócić uwagę na fakt, że w mieście w ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sektorze opieki zdrowotnej na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych o blisko 12%. Wartość tego wskaźnika dla Tychów w 2020 roku wynosiła 62,9 i była wyższa w porównaniu do województwa śląskiego (55,2) i Polski (54,3), co wskazuje na stosunkowo wyższą dostępność placówek opieki zdrowotnej w mieście. W opinii mieszkańców jednakże, jest ona nadal niewystarczająca. Dostępność do specjalistycznych usług medycznych oceniło negatywnie 67,1% mieszkańców, nieco lepiej oceniona została dostępność do podstawowych usług opieki medycznej (48,6% negatywnych wskazań i 45,5% pozytywnych). Istotnym deficytem obserwowanym w mieście, mimo obecności Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego oraz szeregu działań inwestycyjnych mających na celu poprawę jego standardu (termomodernizacja, modernizacja wentylacji i kanalizacji, remont i przebudowa oddziału neonatologicznego) jest brak Szpitalnego Oddziału Ratunkowego i możliwości skorzystania z natychmiastowej pomocy w miejscu zamieszkania. Według 92,2% badanych podniesienie jakości oferowanych usług medycznych, jest istotne dla dalszego rozwoju Tychów. Istotnym problemem w obszarze ochrony zdrowia są również zmniejszające się zasoby personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych).

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Potencjały

- Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej
- Wyższe wyniki egzaminu ósmoklasisty w porównaniu do średniej dla województwa i kraju

Wyzwania

- Przeciętna jakość nauczania na poziomie ponadpodstawowym
- Niższe wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego i matematyki, w stosunku do wartości wojewódzkiej i krajowej
- Niewystarczający poziom kompetencji kluczowych uczniów na wszystkich szczeblach edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji językowych, matematycznych, naukowo-technicznych oraz kompetencji społeczno-obywatelskich, innowacyjności i przedsiębiorczości
- Niższe zainteresowanie szkolnictwem zawodowym - stereotypizacja i negatywne pojmowanie społeczne szkolnictwa zawodowego
- Niewystarczająca promocja szkolnictwa zawodowego
- Deficyt nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz nauczycieli przedmiotów zawodowych
- Niewystarczające doradztwo zawodowe w VII i VIII klasach szkoły podstawowej
- Niewystarczające wyposażenie pracowni i laboratoriów w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
- Konieczność dostosowywania wyposażenia pracowni i laboratoriów w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych do zmieniających się trendów na rynku pracy/edukacji
- Wysoki poziom konkurencyjności między szkołami z aglomeracji górnośląskiej

W niniejszym obszarze przeprowadzono analizę dostępności i jakości funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych (żłobki, przedszkola) oraz analizę poziomu nauczania w tyskich szkołach. Jak wynika z dostępnych danych, w ostatnich pięciu latach wartość odsetka dzieci objętych opieką żłobkową wzrosła z 12,4% do 22,0% w 2020 roku. Sytuacja ta świadczy o dostępności do infrastruktury placówek opiekuńczo-wychowawczych, ale również o chęci korzystania z tej formy opieki przez rodziców. W porównaniu do wartości dla województwa śląskiego (12,1%) i Polski (12,8%), dostępność opieki żłobkowej w Tychach jest na dużo wyższym poziomie. Ponadto, w ostatnich pięciu latach wzrósł również odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Tychach. W 2020 roku jego wartość była bliska 98%, co daje wartość wyższą o 12,6 pp. niż w roku 2016. Warto zaznaczyć również, że odsetek ten jest wyższy od wartości dla województwa (91,3%), czy kraju (90,1%).

W Tychach funkcjonują placówki oświatowe, kształcące na różnych poziomach i w różnych kierunkach. Jednakże jakość i standardy nauczania stanowią istotne wyzwanie. Jako potencjał uznać można wyższe w porównaniu do województwa i kraju wyniki egzaminu ósmoklasisty, uzyskane w 2021 roku. Najlepsze wyniki uczniowie uzyskali z języka angielskiego – 73,1%, a różnica w wynikach w odniesieniu do średniej krajowej (65,9%) i wojewódzkiej (67,0%) była największa.

Wyniki uzyskane przez uczniów z egzaminu maturalnego z języka polskiego i matematyki w 2021 roku wyniosły odpowiednio 52,6% i 53,9% i były niższe niż średnia dla województwa, czy kraju. Wyższe wyniki odnotowano w przypadku egzaminu z języka angielskiego, gdzie średnia dla Tychów wyniosła 80,3%, dla województwa śląskiego 77,5%, a dla kraju 76,3%. Przytoczone dane wskazują na konieczność podnoszenia standardów nauczania w szkołach ponadpodstawowych zlokalizowanych w mieście, m.in. poprzez realizację działań podnoszących poziom kompetencji kluczowych uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji językowych, matematycznych,

naukowo-technicznych oraz kompetencji społeczno-obywatelskich, innowacyjności i przedsiębiorczości. O niższej w porównaniu do województwa i kraju jakości kształcenia świadczy również pozycja tyskich szkół w rankingu „Perspektywy 2022”. Tylko jedna ze szkół kształcących na średnim poziomie uzyskała tytuł złotej szkoły. Dodatkowym potwierdzeniem tego stanu rzeczy są wyniki uzyskane podczas przeprowadzonego na potrzeby strategii badania ankietowego wśród mieszkańców. Wnika z niego, że w zakresie edukacji szkolnej najwyżej oceniana jest edukacja prowadzona w szkołach podstawowych (60,9% pozytywnych ocen). Znacznie gorzej oceniona została edukacja ponadpodstawowa: ogólnokształcąca otrzymała blisko 52% pozytywnych odpowiedzi, a techniczna i zawodowa – około 43%. Przedstawione wyniki świadczą o deficytach w systemie edukacji na poziomie średnim (w szczególności technicznym i zawodowym). Obszar szkolnictwa zawodowego w Tychach wymaga podjęcia kompleksowych działań, związanych m.in. z jego promocją wśród uczniów szkół podstawowych, zwiększeniem jakości nauczania oraz dostosowania go do aktualnych potrzeb rynku pracy. Konieczność zmian w szkolnictwie zawodowym wymuszają m.in. globalizacja, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe technologie oraz zmiany w organizacji pracy. Ważne, aby szkolnictwo zawodowe uwzględniało te wszystkie trendy, gwarantowało wysoką jakość kształcenia i odpowiadało na potrzeby regionalnego rynku pracy. Istotnym problemem jest również bardzo niska świadomość uczniów, dotycząca potrzeb rynku pracy i własnego rozwoju edukacyjnego i zawodowego. Dyrekcja i nauczyciele twierdzą, iż uczniowie nie mają sprecyzowanych planów zawodowych (82% ma potrzebę poznania sposobów osiągnięcia celów zawodowych, 47% nie jest w stanie określić swoich mocnych i słabych stron, 82% chce wziąć udział w zajęciach z doradcą zawodowym). Prognoza zapotrzebowania na pracowników, opracowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach w 2021 roku wskazuje duży deficyt nauczycieli praktycznej nauki zawodu i nauczycieli przedmiotów zawodowych, co wynika m.in. z braku wystarczającej liczby specjalistów, jak również z niechęci do podejmowania pracy w szkole m.in. z uwagi na mało atrakcyjne wynagrodzenie. Na poziom jakości nauczania w znacznym stopniu wpływa również wyposażenie szkół podstawowych i ponadpodstawowych w nowoczesne pracownie i laboratoria, które należy na bieżąco dostosowywać do zmieniających się potrzeb rynku pracy i edukacji.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Potencjały

- Poczucie tyskiej tożsamości wśród mieszkańców
- Otwartość władz na inicjatywy mieszkańców
- Prowadzenie świadomej polityki samorządowej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców
- Wzrost frekwencji w wyborach samorządowych
- Funkcjonowanie Tyskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (od 2007 roku)
- Utworzenie Punktu Wsparcia Cudzoziemców

Wyzwania

- Niedostateczne działania promocyjne budujące tożsamość lokalną (w tym wśród dzieci i młodzieży)
- Utrzymująca się na stałym poziomie frekwencja w Budżecie Obywatelskim
- Niski poziom zaangażowania mieszkańców na podejmowane przez miasto inicjatywy

Z przeprowadzonego w 2021 roku badania ankietowanego mieszkańców wynika, że blisko 48% dostrzega otwartość władz na ich inicjatywy. Tyski samorząd systematycznie otwiera się na potrzeby mieszkańców, realizując różne procesy partycypacyjne i komunikacyjne. Jedną z tych

form jest Budżet Obywatelski (BO). Obserwuje się jednak, że frekwencja udziału mieszkańców w BO i wyborze priorytetowych dla okolicy działań utrzymuje się od 2019 roku na stałym, 15% poziomie. Zauważa się natomiast stopniowy wzrost frekwencji w wyborach samorządowych, z 39,5% w 2014 roku do 51,6% w 2018 roku, co świadczy o wzroście zaangażowania i zainteresowania sprawami miasta wśród społeczności lokalnej. Gmina kładzie nacisk na aktywizację i zaangażowanie wszystkich grup mieszkańców. Osoby młode od 2018 roku mogą głosować w Młodzieżowym Budżecie Obywatelskim, wskazując działania i przedsięwzięcia, mające na celu stworzenie odpowiednich warunków i oferty czasu wolnego. Dodatkowo, dzięki funkcjonowaniu Młodzieżowej Rady Miasta, tyska młodzież może wyrazić swoje zdanie i zaproponować rozwiązania i przedsięwzięcia konieczne z ich perspektywy. W przypadku seniorów, należy wspomnieć o działalności Tyskiej Rady Seniorów oraz obecności m.in. Uniwersytetu Trzeciego Wieku czy klubów seniora, które umożliwiają seniorom uczestnictwo w różnego rodzaju zajęciach. Aktywność seniorów w mieście jest stosunkowo niska, a udział osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej wynosił w 2020 roku 0,4%. Jednakże odnotowano niewielki wzrost w porównaniu do 2016 roku (udział wynosił 0,1%).

KULTURA

Potencjały

- Funkcjonowanie wielu instytucji kultury, również o znaczeniu ponadlokalnym
- Różnorodność oferty kulturalno-rozrywkowej
- Wzrastająca liczba różnego rodzaju imprez i wydarzeń kulturalnych w mieście

Wyzwania

- Konieczność ciągłego rozwijania oferty kulturalno-rozrywkowej w mieście, dostosowanej do oczekiwań i potrzeb mieszkańców
- Niski poziom zainteresowania ofertą kulturalną wśród młodzieży w wieku 13-19 lat oraz w grupie wiekowej 30-50
- Ograniczone możliwości infrastrukturalne do zorganizowania stałej wystawy prezentującej historię miasta
- Brak infrastruktury stałej, niezbędnej do organizacji imprez kulturalnych

Tychy zapewniają dostęp do różnorodnej oferty kulturalno-rozrywkowej, zarówno dla mieszkańców miasta, jak i otaczających gmin. Blisko 68% osób biorących udział w badaniu ankietowym pozytywnie oceniło działalność instytucji kultury. W swojej ofercie miasto posiada teatr, kino, muzeum i galerie, bibliotekę oraz centra kultury, które prowadzą i organizują wiele wydarzeń. Liczba imprez z roku na rok rośnie (wyjątek stanowił 2020 roku, na co wpływ miało wystąpienie pandemii COVID-19).

Za rozwojem oferty kulturalnej przemawia również stopniowy wzrost liczby podmiotów, które prowadzą działalność związaną z kulturą i rozrywką (Sekcja R, dział 90). W 2018 roku liczba podmiotów prowadzących działalność w tej sekcji była najwyższa i wynosiła 5,0 na 1000 podmiotów gospodarczych. Z uwagi na obserwowane zmiany w strukturze demograficznej, kluczowy jest systematyczny rozwój i poszerzanie oferty, dostosowanej do rosnących oczekiwań i potrzeb mieszkańców. Oferta powinna być kierowana przede wszystkim w stronę starszej grupy mieszkańców i równocześnie być wystarczająco interesująca dla młodszej części społeczności, co przyczyni się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej i przyciągnięcia nowych mieszkańców do Tychów.

SFERA GOSPODARCZA

RYNEK PRACY

Potencjały

- Niższa stopa bezrobocia w porównaniu do skali ogólnopolskiej, w 2020 roku na poziomie 3%
- Wysoki poziom aktywności zawodowej mieszkańców

Wyzwania

- Wzrost bezrobocia w 2020 roku jako konsekwencja pandemii COVID-19
- Zmiany struktury bezrobocia – wzrost bezrobocia długookresowego

Widocznym potencjałem w mieście jest rosnąca aktywność zawodowa mieszkańców. W 2020 roku liczba osób pracujących na 1000 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 662 i była wyższa niż średnia wojewódzka i krajowa. W stosunku do 2016 roku odnotowano wzrost o około 7,8%. Pozytywnym zjawiskiem jest również niższa stopa bezrobocia, w porównaniu do średniej ogólnopolskiej. W latach 2016-2019 stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się o 1,4 pp. i w 2019 roku wynosiła 2,0%. Wskazany wynik jest niższy w porównaniu do średniej ogólnopolskiej (5,2%) oraz wartości wojewódzkiej (3,6%), co wskazuje, że skala problemu bezrobocia w Tychach była wyraźnie na niższym poziomie. Z uwagi na wystąpienie pandemii COVID-19, liczne zwolnienia, zakończenie i zawieszanie prowadzonych działalności w mieście, odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych. Ich liczba w 2020 roku była równa 1903 osób i wzrosła w stosunku do 2019 roku o blisko 53%. W strukturze bezrobotnych dominują kobiety, stanowiąc 54% osób pozostających bez pracy. Zmianie uległa również struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy. W Tychach widoczny jest trend dotyczący zmniejszenia się skali bezrobocia krótkookresowego na rzecz wydłużania czasu pozostawania bez pracy.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Potencjały

- Miasto atrakcyjne dla przedsiębiorców - dostępność komunikacyjna, sąsiedztwo dużych rynków zbytu, chłonność rynku pracy
- Funkcjonowanie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefy Tyskiej jako podmiotu tworzącego miejsca pracy oraz obsługującego inwestorów
- Dominacja sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw
- Wzrost postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- Wyższy w porównaniu do kraju i województwa poziom innowacyjności tyskiej gospodarki

Wyzwania

- Dominacja branży motoryzacyjnej
- Odpływ młodzieży z miasta
- Brak infrastruktury służącej rozwojowi innowacyjności (w zakresie gospodarki zielonej)
- Niski odsetek przedsiębiorców do 30 roku życia

Tychy są atrakcyjne pod względem prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji, w szczególności z uwagi na położenie, a co za tym idzie – dostępność komunikacyjną, sąsiedztwo dużych rynków zbytu, a także funkcjonowanie Tyskiej Podstrefy Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W strukturze gospodarki według sekcji PKD dominują podmioty z sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny, w tym głównie związane z naprawą pojazdów samochodowych i motocyklowych (22,6%). Drugą grupę z odsetkiem 12,6% stanowią podmioty prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Analizując tendencje dotyczące liczby podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie w przeliczeniu na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, można zauważyć niewielki wzrost w 2020 roku. Wartość wskaźnika osiągnięta przez województwo śląskie (100) i kraj (106), jest niższa w porównaniu do miasta (126 na 1000 zarejestrowanych podmiotów), co świadczy o wyższym stopniu innowacyjności tyskiej gospodarki. Mimo pozytywnej tendencji i wzrostu liczby podmiotów, widoczny jest deficyt infrastruktury służącej rozwojowi innowacyjności, szczególnie jeśli chodzi o gospodarkę zieloną. Istotnym potencjałem w mieście jest wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców, za którym przemawia wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób. W latach 2016-2020 wskaźnik wzrósł z 77 do 79. Wzrosła również wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, który dla Tychów w 2020 roku wyniósł 13,8 i był wyższy w porównaniu do województwa śląskiego (13,4), jednakże niższy w porównaniu do wartości dla kraju (14,6). W strukturze wiekowej przedsiębiorców dominują osoby w wieku produkcyjnym, w szczególności od 30 do 49 lat. Wysokim odsetkiem odznacza się również udział przedsiębiorców powyżej 60. roku życia (21%). Niski odsetek natomiast dotyczy osób do 30 roku życia (6,5%). Ważne jest zatem prowadzenie działań mających na celu stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności w mieście, poprzez zachęty i ulgi dla przedsiębiorców, co przyczyni się również do ograniczenia zjawiska emigracji młodych ludzi.

FINANSE SAMORZĄDOWE

Potencjały

- Wysoka zdolność samorządu do samofinansowania – dochody własne stanowią ponad 50% źródeł dochodów
- Wzrost dochodów na 1 mieszkańca w 2020 roku. Dochody na 1 mieszkańca Tychów wyższe, niż w województwie śląskim
- Doświadczenie gminy miasta Tychy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych (unijnych i krajowych) na realizację inwestycji i przedsięwzięć społecznych

Wyzwania

- Niestabilna polityka podatkowa kraju, utrudniająca planowanie i zarządzanie finansami samorządów

W mieście w ostatnich pięciu latach widoczny jest wzrost dochodów na 1 mieszkańca o ponad 2000 zł. W 2020 roku wielkość dochodów była równa 7740 zł i była wyższa niż średnia dla województwa śląskiego. Za pozytywne należy uznać również rosnące dochody miasta oraz przewagę dochodów własnych, które stanowią ponad 52%, co daje możliwość swobodnego dysponowania tymi środkami. Jednakże zauważa się stopniowe zmniejszanie ich udziału na rzecz wzrostu dotacji (w 2020 roku stanowiły blisko 30%). W ostatnich latach odnotowano wzrost dochodów w dziale pomoc społeczna i rodzina, które w 2020 roku stanowiły 22,6% ogółu wydatków. Zmiany i wzrost dochodów w tym zakresie mają związek przede wszystkim z wystąpieniem początkiem 2020 roku pandemii COVID-19. Obecna sytuacja finansowa miasta jest korzystna, widoczna jest przewaga dochodów nad wydatkami (wyjątek stanowił rok 2019, kiedy odnotowano deficyt budżetowy), jednakże obserwowane procesy, rosnąca inflacja, reformy podatkowe i niestabilna sytuacja stanowią utrudnienie w planowaniu oraz zarządzaniu finansami samorządów. Za korzystne należy uznać również rosnący udział w budżecie gminy środków unijnych i krajowych. W perspektywie 2014-2020+ Tychy pozyskały ponad 515 mln zł bezzwrotnych środków finansowych. Jest to znacznie więcej, niż w poprzedniej perspektywie finansowej 2007-2013, w której gmina pozyskała ponad 316 mln zł. Środki te pozwoliły na realizację projektów inwestycyjnych m.in. z zakresu ochrony środowiska, niskoemisyjnego taboru, infrastruktury drogowej, jak również projektów społecznych, związanych ze wsparciem mieszkańców miasta w różnych obszarach.

SFERA PRZESTRZENNA

ZASOBY MIESZKANIOWE

Potencjały

- Rozwój budownictwa mieszkaniowego (wzrost liczby mieszkań w ciągu ostatnich 5 lat)
- Wykorzystanie potencjału Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (wsparcie w zwiększaniu liczby i podnoszeniu standardu mieszkań w mieście)
- Pozyskiwanie przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych środków na dofinansowanie z różnych źródeł na remonty mienia komunalnego, wsparcie w uzyskiwaniu dofinansowania dla właścicieli prywatnych

Wyzwania

- Niewystarczające zasoby mieszkaniowe, w tym mała liczba mieszkań komunalnych, chronionych oraz pod wynajem
- Niska dostępność terenów pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną
- Wyższa cena za 1m² lokali mieszkalnych, w porównaniu do województwa
- Nasilające się zjawisko suburbanizacji

W mieście widoczny jest rozwój budownictwa mieszkaniowego. Liczba mieszkań w 2020 roku była równa 51 858 (o ponad 2000 mieszkań więcej niż w 2016 roku). Polepszająca się na rynku nieruchomości sytuacja związana jest między innymi z działalnością Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. oraz Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych. Jednostki te realizują inwestycje przyczyniające się do wzrostu liczby mieszkań o wysokim standardzie zamieszkania. Mimo to, analizując dane dotyczące gminnych zasobów mieszkaniowych, widoczne jest zmniejszenie się liczby mieszkań komunalnych (z 4675 w 2016 roku do 4496 w 2020 roku), jak również mieszkań z najmem socjalnym (z 514 w 2016 roku do 475 w 2020 roku). Wskazane lokale przeznaczone są dla osób będących w trudnej sytuacji materialnej. Ankietowani mieszkańcy, wskazując zadania mające istotny wpływ na rozwój miasta, jako najmniej istotne wskazali te dotyczące bezpośrednio budownictwa mieszkaniowego, a blisko 28% respondentów miało problem z jednoznaczną oceną możliwości wynajmu lub zakupu mieszkania. Z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczności lokalnej, a także napływ ludności uchodźczej, zauważa się deficyty i niedostatecznie rozwiniętą gospodarkę mieszkaniową, w szczególności w zakresie mieszkań przeznaczonych pod wynajem oraz mieszkań komunalnych. W celu wzmocnienia pozytywnego wizerunku Tychów jako miejsca do zamieszkania oraz podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, za uzasadnione uznaje się prowadzenie działań wskazanych w *Strategii rozwoju mieszkalnictwa miasta Tychy na lata 2015-2020+*. Ponadto, w związku z nasilającym się zjawiskiem suburbanizacji, konieczne jest podejmowanie działań związanych z zagęszczeniem tkanki miejskiej i poprawą stanu technicznego istniejących budynków w celu zapobieżenia odpływu mieszkańców z centralnych części miasta.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE I REWITALIZACJA

Potencjały

- Realizacja zapisów zawartych Programie Rewitalizacji dla miasta Tychy do roku 2023
- Uporządkowanie i harmonia między elementami składowymi przestrzeni i funkcjami struktury przestrzennej – zachowanie ładu przestrzennego
- Rozpoczęcie budowy wielofunkcyjnego centrum miasta
- Dążenie do rozwoju Tychów zgodnie z koncepcją „miasta 8-80” wygodnego i doskonale skomunikowanego z dzielnicami i otoczeniem

Wyzwania

- Niski odsetek powierzchni gminy pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w 2021 roku około 35%
- Niewystarczająca liczba atrakcyjnych przestrzeni publicznych integrujących mieszkańców, zbyt duże natężenie ruchu w dwóch głównych przestrzeniach publicznych (Plac Baczyńskiego i Jezioro Paprocańskie), a co za tym idzie – spadek ich atrakcyjności
- Brak odniesienia do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w opracowywaniu strategii branżowych

Z punktu widzenia planowania przestrzennego ważny jest dalszy rozwój i uchwalanie nowych miejscowych planów zagospodarowania, w celu zachowania ładu przestrzennego. Obecnie około 35% powierzchni miasta pokryte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Kluczowe jest zróżnicowanie przeznaczenia terenów i ich optymalne zagospodarowanie, z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych, jak również przeznaczonych pod zabudowę domów jednorodzinnych/wielorodzinnych. Ważną kwestią jest także dbałość o zachowanie komplementarności dokumentów strategicznych ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*. Istotnym potencjałem, który przyczynić się może do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej miasta oraz rozwoju oferty rekreacyjnej, jest zagospodarowanie terenu Jeziora Paprocańskiego. Ponadto, budowa wielofunkcyjnego centrum miasta wpłynie na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Tychów oraz przyczyni się do zwiększenia dostępności miejsc integracji społecznej. Mieszkańcy miasta wśród jego negatywnych aspektów wymieniają bowiem niewystarczającą liczbę atrakcyjnych przestrzeni publicznych oraz zbyt duże natężenie ruchu w dwóch głównych miejscach - na Placu Baczyńskiego i przy Jeziorze Paprocańskim, co wpływa na spadek ich atrakcyjności. Istotnym więc potencjałem, który może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej miasta oraz rozwoju oferty rekreacyjnej, jest identyfikacja i zagospodarowanie kolejnych przestrzeni integrujących mieszkańców.

INFRASTRUKTURA, TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ ORAZ SPORT I REKREACJA

Potencjały

- Wysoki poziom rozwoju infrastruktury sieciowej – sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej
- Dobra dostępność i systematyczna rozbudowa ścieżek rowerowych – w 2020 roku długość ścieżek rowerowych na 100 km² wynosiła 81,9 km
- Atrakcyjna lokalizacja, dobra dostępność komunikacyjna i rozwinięty transport publiczny
- Dobra jakość dróg w mieście
- Rozwinięta infrastruktura sportowa i kulturalna
- Funkcjonowanie Szybkiej Kolei Regionalnej Tychy – Katowice – Sosnowiec
- Plany ograniczenia ruchu samochodowego w centralnych dzielnicach miasta, ożywienie ruchu pieszego
- Wdrożenie Inteligentnego Systemu Transportu w mieście
- Zmodernizowane główne drogi krajowe (DK1 i DK44)
- Nowoczesny tabor autobusowy i trolejbusowy, dobra dostępność do sieci przystankowej jako elementy zachęcające do korzystania z transportu publicznego
- Transport publiczny dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (100% autobusów niskopodłogowych)

Wyzwania

- Zły stan techniczny kanalizacji deszczowej
- Brak połączeń rowerowych z gminami ościennymi (Kobiór, Bieruń)
- Niewystarczająca infrastruktura dla rozwoju sportów zimowych na lodzie
- Niższa dostępność do sieci internetowej w południowej części miasta
- Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych
- Konieczność dostosowania miasta do możliwości mobilnych osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami oraz do potrzeb dzieci (zwiększenie bezpieczeństwa)
- Niezadowolający stan techniczny dróg gminnych i powiatowych, w dzielnicach podmiejskich
- Niewystarczający poziom wykorzystania elementów błękitno-zielonej infrastruktury w rozwiązaniach drogowych (powierzchnie przepuszczalne, rowki, niecki, itd, gdzie może spływać deszczówka)
- Niższa dostępność do bezprzewodowej sieci internetowej w dzielnicach podmiejskich w stosunku do strefy śródmiejskiej
- Brak połączenia kolejowego na odcinku Tychy – Bieruń – Oświęcim – Kraków

Tychy charakteryzują się wysokim poziomem rozwoju i dostępnością infrastruktury sieciowej – sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej i gazowej. Istotnym problemem w zakresie infrastruktury jest natomiast zły stan techniczny kanalizacji deszczowej.

Niewątpliwym atutem miasta jest jego lokalizacja, dobra dostępność komunikacyjna oraz rozwinięty transport publiczny, jak również stan infrastruktury drogowej – blisko 90% stanowią drogi o nawierzchni twardej. Atutem jest również funkcjonowanie Szybkiej Kolei Regionalnej Tychy – Katowice – Sosnowiec, działającej na terenie konurbacji górnośląskiej, a także realizacja projektu związanego z wdrożeniem Inteligentnego Systemu Transportu. Wśród kluczowych problemów wskazywanych przez mieszkańców miasta znajduje się natomiast niewystarczająca liczba miejsc parkingowych.

Wśród widocznych potencjałów należy podkreślić również dostępność ścieżek rowerowych, których długość w 2020 roku w przeliczeniu na 100 km² wynosiła 81,9 km. Uzupełnieniem oferty rekreacyjnej w mieście jest istnienie systemu bezobsługowej wypożyczalni rowerów tzw. Tyski Rower. Jednakże mimo systematycznej rozbudowy ścieżek na terenie Tychów, widoczny jest brak połączeń rowerowych z gminami ościennymi (Kobiór, Bieruń). Co więcej, niezbędne jest

dostosowanie do możliwości mobilnych osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami, a także zwiększenia bezpieczeństwa ruchu pieszego.

Miasto posiada w swojej ofercie różne obiekty infrastruktury sportowej, m.in.: Stadion Miejski, Wodny Park, Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany czy Stadion Zimowy. Dostępność miejsc i obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej buduje atrakcyjność osiedleńczą obszaru. Ofertę sportową i rekreacyjną pozytywnie ocenia blisko 78% ankietowanych, a dobrą dostępność ścieżek rowerowych podkreśliło ponad 84% z nich. Mimo widocznych potencjałów, miasto boryka się z niewystarczającą dostępnością infrastruktury jeśli chodzi o rozwój sportów zimowych na lodzie.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Potencjały

- Zmniejszająca się liczba przestępstw i zdarzeń w ruchu drogowym
- Funkcjonowanie w mieście Systemu Monitoringu Wizyjnego
- Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców – około 80% badanych postrzega miasto jako bezpieczne

Wyzwania

- Wzrost liczby interwencji jednostek Państwowej Straży Pożarnej w 2020 roku
- Niższy wskaźnik wykrywalności przestępstw (72,3%) w porównaniu do województwa (79,3%)
- Niewystarczające doświetlenie niektórych ulic, placów i przejść dla pieszych

W ostatnich pięciu latach w Tychach odnotowywano spadek liczby czynów zabronionych. Największą dynamikę zmian obserwuje się w przypadku liczby nietrzeźwych kierujących, a także w przypadku przestępstw przeciwko funkcjonariuszom. Pozytywne zmiany widoczne są także w przypadku zdarzeń drogowych. W 2020 roku odnotowano łącznie 1288 kolizji i wypadków drogowych, to jest o 2,9% mniej niż w 2016 roku. Na poziom odczuwanego bezpieczeństwa ma wpływ również obecność Systemu Monitoringu Wizyjnego w mieście oraz wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, który utrzymuje się na poziomie powyżej 70%. Jednakże jest on niższy niż wartość dla województwa. Analizując wyniki uzyskane w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby opracowania strategii można zauważyć, że blisko 80% respondentów czuje się bezpiecznie w Tychach, co bezpośrednio przekłada się na jakość życia mieszkańców.

OCHRONA ŚRODOWISKA

Potencjały

- Zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia powietrza w stosunku do roku 2010
- Wdrażanie instalacji OZE w budynkach mieszkalnych – w 2020 roku zrealizowano inwestycje w ponad 680 budynkach
- Dobra dostępność terenów zielonych
- Realizacja przez miasto działań z zakresu poprawy jakości powietrza: PONE, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, modernizacja oświetlenia na energooszczędne, opracowanie Planu Adaptacji do zmian klimatu, itp.

Wyzwania

- Zanieczyszczenie środowiska pyłami zawieszonymi i CO₂ w szczególności w okresie zimowym
- Niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej (w tym niski poziom wykorzystywania zielonych dachów, ścian, ogrodów deszczowych)
- Nieefektywna w zakresie energetycznym infrastruktura zabudowy jednorodzinnej
- Niewystarczające dostosowanie infrastruktury i terenów miejskich do postępujących zmian klimatycznych
- Niski poziom wdrażania rozwiązań z zakresu zagospodarowania wód opadowych
- Zanieczyszczenie wód Jeziora Paprociańskiego
- Zbyt mała liczba wdrożonych instalacji OZE w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej
- Wyższa w porównaniu do województwa czy kraju ilość zmieszanych odpadów przypadających na 1 mieszkańca – w 2020 roku ponad 220 kg
- Niedostateczny poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców
- Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk (w szczególności powodzi)
- Niedostosowanie systemu kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych
- Rewitalizacja parków miejskich i ich dostosowanie do zmian klimatu

Mimo zmniejszenia się poziomu zanieczyszczeń w mieście w ostatnich pięciu latach, blisko 60% respondentów negatywnie ocenia jakość powietrza w mieście. Wpływ na to ma przede wszystkim niska emisja, pochodząca ze spalania paliw w gospodarstwach indywidualnych, co widoczne jest szczególnie w okresie zimowym, jak również zanieczyszczenia związane z nadmiernym ruchem drogowym. Samorząd konsekwentnie realizuje przedsięwzięcia i inwestycje mające na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Duży nacisk kładzie się na zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w mieście, m.in. poprzez budowę instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła czy instalacji solarnych. Prowadzenie tych działań jest szczególnie istotne z uwagi na niską efektywność energetyczną zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i gospodarstw indywidualnych. Z uwagi na postępujący kryzys klimatyczny w gminie realizuje się również zapisy Planu adaptacji miasta Tychy do zmian klimatu do roku 2030, mające na celu wdrażanie działań ograniczających negatywne skutki ekstremalnych zjawisk, zapobieganie ich wystąpieniu, jak również podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Interwencji wymagają w szczególności aspekty dotyczące zagospodarowania wód opadowych, dostosowania systemu kanalizacji deszczowej/parków miejskich do zmian klimatycznych oraz ochrony i poprawy jakości środowiska przyrodniczego m.in. Jeziora Paprociańskiego.

3. Analiza strategiczna SWOT

Analizę **SWOT** skonstruowano w oparciu o wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wyniki stanowią bazę do określenia założeń strategicznych, celów i kierunków rozwojowych miasta.

W ramach **SWOT** identyfikuje się cztery grupy czynników strategicznych, wpływających na rozwój.

SFERA SPOŁECZNA

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

MOCNE STRONY

Stosunkowo duża grupa osób w wieku przedprodukcyjnym (ponad 18 % ogółu ludności)

SŁABE STRONY

Widoczna suburbanizacja oraz prognozowany blisko 6% spadek liczby ludności w perspektywie do 2030 roku

Niekorzystna sytuacja demograficzna – ujemny przyrost naturalny

Wyludnianie się miasta – systematyczny spadek liczby ludności na przestrzeni ostatnich 10 lat

Starzenie się społeczności lokalnej – 25% ogółu mieszkańców to ludność w wieku poprodukcyjnym

Utrata zasobów kapitału ludzkiego w wieku 25-34 w wyniku migracji (tzw. „drenaż mózgów”)

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

MOCNE STRONY

Zmniejszanie się zapotrzebowania na pomoc społeczną

Poprawa standardu infrastruktury leczenia zamkniętego (modernizacje, remonty, zakup wyposażenia)

SŁABE STRONY

Brak Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w mieście

Niska dostępność do specjalistycznych usług medycznych

Niewystarczający poziom działań świadomościowych promujących rodzicielstwo zastępcze

Niewystarczające wsparcie szkoleniowe w zakresie podnoszenia kwalifikacji opiekunów i wolontariuszy pracujących z seniorem

EDUKACJA I WYCHOWANIE

MOCNE STRONY

Dostępność do infrastruktury placówek opiekuńczo-wychowawczych

Wysoki poziom nauczania podstawowego (wysokie wyniki egzaminu ósmoklasisty)

SŁABE STRONY

Przeciętna jakość nauczania na poziomie ponadpodstawowym – niższe wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego (52,6%) i matematyki (53,9%) w porównaniu do województwa (język polski: 55,8%, matematyka: 54,8%) i kraju (język polski: 55,2%, matematyka: 56,4%)

Negatywne pojmowanie społeczne szkolnictwa zawodowego

Niewystarczające wyposażenie pracowni w placówkach oświatowych

KULTURA

MOCNE STRONY

Bogata i różnorodna oferta kulturalno-rozrywkowa adresowana do Tyszan

SŁABE STRONY

Niski poziom zainteresowania ofertą kulturalną wśród młodzieży w wieku 13-19 lat oraz w grupie wiekowej 30-50

KAPITAŁ SPOŁECZNY

MOCNE STRONY

Prowadzenie świadomej polityki samorządu odpowiadającej na potrzeby mieszkańców

Dostępna i dynamicznie rozwijająca się oferta skierowana do seniorów

Otwartość władz na inicjatywy mieszkańców

SŁABE STRONY

Stosunkowo niska aktywność seniorów¹³ mimo atrakcyjnej oferty oraz funkcjonowania Uniwersytetu Trzeciego Wieku i działalności Tyskiej Rady Seniorów

Niski poziom zaangażowania mieszkańców na inicjatywy podejmowane przez miasto

¹³ Wskaźnik udziału osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w Tychach w 2020 r. wynosił 0,4% (w Polsce kształtował się na poziomie 0,8%)

SFERA GOSPODARCZA

RYNEK PRACY

MOCNE STRONY

Obecność silnych marek gospodarczych i firm o znaczeniu europejskim - Fiat Auto Poland (należący do koncernu motoryzacyjnego Stellantis), Tyska Kompania Piwowarska SA. Browary Książęce, Isuzu Motors Polska sp. z o.o., ZPSO Rosa Sp. z o.o., Sertop Sp. z o.o., Agora Poligrafia Sp. z o.o., Lear Corporation Poland II Sp. z o.o., Huf Polska Sp. z o.o., Stora Enso Poland, Hager Polo Sp. z o.o.

Niska stopa bezrobocia (3,0%) w porównaniu do średniej wojewódzkiej (4,9%) i kraju (6,3%)

SŁABE STRONY

Relatywnie mała powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych

Stosunkowo mała dywersyfikacja branżowa na rynku pracy (dominacja branży motoryzacyjnej)

Deficyt specjalistycznej kadry medycznej, który może wpływać na jakość i dostępność usług

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

MOCNE STRONY

Funkcjonowanie Podstrefy Tyskiej w ramach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zapewniającej miejsca pracy

Stosunkowo duża liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (w przeliczeniu na 1000 podmiotów w 2020 r. było to 126 firm; średnia krajowa - 106)

SŁABE STRONY

Niski poziom innowacyjności gospodarki lokalnej (w szczególności w zakresie gospodarki zielonej)

Niski odsetek przedsiębiorców do 30. roku życia

Brak silnego samorządu gospodarczego oraz rozwiniętej sieci instytucji otoczenia biznesu

FINANSE SAMORZĄDOWE

MOCNE STRONY

Wysoka zdolność samorządu do samofinansowania i pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej

SŁABE STRONY

Zmniejszający się udział dochodów własnych miasta na rzecz wzrostu dotacji, przy jednoczesnym wzroście kosztów bieżącego utrzymania miasta

Zmniejszająca się samodzielność samorządu w rozdyponowywaniu środków budżetowych

SFERA PRZESTRZENNA

ZASOBY MIESZKANIOWE

MOCNE STRONY

Systematyczny rozwój budownictwa mieszkaniowego na przestrzeni lat

Funkcjonowanie w mieście Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (wsparcie w zwiększaniu liczby i podnoszeniu standardu mieszkań w mieście)

SŁABE STRONY

Niewystarczające gminne zasoby mieszkaniowe, w tym mała liczba mieszkań komunalnych, chronionych i pod wynajem

Niska dostępność terenów pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną

PLANOWANIE PRZESTRZENNE I REWITALIZACJA

MOCNE STRONY

Uporządkowana struktura przestrzenna miasta – zachowanie ładu przestrzennego

Skuteczna realizacja zapisów zawartych w Programie Rewitalizacji dla miasta Tychy do roku 2023

SŁABE STRONY

Niski udział pokrycia powierzchni (35,6%) miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Brak jednego, powszechnie akceptowanego i uznawanego centrum miasta

INFRASTRUKTURA, TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ ORAZ SPORT I REKREACJA

MOCNE STRONY

Wysoki stopień dostępności i skomunikowania z regionem – przebieg dróg DK1, DK44, DK86 i S1, rozwinięty system komunikacji miejskiej, dostępność linii kolejowej (S5 i S41) oraz bliskość portu komunikacyjnego (Katowice Pyrzowice)

Funkcjonowanie w mieście Inteligentnego Systemu Zarządzania i Sterowania Ruchem

Dostosowanie transportu publicznego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Silne relacje z sąsiednimi gminami i powiatami w ramach subregionu centralnego i obszaru metropolitalnego (transport publiczny, rynek pracy, usługi, więzi kooperacyjne przedsiębiorstw, itp.)

Dobrze rozwinięta infrastruktura w zakresie dostępności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Wysoki poziom rozwoju i dostępności infrastruktury sportowej w różnych dyscyplinach – Stadion Miejski, Wodny Park, Arena lekkoatletyczna, Kompleks Sportowy Paprocany czy Stadion Zimowy

Dostępność lasów, terenów zielonych i rekreacyjnych

SŁABE STRONY

Niedostateczny poziom skomunikowania i połączeń rowerowych z gminami ościennymi (Kobiór, Bieruń)

Dynamicznie rosnący wskaźnik motoryzacji indywidualnej, skutkujący pogarszającą się przepustowością układów komunikacyjnych

Występowanie barier architektonicznych (niewystarczające dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami)

Słaba dostępność do Internetu o przepustowości 30Mb/s w południowej części miasta

OCHRONA ŚRODOWISKA

MOCNE STRONY

Wdrażanie rozwiązań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej – wymiana taboru autobusowego i trolejbusowego, realizacja działań z zakresu OZE, wymiana źródeł ciepła w zabudowie jednorodzinnej

SŁABE STRONY

Niska jakość powietrza, związana z problemem niskiej emisji – w 2020 r. odnotowano 125 dni z przekroczeniem średniej normy zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10¹⁴

Niski poziom wdrażania rozwiązań z zakresu adaptacji do zmian klimatu

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

MOCNE STRONY

Zmniejszająca się liczba przestępstw i zdarzeń w ruchu drogowym

Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców

SŁABE STRONY

Niższy wskaźnik wykrywalności przestępstw w porównaniu do województwa śląskiego

Niewystarczające doświetlenie ulic, placów i przejść dla pieszych

14 Dane pozyskane z <https://powietrze.gios.gov.pl>

SZANSE	ZAGROŻENIA
Zacieśnienie współpracy w ramach realizacji Strategii Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035 r. Dążenie do rozwoju Tychów zgodnie z koncepcją „miasta 8-80” wygodnego i doskonale skomunikowanego z dzielnicami i otoczeniem Pozyskanie inwestorów wpisujących się w projekt zbudowania nowego centrum Tychów Możliwość uzyskania dodatkowego wsparcia z poziomu regionalnego, z uwagi na identyfikowanie miasta jako ośrodka wzrostu w województwie śląskim Szybsza możliwość adaptacji do zmian, z uwagi na niższy w porównaniu do innych powiatów wskaźnik wrażliwości regionów górniczych na transformację energetyczną¹⁵ Wzrost dostępności środków zewnętrznych na dofinansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu Intensyfikacja działań wpływających na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców Wizerunek miasta dynamicznego i nowoczesnego, wyróżniającego się atrakcyjną lokalizacją i wysoką jakością życia Napływ migrantów i ich integracja społeczna, pozwalająca na podtrzymanie konkurencyjności rynku pracy oraz wzmocnienie potencjału demograficznego miasta Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii, jako istotnego czynnika budującego tożsamość miasta ekologicznego i zeroemisyjnego Rozwiązania informatyczne, które będą służyły mieszkańcom i pozwolą na inteligentne zarządzanie miastem Zaprojektowanie miasta w oparciu o dwie osie kompozycyjne – oś zielona i linia kolejowa, stwarzających możliwości do dalszej rozbudowy miasta i powstania nowego wielofunkcyjnego centrum	Ograniczenie atrakcyjności osiedleńczej, z uwagi na niższe ceny nieruchomości w innych miastach Obniżenie dochodów własnych gminy przez zmniejszenie stawki podatku PIT Niestabilna polityka państwa, częste zmiany w systemie prawnym, reformy podatkowe Rosnąca inflacja oraz możliwość jej narastania w coraz szybszym tempie Wzrost obciążeń fiskalnych i finansowych budżetu miasta, skutkujący ograniczeniem możliwości finansowania inwestycji i wydatków bieżących Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych (suszy, nawałnych deszczy, silnych wiatrów) Zmieniająca się dynamicznie struktura problemów społecznych, będących pochodną starzenia się społeczeństwa (odpływ migracyjny młodych) Dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna (w szczególności związana z konfliktem zbrojnym w Ukrainie) Trudności w przewidzeniu skutków i konsekwencji pandemii COVID-19 Spadek dynamiki wzrostu gospodarczego, związany m.in. ze zjawiskiem depopulacji miasta i regionu Nasilające się zjawisko suburbanizacji

15 Juszczak A., Szpor A., 2020 r., Wskaźnik Wrażliwości Regionów Górniczych na transformację energetyczną – obraz na podstawie danych z powiatów, Working Paper, nr 4, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

W celu wyboru scenariusza rozwojowego dla miasta Tychy, przeprowadzono analizę SWOT/TOWS¹⁶. W wyniku przeprowadzonych we wrześniu 2022 r. warsztatów strategicznych z przedstawicielami Rady Miasta Tychy wyłoniono po 5 najistotniejszych mocnych i słabych stron miasta oraz po 5 szans i zagrożeń, mających kluczowy wpływ na jego rozwój.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wysoka zdolność samorządu do samofinansowania i pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej Dobrze rozwinięta infrastruktura w zakresie dostępności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej Poprawa standardu infrastruktury leczenia zamkniętego (modernizacje, remonty, zakup wyposażenia) Wysoki stopień dostępności i skomunikowania z regionem Dostępność do infrastruktury placówek opiekuńczo-wychowawczych	Wyludnianie się miasta – systematyczny spadek liczby ludności na przestrzeni ostatnich 10 lat Brak Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w mieście Niska jakość powietrza, związana z problemem niskiej emisji Widoczna suburbanizacja oraz prognozowany blisko 6% spadek liczby ludności w perspektywie do 2030 roku Niekorzystna sytuacja demograficzna – ujemny przyrost naturalny
SZANSE	ZAGROŻENIA
Wzrost dostępności środków zewnętrznych na dofinansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu Zacieśnienie współpracy w ramach realizacji Strategii Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035 r. Dążenie do rozwoju Tychów zgodnie z koncepcją „miasta 8-80” wygodnego i doskonale skomunikowanego z dzielnicami i otoczeniem Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii, jako istotnego czynnika budującego tożsamość miasta ekologicznego i zeroemisyjnego Pozyskanie inwestorów wpisujących się w projekt zbudowania nowego centrum Tychów	Niestabilna polityka państwa, częste zmiany w systemie prawnym, reformy podatkowe Obniżenie dochodów własnych gminy przez zmniejszenie stawki podatku PIT Rosnąca inflacja oraz możliwość jej narastania w coraz szybszym tempie Wzrost obciążeń fiskalnych i finansowych budżetu miasta, skutkujący ograniczeniem możliwości finansowania inwestycji i wydatków bieżących Zmieniająca się dynamicznie struktura problemów społecznych, będących pochodną starzenia się społeczeństwa (odpływ migracyjny młodych)

16 Bieda, A., Brzozowska, A. (2017). Analiza SWOT/TOWS jako metoda określania kierunków rozwoju przestrzennego. Acta Sci. Pol. Administratio Locorum 16(3), 151–160.

Po zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, przypisano im wagi oraz zbadano relacje i związek pomiędzy poszczególnymi czynnikami wskazanymi w SWOT. Stworzono osiem macierzy relacji, w których oceniano wpływ poszczególnych elementów na siebie, wykorzystując skalę dwustopniową (0-brak zależności, 1-zależność). Następnie zsumowano liczbę interakcji, która przedstawia się następująco.

Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT/TOWS

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najkorzystniejsze dla rozwoju Tychów będzie przyjęcie i realizacja strategii agresywnej, tzw. strategii maxi-maxi, która polega na wykorzystaniu przede wszystkim mocnych stron oraz pojawiających się w otoczeniu szans. Jednakże przyjęta strategia nie wyklucza podejmowania również działań mających na celu ograniczenie zdiagnozowanych deficytów, np. zwiększenia jakości usług edukacyjnych, czy poprawy w kwestii ochrony zdrowia, czy rozwoju polityki senioralnej.

4. Wizja i misja w ramach

Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego miasto Tychy, jako wspólnota samorządowa zmierza w perspektywie strategicznej do 2030+. Wizja stanowi wyzwanie dla miasta, powinna być realna do osiągnięcia. Bezpośrednim punktem wyjścia dla określenia wizji rozwoju Tychów były sformułowane wyzwania rozwojowe, poddane zaopiniowaniu przez mieszkańców miasta¹⁷.

WIZJA MIASTA TYCHY

**Tychy ✓ nowoczesne miasto
o wysokiej jakości życia
przyjazne mieszkańcom,
inwestorom i środowisku**

¹⁷ Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 27, 29 i 31.

GŁÓWNE ELEMENTY WIZJI MIASTA

MISJA SAMORZĄDU TYSKIEGO

Misją samorządu tyskiego jest stworzenie atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni do życia, rozwoju i samorealizacji.

TYCHY ✓ DOBRE MIEJSCE

5. Cele strategiczne i operacyjne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie 2030+

Rozdział odnosi się do przepisu art. 10 e. ust. 3. pkt. 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i stanowi obligatoryjny element strategii rozwoju gminy.

Sfera

Cele strategiczne miasta Tychy dotyczą najistotniejszych dziedzin planowanych do rozwoju w perspektywie do 2030+. Zostały im przyporządkowano cele operacyjne, przenikające do wszystkich obszarów tematycznych rozwoju oraz kierunki działań z określonym szczegółowo ramowym zakresem interwencji.

Przedstawione kierunki działań samorządu lokalnego obrazują, w jaki sposób miasto Tychy (władze samorządowe, wydziały Urzędu Miasta, miejskie jednostki organizacyjne i spółki prawa handlowego z udziałem miasta, samorządowe instytucje kultury) zamierza działać na rzecz osiągnięcia wskazanych celów operacyjnych i wdrożenia strategii.

Obok celów strategicznych i operacyjnych wskazano, jako priorytetowy, obszar strategicznej interwencji, którym jest stworzenie wielofunkcyjnego i atrakcyjnego centrum miasta.

Cele strategiczne

1

podnoszenie poziomu zadowolenia
mieszkańców z warunków życia
w mieście

2

rozwój gospodarczy oparty
o innowacje i atrakcyjne miejsca
pracy

3

ochrona i wzmacnianie odporności
środowiska na skutki kryzysu
klimatycznego wraz z kształtowaniem
atrakcyjnych przestrzeni publicznych

5.1 Cele strategiczne

1

Podnoszenie poziomu zadowolenia mieszkańców z warunków życia w mieście

Podnoszenie poziomu zadowolenia z warunków życia w mieście jest zadaniem, które powinno być realizowane w sposób ciągły i systematyczny. Rosnące aspiracje Tyszan i zmieniające się uwarunkowania, związane m.in. z zachodzącymi procesami demograficznymi czy migracyjnymi, determinują konieczność dostosowywania prowadzonej polityki zarządzania miastem do konkretnych, identyfikowanych potrzeb. Wśród kluczowych kierunków działań, zmierzających do osiągnięcia niniejszego celu znajdują się m.in. te dotyczące prowadzenia efektywnej polityki społecznej, sukcesywnej poprawy jakości usług publicznych w obszarze edukacji, kultury, transportu publicznego, mieszkalnictwa, przedsięwzięcia zapewniające wysoki poziom partycypacji i integracji społecznej oraz atrakcyjne warunki do spędzania czasu wolnego. Realizacja celu strategicznego wpłynie pozytywnie na wizerunek miasta i przyczyni się do zwiększenia poziomu zadowolenia Tyszan ze swojego miejsca zamieszkania.

2

Rozwój gospodarczy oparty o innowacje i atrakcyjne miejsca pracy

Dążenie do osiągnięcia celu, jakim jest rozwój gospodarczy oparty o innowacje i atrakcyjne miejsca pracy pozwoli na zwiększenie poziomu konkurencyjności Tychów jako ośrodka gospodarczego. Kluczowe w tym aspekcie jest rozwijanie inteligentnych specjalizacji oraz wzmocnienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy poprzez wdrażanie nowoczesnych rozwiązań, m.in. nowych form organizacji pracy (praca zdalna, telepraca). Ponadto, w celu wzmocnienia rangi ośrodka ważne jest prowadzenie skoordynowanego marketingu gospodarczego, który bazować będzie na potencjałach miasta, jak również współpracy m.in. z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną oraz Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolią. Wdrożenie zaplanowanej interwencji pozwoli na utrzymanie wysokiego tempa rozwoju gospodarczego, przy jednoczesnym wzroście atrakcyjności rynku pracy i zwiększeniu zasobów kapitału ludzkiego.

3

Ochrona i wzmacnianie odporności środowiska na skutki kryzysu klimatycznego wraz z kształtowaniem atrakcyjnych przestrzeni publicznych

Realizacja niniejszego celu strategicznego pozwoli sprostać fundamentalnemu wyzwaniu o charakterze globalnym, jakim jest postępujący kryzys klimatyczny. Sprawił on, że procesy adaptacyjne i ochrona posiadanych zasobów mają niekwestionowane znaczenie w procesie budowania odporności miasta na zachodzące zmiany. Wśród kluczowych działań zmierzających do realizacji niniejszego celu znajdują się te bezpośrednio związane z ochroną środowiska oraz poprawą jego stanu, jak również przedsięwzięcia mające na celu niwelowanie postępujących zmian klimatycznych. Ponadto, w ramach wskazanego celu strategicznego wdrażane będą działania mające na celu poprawę standardu infrastruktury publicznej, a tym samym zapewnienie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców. Realizacja zaplanowanego zakresu interwencji skupia się na rozwoju miasta w sposób zrównoważony, uwzględniając kwestie związane z systematycznym rozwijaniem infrastruktury oraz dbałością o stan środowiska naturalnego.

5.2 Cele operacyjne

	CEL STRATEGICZNY 1	PODNIOSZENIE POZIOMU ZADOWOLENIA MIESZKAŃCÓW Z WARUNKÓW ŻYCIA W MIEŚCIE
	1.1 Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych	Wysoka jakość usług publicznych jest jednym z istotniejszych wyznaczników wysokiej jakości życia mieszkańców. Kluczowe jest zatem wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w zarządzaniu miastem, które znacząco wpłyną na standard i jakość świadczonych usług. W odpowiedzi na postępujące zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa istotne jest prowadzenie odpowiedzialnej i efektywnej polityki społecznej. Ponadto, osiągnięcie niniejszego celu możliwe będzie poprzez zapewnienie wysokiej jakości edukacji opartej o innowacyjne i nowatorskie rozwiązania oraz rozwój systemu mieszkalnictwa. Dzięki optymalizacji i dalszej integracji transportu publicznego możliwe będzie zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z sektora transportu, co wpłynie na poprawę stanu środowiska.
	1.2 Cel operacyjny 1.2 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego z wykorzystaniem modelu partycypacyjnego	Kapitał społeczny i ludzki stanowią istotny zasób i potencjał rozwojowy Tychów. Brak miejsca, jednoznacznie uznawanego za centrum miasta, stanowi deficyt, wpływający na poziom integracji społeczeństwa i poczucie tożsamości lokalnej. Szczególne znaczenie w kształtowaniu tożsamości lokalnej oraz integracji mieszkańców odgrywają instytucje kultury i organizacje pozarządowe. W celu umożliwienia mieszkańcom realnego uczestnictwa w procesach rozwojowych, kluczowa jest rozbudowa narzędzi konsultacyjnych oraz ich aktywizacja i zwiększenie poziomu partycypacji. Ważne w tym kontekście jest również systematyczne rozwijanie polityki senioralnej oraz zwiększenie poziomu uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, jednocześnie ograniczając zjawisko wykluczenia społecznego. Poziom zaangażowania mieszkańców w inicjatywy podejmowane przez miasto, jest stosunkowo niski, zatem istotne jest prowadzenie działań aktywizujących i integrujących społeczność lokalną, w celu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
	1.3 Cel operacyjny 1.3 Systematyczne poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego	Działania zmierzające do realizacji niniejszego celu uwzględniają potrzeby różnych grup mieszkańców i skupiają się na zapewnieniu atrakcyjnej i konkurencyjnej oferty spędzania czasu wolnego. Pozwoli to na przyciągnięcie nowych mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Tychów. Rozwinięta oferta sportowo-rekreacyjna oraz bogata i różnicowana oferta kulturalna stanowią odpowiedź na rosnące oczekiwania społeczności lokalnej. Potencjał i możliwości dalszego rozwoju w tym zakresie, związane są przede wszystkim z bliskością lasów, terenów zielonych i rekreacyjnych (m.in. Jeziora Paprociańskiego) oraz funkcjonowaniem instytucji kultury, świadczących usługi o charakterze ponadlokalnym. Oprócz rozwijania oferty, istotna jest również modernizacja obiektów sportowych oraz tworzenie warunków umożliwiających uczestnictwo w życiu miasta wszystkim mieszkańcom.

	CEL STRATEGICZNY 2	ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY O INNOWACJE I ATRAKCYJNE MIEJSCA PRACY
	2.1 Cel operacyjny 2.1 Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu Tychów	Tychy dotyczą skutki prowadzonej w województwie śląskim transformacji górniczej, a specyfika i profil gospodarczy miasta opiera się w dużej mierze na dominacji branży motoryzacyjnej. Tychy identyfikowane są jako ośrodek wzrostu w województwie śląskim, dlatego ważny jest systematyczny rozwój, zwiększanie poziomu innowacyjności i wzmacnianie potencjału, w celu utrzymania pozycji w regionie. W perspektywie 2030 roku, szczególnie istotne jest wzmacnianie atrakcyjności rynku pracy i zagwarantowanie miejsc pracy dla osób młodych, wykształconych, co pozwoli na ograniczenie obserwowanego zjawiska „drenażu mózgów”. Warto również wykorzystać możliwość współpracy i promocji z gminami w ramach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Wskazany cel operacyjny skupia się na wykorzystaniu przewag konkurencyjnych i budowie wizerunku miasta, jako miejsca dobrego do zamieszkania, jak i inwestowania.
	CEL STRATEGICZNY 3	OCHRONA I WZMACNIANIE ODPORNOŚCI ŚRODOWISKA NA SKUTKI KRYZYSU KLIMATYCZNEGO WRAZ Z KSZTAŁTOWANIEM ATRAKCYJNYCH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH
	3.1 Cel operacyjny 3.1 Poprawa standardu infrastruktury publicznej i ładu przestrzennego w mieście	Atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń publiczna jest jednym z wymogów i oczekiwań mieszkańców miasta. Deficytem widocznym w Tychach, a aktualnie wyzwaniem, jest budowa centrum miasta, traktowanego jako miejsce aktywności, spotkań i integracji mieszkańców. W celu poprawy jakości życia mieszkańców i ograniczenia wykluczenia społecznego, ważne jest dostosowanie i likwidacja barier architektonicznych, a przez to zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych. Z punktu widzenia rosnących oczekiwań i aspiracji mieszkańców, istotna jest poprawa jakości infrastruktury i jej systematyczna rozbudowa oraz tworzenie atrakcyjnych, zrewitalizowanych przestrzeni będących miejscem sprzyjającym integracji i budowaniu kapitału społecznego.
	3.2 Cel operacyjny 3.2 Zielona transformacja Tychów w kontekście ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu	Postępujący kryzys klimatyczny, jest zjawiskiem globalnym, którego skutki widoczne są również w Tychach. Wysoką wrażliwość na zmiany klimatyczne wykazuje przede wszystkim sektor gospodarki wodnej¹⁸. Według klas zagrożenia, miasto Tychy zostało zaklasyfikowane jako zagrożone suszą w stopniu umiarkowanym. Wskazuje to na konieczność wdrażania rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, prowadzenie działań retencyjnych, a także realizację inwestycji poprawiających mikroklimat w mieście. Adaptacja do zmian klimatu oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego stanowi istotne wyzwanie dla samorządu.

6. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Rozdział odnosi się do przepisu art. 10 e. ust. 3. pkt 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych; zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym jako obligatoryjna część opracowania.

Dla potrzeb opracowania strategii, przeprowadzono badania ankietowe z mieszkańcami, którego wyniki mają istotny wpływ na konstruowanie części planistycznej. Przedstawiając zakres interwencji dla poszczególnych kierunków, odwołano się wprost do uzyskanych danych, wskazując odsetek ankietowanych, którzy wskazali konkretne zadania, jako kluczowe dla dalszego rozwoju miasta. Wyniki te w pewnym stopniu determinują priorytetowe przedsięwzięcia i potrzeby mieszkańców.

OBSZAR SPOŁECZNY		OBSZAR GOSPODARCZY	OBSZAR PRZESTRZENNY
1	Cel strategiczny 1 Podnoszenie poziomu zadowolenia mieszkańców z warunków życia w mieście	2	3
	1.1 Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych		
	 Kierunek działania I Prowadzenie odpowiedzialnej i efektywnej polityki społecznej		
	 Kierunek działania II Zapewnienie wysokiej jakości edukacji opartej o innowacyjność i nowatorskie rozwiązania		
	 Kierunek działania III Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zarządzaniu miastem	2.1	3.1
	 Kierunek działania IV Optymalizacja i dalsza integracja usług transportu publicznego		
	 Kierunek działania V Kreowanie atrakcyjnego zasobu mieszkaniowego	 Kierunek działania XI Umacnianie konkurencyjności i atrakcyjności miasta jako ośrodka wzrostu gospodarczego	 Kierunek działania XIII Nowoczesna przestrzeń publiczna przyjazna mieszkańcom
	1.2 Cel operacyjny 1.2 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego z wykorzystaniem modelu partycypacyjnego	 Kierunek działania XII Rozwijanie inteligentnych specjalizacji i wzmacnianie atrakcyjności rynku pracy	 Kierunek działania XIV Poprawa jakości i dostępności podstawowej infrastruktury sieciowej i kubaturowej
		3.2	Cel operacyjny 3.2 Zielona transformacja Tychów w kontekście ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu
	 Kierunek działania VI Zapewnienie wysokiego poziomu partycypacji społecznej mieszkańców		
1.3	 Kierunek działania VII Integracja międzypokoleniowa i aktywizacja seniorów		 Kierunek działania XV Działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego
	Cel operacyjny 1.3 Systematyczne poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego		 Kierunek działania XVI Adaptacja miasta do zachodzących zmian klimatycznych
	 Kierunek działania VIII Zapewnienie atrakcyjnych warunków do spędzania czasu wolnego w mieście		
	 Kierunek działania IX Wykorzystanie potencjału sportowo-rekreacyjnego miasta		
	 Kierunek działania X Wspieranie rozwoju atrakcyjnej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców oferty kulturalnej		

6.1 Propozycje przedsięwzięć strategicznych

	Kierunek działania I	Prowadzenie odpowiedzialnej i efektywnej polityki społecznej
	Ramowy zakres interwencji	- Realizacja działań wspierających procesy modernizacyjne i rozwojowe Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Tychach, ukierunkowanych na podnoszenie jakości oraz dostępności usług medycznych¹⁹. - Poprawa dostępności oraz rozwój systemu usług opiekuńczych/opiekuńczo – rehabilitacyjnych oraz opiekuńczo – pielęgnacyjnych²⁰. - Realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, odpowiadających na problemy związane z wykluczeniem społecznym, przejawami przemocy oraz różnego rodzaju uzależnieniami. - Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz promocji zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. - Realizacja programów społecznych wspierających rozwój systemu profilaktyki w zakresie funkcjonowania osób ze specjalnymi potrzebami. - Wsparcie i integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin. - Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w usługach medycznych, np. uruchomienie systemu usług telemedycznych w mieście²¹. - Poprawa dostępności cyfrowej oraz informacyjno – komunikacyjnej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. - Kreowanie przedsięwzięć społecznych atrakcyjnych z perspektywy różnych grup mieszkańców (osoby młode, rodziny z dziećmi, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.). - Wsparcie działalności podmiotów zajmujących się polityką senioralną, m.in. Centrum Usług Społecznościowych, DPS Kobiór, DDPS Wrzos. - Rozwój systemu wsparcia opiekunów faktycznych osób starszych. - Rozwój i promocja rodzinnych form pieczy zastępczej. - Prowadzenie działań sprzyjających włączeniu społecznemu migrantów.
	Kierunek działania II	Zapewnienie wysokiej jakości edukacji opartej o innowacyjność i nowatorskie rozwiązania
	Ramowy zakres interwencji	- Podnoszenie jakości kształcenia oraz atrakcyjności metod nauczania w tyskich placówkach oświatowych poprzez wdrażanie innowacyjnych form pracy z uczniem. - Wzmacnianie kompetencji kluczowych wśród uczniów i wyrównywanie szans edukacyjnych na wszystkich szczeblach edukacji poprzez realizację projektów edukacyjnych. - Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych (w tym innowacji pedagogicznych), z uwzględnieniem uczniów szczególnie uzdolnionych²². - Modernizacja bazy dydaktycznej oraz sieci informatycznych w tyskich placówkach oświatowych. - Efektywne wykorzystanie technologii IT, umożliwiające kształcenie na odległość. - Popularyzowanie kształcenia zawodowego poprzez tworzenie oraz wdrażanie nowatorskich programów nauczania we współpracy ze środowiskiem przedsiębiorców. - Poprawa dostępności i efektywności doradztwa zawodowego (na wszystkich szczeblach edukacji począwszy od szkoły podstawowej). - Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dzieci i młodzieży (promowanie zdrowych nawyków żywieniowych oraz roli aktywności fizycznej jako formy profilaktyki zdrowotnej). - Doskonalenie i podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej ukierunkowane na wykorzystywanie nowoczesnych technologii w procesie nauczania.

19 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 27 (Podniesienie jakości usług medycznych było najczęściej wybieranym zadaniem – jego istotność podkreśliło ponad 92,2% respondentów).

20 Tamże, str. 26 (Według 82,3% ankietowanych wskazane zadanie jest istotne dla dalszego rozwoju miasta).

21 Tamże, str. 26 (Zadanie to w opinii 53,3% ankietowanych mieszkańców jest istotne dla rozwoju miasta Tychy).

22 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Zadanie to jako bardzo istotne wskazało 73,5% ankietowanych).

	Kierunek działania III	Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zarządzaniu miastem
	Ramowy zakres interwencji	• Rozwijanie partycypacyjnego modelu zarządzania miastem przy wykorzystaniu dialogu z mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi. • Rozwijanie rozwiązań cyfrowych w administracji publicznej zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu (projektowanie miejskich usług cyfrowych, systemów i aplikacji służących korzystaniu z usług publicznych, chat bot „wirtualny urzędnik”). • Zapewnienie wysokiego poziomu cyberbezpieczeństwa (w zakresie przetwarzania danych) w instytucjach publicznych. • Optymalizacja procesów cyfryzacji przyczyniających się do podniesienia jakości usług świadczonych na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców, w tym rozszerzenie katalogu spraw załatwianych w całości drogą elektroniczną, bez konieczności wizyty w urzędzie. • Uruchomienie w urzędzie i jednostkach podległych systemów Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją oraz e-doręczeń. • Utworzenie portalu szybkich płatności z poziomu jednej strony internetowej. • Wprowadzenie zintegrowanego systemu obsługi mieszkańców w zakresie gospodarki komunalnej. • Utworzenie „Miejskiego Centrum Przetwarzania Danych”, mającego na celu stworzenie infrastruktury zapewniającej bezpieczną przestrzeń serwerową do przechowywania oraz zabezpieczenia danych. • Zaprojektowanie i wdrożenie centralnego systemu zarządzania energią elektryczną i ciepłą w budynkach użyteczności publicznej.

	Kierunek działania IV	Optymalizacja i dalsza integracja usług transportu publicznego
	Ramowy zakres interwencji	• Rozwój i promocja ekologicznego transportu publicznego, rowerowego i pieszego jako alternatywy dla samochodów osobowych. • Budowa zintegrowanych systemów ładowania pojazdów ekologicznych. • Rozwój infrastruktury związanej z transportem kolejowym.

	Kierunek działania V	Kreowanie atrakcyjnego zasobu mieszkaniowego
	Ramowy zakres interwencji	• Rozwój budownictwa mieszkaniowego komunalnego²³, w tym z przeznaczeniem na najem socjalny lokali. • Rozwój budownictwa społecznego poprzez realizację kolejnych inwestycji w mieście. • Tworzenie mieszkań chronionych i wspomaganych²⁴ (w tym mieszkań rotacyjnych) dla osób wymagających wsparcia. • Wykreowanie nowych stref mieszkaniowo – usługowych o wysokim standardzie zamieszkania w obszarze śródmiejskim²⁵. • Modernizacja gminnych zasobów mieszkaniowych z uwzględnieniem innowacyjnych rozwiązań oraz zapewnieniem efektywności energetycznej i klimatu.

23 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Zadanie to jest bardzo istotne dla 44,3% ankietowanych).

24 Tamże, str. 26 (Aspekt ten według 32,5% respondentów jest istotny do dalszego rozwoju miasta).

25 Tamże, str. 26 (Przedsięwzięcie to było najmniej istotne, ze wskazanych w ramach tego kierunku działania, jako bardzo istotne określiło go 29,8% mieszkańców).

	Kierunek działania VI	Zapewnienie wysokiego poziomu partycypacji społecznej mieszkańców
	Ramowy zakres interwencji	- Rozbudowa narzędzi konsultacji społecznych ułatwiających mieszkańcom oraz organizacjom pozarządowym skuteczne komunikowanie się oraz współdecydowanie w zakresie realizacji polityki miejskiej. - Rozwój tyskiego modelu budżetu partycypacyjnego. - Promowanie idei wolontariatu oraz wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych oraz lokalnych i samopomocowych inicjatyw mieszkańców. - Inicjowanie projektów międzysektorowych wpływających na podniesienie jakości życia w mieście. - Realizacja działań edukacyjnych w zakresie budowania spójności społecznej. - Budowanie pozytywnego wizerunku Tychów jako miasta otwartego na inicjatywy mieszkańców oraz innych grup społecznych.

	Kierunek działania VII	Integracja międzypokoleniowa i aktywizacja seniorów
	Ramowy zakres interwencji	- Wsparcie działań na rzecz wzmacniania integracji międzypokoleniowej uwzględniającej potrzeby młodzieży, dorosłych i seniorów. - Kreowanie i wdrażanie innowacji społecznych w mieście przy zaangażowaniu różnych grup wiekowych. - Dostosowywanie usług oraz infrastruktury publicznej i systemu informacji do potrzeb osób starszych. - Podnoszenie kompetencji w zakresie wykorzystywania nowych technologii, w celu ograniczenia zjawiska wykluczenia cyfrowego. - Dalszy rozwój współpracy z Uniwersytetem Trzeciego Wieku. - Umacnianie więzi sąsiedzkich i rozwijanie lokalnej, sąsiedzkiej samopomocy.

	Kierunek działania VIII	Zapewnienie atrakcyjnych warunków do spędzania czasu wolnego w mieście
	Ramowy zakres interwencji	- Modernizacja i rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców. - Rozbudowa infrastruktury parków, podwórek miejskich oraz placów zabaw. - Tworzenie miejskich przestrzeni przeznaczonych do wypoczynku i rekreacji dla różnych grup wiekowych. - Rewitalizacja Jeziora Paprocańskiego. - Rozwijanie infrastruktury rowerowej.

	Kierunek działania IX	Wzmacnianie potencjału sportowo-rekreacyjnego miasta
	Ramowy zakres interwencji	- Organizacja imprez sportowych o randze międzynarodowej. - Tworzenie warunków do rozwoju sportu wyczynowego i amatorskiego w mieście. - Realizacja programów aktywizujących mieszkańców do podejmowania aktywności fizycznej. - Prowadzenie i rozwój polityki młodzieżowej w obszarze propagowania aktywności fizycznej. - Wykreowanie sportowej marki Tychów z wykorzystaniem lokalnego potencjału sportowego²⁶.

26 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Blisko połowa (49,8%) ankietowanych wskazuje to zadanie jako bardzo istotne).

	Kierunek działania X	Wspieranie rozwoju atrakcyjnej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców oferty kulturalnej
	Ramowy zakres interwencji	• Dalszy rozwój oferty kulturalno-rozrywkowej w mieście, dostosowanej do rosnących oczekiwań i potrzeb odbiorców wszystkich grup wiekowych. • Rozwój infrastruktury niezbędnej do prezentacji historii miasta oraz do organizacji imprez kulturalnych. • Dalszy rozwój istniejącej oferty bibliotecznej w mieście, w tym wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych i infrastrukturalnych. • Rozwój edukacji kulturalnej poprzez współpracę instytucji kultury z placówkami edukacyjnymi. • Działania zwiększające poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym osób ze szczególnymi potrzebami. • Doposażenie tyskich placówek kulturalnych w nowoczesne technologie, zapewniające ciągłość działalności placówki w warunkach ograniczonej dostępności (np. świadczenie oferty on-line).

	Kierunek działania XI	Umacnianie konkurencyjności i atrakcyjności miasta jako ośrodka gospodarczego wzrostu
	Ramowy zakres interwencji	• Prowadzenie stałego monitoringu potrzeb rynku pracy w oparciu o współpracę z przedsiębiorcami. • Dostosowywanie oferty szkolnictwa do zmieniających się potrzeb rynku pracy wynikających z globalnych trendów, poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych, programowych i organizacyjnych w sektorze edukacji. • Stymulowanie transferu wiedzy pomiędzy środowiskiem nauki i biznesu. • Realizacja działań wspierających mieszkańców w dostosowywaniu ich kwalifikacji i kompetencji zawodowych do wymagań innowacyjnej gospodarki, w tym promowanie idei kształcenia ustawicznego. • Tworzenie warunków sprzyjających przyciągnięciu do miasta nowych mieszkańców oraz zachęcania młodych do rozpoczynania życia zawodowego w Tychach. • Przygotowywanie nowych terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz rozszerzanie oferty inwestycyjnej miasta.

	Kierunek działania XII	Rozwijanie inteligentnych specjalizacji i wzmacnianie atrakcyjności rynku pracy
	Ramowy zakres interwencji	• Utworzenie Tyskiego Hubu Zielonej Gospodarki jako ośrodka wzmacniającego rozwój kluczowych dla Śląska specjalizacji – energetyki oraz „zielonej gospodarki”²⁷. • Wprowadzenie działań wspierających mieszkańców dotkniętych skutkami transformacji. • Wdrażanie nowatorskich rozwiązań z zakresu „zielonej gospodarki” w różnych sektorach gospodarczych w mieście. • Tworzenie warunków do powstawania i rozwoju dla firm działających w obszarze inteligentnych specjalizacji. • Wprowadzenie systemu wsparcia dla startupów, utworzenie nowoczesnych przestrzeni coworkingowych. • Rozwój działalności oraz oferty instytucji otoczenia biznesu. • Wspieranie działań promujących upowszechnienie nowych standardów pracy (m.in. pracy zdalnej, telepracy) jako narzędzi optymalizacji strategii pracy. • Prowadzenie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości wśród ludzi młodych i seniorów. • Wspieranie działań z zakresu aktywizacji, integracji i reintegracji zawodowej mieszkańców (w szczególności osób z niepełnosprawnościami i osób długotrwale bezrobotnych). • Tworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej, zielonej oraz cyfrowej gospodarki. • Organizacja oraz promocja wydarzeń związanych z inteligentnymi specjalizacjami gospodarczymi miasta. • Realizacja działań z zakresu promocji gospodarczej prowadzonych przy ścisłej współpracy z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną – Podstrefą Tyską oraz Górnośląsko – Zagłębiowską Metropolią. • Budowa spójnego systemu informacji gospodarczej dla przedsiębiorców oraz potencjalnych inwestorów.

²⁷ Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 35 (Ponad 25% spośród 698 wskazań dotyczyło stworzenia parku technologicznego, czyli dalszego rozwoju Tyskiej Podstrefy KSSE).

	Kierunek działania XIII	Nowoczesna przestrzeń publiczna przyjazna mieszkańcom
	Ramowy zakres interwencji	- Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez likwidację barier architektonicznych²⁸. - Rewitalizacja parków miejskich/miejskich terenów zielonych. - Zagospodarowanie przestrzeni dla najmłodszych mieszkańców tj. stworzenie zielonych, naturalnych wielofunkcyjnych placów zabaw i ogródków przyшкоlnych.

	Kierunek działania XIV	Poprawa jakości i dostępności podstawowej infrastruktury sieciowej i kubaturowej
	Ramowy zakres interwencji	- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury okołodrogowej. - Przebudowa układów drogowych ze szczególnym uwzględnieniem strefy śródmiejskiej w celu uspokojenia ruchu samochodowego. - Kontynuacja budowy/rozbudowy sieci dróg i ścieżek rowerowych, w tym wypożyczalni i stacji napraw rowerów²⁹. - Budowa/przebudowa dróg lokalnych i powiatowych. - Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa na drogach. - Modernizacja kanalizacji deszczowej w mieście. - Rozbudowa sieci internetowej w mieście. - Działania mające na celu podnoszenie stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. - Opracowanie i wdrożenie programu kompleksowej renowacji budynków na najstarszych osiedlach.

	Kierunek działania XV	Działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego
	Ramowy zakres interwencji	- Proekologiczna przebudowa systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej (wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii)³⁰. - Kontynuowanie realizacji programów dotyczących poprawy jakości powietrza i ograniczania zużycia energii. - Prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu i oczyszczenia wód Jeziora Paprociańskiego. - Zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu odpadów. - Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców (np. uruchomienie edukacyjnych programów ekologicznych oraz zajęć dla dzieci i dorosłych³¹).

28 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Zadanie to wskazało 70,2% mieszkańców, jako bardzo istotne dla dalszego rozwoju).

29 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Według 76% ankietowanych, realizacji tego zadania w dużym stopniu przyczyni się do dalszego rozwoju Tychów).

30 Tamże, str. 26 (Zadanie to jest bardzo istotne z punktu widzenia 77,7% ankietowanych, co świadczy o wysokiej świadomości ekologicznej wśród mieszkańców oraz zainteresowaniu kwestiami dotyczącymi ochrony środowiska i poprawy jego jakości).

31 Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, listopad/grudzień 2021 r., str. 26 (Na kwestię tę zwróciło uwagę i określiło jako bardzo istotną - 67,3% mieszkańców).

	Kierunek działania XVI	Adaptacja miasta do zachodzących zmian klimatycznych
	Ramowy zakres interwencji	• Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w przestrzeni publicznej. • Realizacja inwestycji poprawiających mikroklimat w mieście (np. zadrzewianie, ogrody kieszonkowe, wykorzystywanie wód opadowych do nawadniania terenów zielonych, przeciwdziałanie skutkom deszczy nawalnych, likwidacja „miejskich wysp ciepła”, zwiększenie powierzchni przepuszczalnych, sadzenie łąk kwietnych)³². • Promowanie budownictwa pasywnego. • Budowa infrastruktury do wytwarzania i magazynowania energii z odnawialnych źródeł energii. • Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej uwzględniająca rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury. • Kompleksowa modernizacja energetyczna jedno-i wielorodzinnych budynków mieszkalnych. • Zwiększanie powierzchni przepuszczalnych, biologicznie czynnych i retencjonowania wody w mieście. • Przebudowa korytarzy zieleni w Tychach w celu zapewnienia ich ciągłości urbanistycznej/przestrzennej. • Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań będących odpowiedzią na potrzeby związane z adaptacją do zmian klimatu. • Budowa i przebudowa oświetlenia przestrzeni publicznych.

³² Tamże, str. 26 (Przedsięwzięcie to było drugim z zadań, które ankietowani wskazywali jako najbardziej istotne (87,7% odpowiedzi) w perspektywie 2030 roku).

7. Obszar strategicznej interwencji (OSI) kluczowy dla miasta Tychy wraz z zakresem planowanych działań

Wyznaczenie w niniejszej strategii Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) – jako priorytetowego w stosunku do wskazanych celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań jest zgodne z art. 10 e. ust. 3 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 5 ust. 6 b ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z ww. przepisami OSI są obszarami, do których adresowany jest rozwój, zorientowany na wywołanie określonych zmian. Są przejawem zintegrowanego podejścia, ukierunkowanego na podejmowanie strategicznych działań na konkretnym terenie, zgodnie z potrzebami i możliwościami.

Kluczowym obszarem strategicznym, warunkującym długookresowy rozwój Tychów (wykraczającym poza ramy czasowe strategii Tychy 2030+) jest stworzenie nowego wielofunkcyjnego centrum miasta. Zgodnie z założeniami urbanistycznymi planu generalnego rozbudowy Tychów z lat 50-tych autorstwa zespołu Hanny Adamczewskiej-Wejchert i Kazimierza Wejcherta, centrum miało być ostatnim etapem budowy miasta i stanowić tzw. Centralny Ośrodek Usługowy, nigdy jednak nie powstało.

Obecne przedsięwzięcie planowane jest na obszarze przy przecięciu się dwóch głównych osi urbanistycznych – Osi Zielonej i linii kolejowej. Teren, o powierzchni ponad 15 ha, przeznaczony pod centrum jest obecnie niezagospodarowany, z niedostosowaną i nieuporządkowaną infrastrukturą techniczną, wymagającą gruntownej przebudowy. Obszar zlokalizowany jest w strefie śródmiejskiej wzdłuż jednej z głównych arterii komunikacyjnych – al. Jana Pawła II, która obecnie ma charakter tranzytowy i przez to niecentrowńczy. Z tych względów, stanowi znaczący potencjał rozwojowy, przede wszystkim pod względem przestrzennym, społecznym i gospodarczym, łączący jednocześnie wiele funkcji – mieszkaniowych, usługowych (w tym komercyjnych, publicznych i miejsc pracy), rekreacyjnych i kulturowych. Obecnie w Tychach brakuje reprezentacyjnego miejsca, integrującego mieszkańców, a zarazem stanowiącego impuls do rozwoju biznesu.

Obecny stan wiedzy w dziedzinie planowania przestrzennego i rozwoju miast bezwzględnie odrzuca ubiegłowieczne założenia modernistycznej urbanistyki charakteryzującej się segregacją funkcji (obszarami monofunkcyjnymi), rozproszaniem zabudowy i priorytetyzacją transportu samochodowego) w kierunku struktury przestrzennej cechującej się wielofunkcyjnością zagospodarowania (mixed-use), zwartością zabudowy i zrównoważoną mobilnością. Założenia te pozwolą wzmocnić rezyliencję miasta, czyli jego odporność i zdolność adaptacji do kryzysów społecznych, gospodarczych, klimatycznych i politycznych.

Potrzeba zagospodarowania tej przestrzeni wynika również z opinii Tyszan, którzy uczestniczyli w badaniu ankietowym, prowadzonym przez miasto na przełomie listopada i grudnia 2021 roku. Znacząca grupa mieszkańców wskazała wtedy budowę centrum jako przedsięwzięcie priorytetowe w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej, którego realizacja może wyraźnie poprawić jakość życia w mieście.

Warte podkreślenia są również wyniki konsultacji społecznych, związanych stricte z powstającym centrum, prowadzonych na przełomie 2021 i 2022 roku, w ramach których mieszkańcy wskazali, że powinno być ono zwarte, wielofunkcyjne, różnorodnie zagospodarowane i zielone, a pod względem komunikacyjnym z dominującym ruchem pieszym.

Ponadto, szacuje się, że inicjatywa ta będzie miała znaczący wpływ na odwrócenie negatywnego trendu, jakim jest postępująca od kilku lat depopulacja miasta i przyczyni się do wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej, a tym samym do zatrzymania mieszkańców w Tychach.

W odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców, a także w odniesieniu do uwarunkowań przestrzennych, wyznaczono **Obszar Strategicznej Interwencji** jako przedsięwzięcie kluczowe dla dalszego rozwoju miasta w perspektywie kilku dekad.

BUDOWA NOWEGO CENTRUM MIASTA STANOWIĄCEGO PRZESTRZEŃ INTEGRACJI, ZAMIESZKANIA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Główną

ideą nowego centrum

miasta jest wielofunkcyjność budynków

(mixed-use), przestrzeni publicznych i przede wszystkim

użytkowników. Jego budowa zapewni miejsce w mieście, z którym

będą utożsamiać się jego mieszkańcy. Budowane budynki będą łączyć

funkcje gospodarcze tworząc przestrzeń dla usług komercyjnych i publicznych,
miejsc pracy (w tym powierzchni biurowych) i mieszkalnictwa (w tym komunalnego).

Powstające przestrzenie publiczne będą spełniały wiele funkcji, charakteryzować je będzie różnorodność i otwartość na wszystkich użytkowników, niezależnie od grupy wiekowej, jaką reprezentują. Zarządzanie procesami rozwoju obszaru, jak i funkcjonowania centrum będzie uwzględniać partycypację społeczną dostosowaną do różnych grup społecznych oraz aktywizację przestrzeni. Narzędziem koordynującym różne aspekty związane z realizacją centrum jest masterplan.

Pozwoli on na efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez zaplanowanie systemu wdrażania konkretnych projektów i zarządzanie obszarem zgodnie z poniższymi założeniami:

- kształtowanie przestrzeni centrum w oparciu o istniejące osie – Oś Zieloną i oś komunikacyjną (Aleję Jana Pawła II równoległą do linii kolejowej),
- kształtowanie zwartej zabudowy pierzejowej inspirowanej wankueryzmem (zapewniającą czytelny podział na przestrzenie publiczne i półpubliczne, a także intensywność przy jednoczesnym zachowaniu poczucia ludzkiej skali),
- zapewnienie wielofunkcyjności budynków i przestrzeni publicznych,
- oparcie obsługi komunikacyjnej o założenia zrównoważonej mobilności (zapewnienie priorytetu dla komunikacji pieszej i minimalizacja komunikacji samochodowej, efektywny i konkurencyjny transport zbiorowy, sieć bezpiecznych i przyjaznych dróg rowerowych, huby mobilności),
 - wykorzystanie błękitno-zielonej infrastruktury (w tym biofilicznej architektury),

Poszczególne procesy budowy centrum i jego założenia

będą podlegały szerokim konsultacjom społecznym,

eksperckim i inwestorskim.

W związku z faktem, że budowa centrum jest procesem długofalowym, którego okres realizacji wykracza poza ramy czasowe niniejszej strategii, istotnym elementem planowanej interwencji jest podzielenie jej na etapy. Umożliwi to zachowanie wysokiej efektywności realizowanych działań. Poprzez stopniowe wdrażanie konkretnych elementów możliwe będzie dostosowanie ich do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb oraz reagowanie na występujące bariery lub szanse rozwojowe.

Stworzenie nowego centrum pełni funkcję nadrzędną względem wskazanych w niniejszym dokumencie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań. Oprócz sfery przestrzennej, na którą niewątpliwie będzie ono oddziaływać, jego zasięg będzie również widoczny w sferach społecznej i gospodarczej. Centrum będzie miejscem integracji społeczności lokalnej, spędzania wolnego czasu, odpoczynku. Stworzenie przestrzeni półpublicznych będzie sprzyjało integracji społeczności sąsiedzkiej. Ponadto, budowa infrastruktury z przeznaczeniem na lokowanie, prowadzenie i rozwój działalności gospodarczej pozwoli na podniesienie konkurencyjności gospodarczej miasta i efektywne wykorzystanie jego potencjału. Poprawi wizerunek Tychów i pozwoli na promocję jego marki.

"Wizualizacje koncepcyjne" Autor: Michał Lorbiecki

ETAP I

PLANISTYCZNY

- Opracowanie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru centrum, dającego podstawę prawną do inwestowania w przestrzeń i budynki.
- Opracowanie i ciągła aktualizacja masterplanu nowego centrum.
- Prowadzenie konsultacji społecznych w celu monitorowania potrzeb i oczekiwań mieszkańców.
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod względem prawnym i infrastrukturalnym.
- Prowadzenie transparentnej polityki inwestycyjnej z wykorzystaniem partycypacji społecznej w celu pozyskania inwestorów i budowania tożsamości miejsca.
- Opracowywanie dokumentacji projektowej dla przebudowywanych układów drogowych, zagospodarowywanych przestrzeni publicznych i powstającej zabudowy.

Powyższy etap planistyczny jest etapem „nieskończonym”, gdyż jego ciągły monitoring, ewaluacja i adaptacja będą skutkowały zmianami i wiążącą się z nimi aktualizacją.

ETAP II

REALIZACYJNY

- Uporządkowanie sieci infrastruktury technicznej – likwidacja/modernizacja/ przebudowa istniejących i budowa nowych sieci, połączenie ich w sposób umożliwiający realizację przyszłych inwestycji.
- Realizacja kluczowych przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców i aktywizacji gospodarczej: przebudowa al. Jana Pawła II w ulicę miejską, zagospodarowanie Forum miejskiego (centralnego odcinka Osi Zielonej), placu miejskiego i powiązań pieszych.
- Realizacja poszczególnych odcinków Osi Zielonej w postaci parku linearnego integrującego różne funkcje miejskie łączącego centrum z Parkiem Północnym i Parkiem Południowym. Realizacja zabudowy wielofunkcyjnej (uwzględniającej powierzchnie użytkowe związane z mieszkalnictwem, miejscami pracy, usługami komercyjnymi i publicznymi), w tym również m.in. budowa hubów mobilności (wielofunkcyjnych adaptowalnych budynków o dominującej funkcji parkingowej uwzględniających usługi z zakresu zrównoważonej mobilności) oraz nowej siedziby Muzeum Miejskiego w Tychach jako części budynku wielofunkcyjnego.
- Wdrażanie rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, w tym m.in. ogrody deszczowe, niecki retencyjne, zielone dachy, ogrody wertykalne, a także instalacje odnawialnych źródeł energii.
- Rozwój komunikacji publicznej na obszarze centrum z uwzględnieniem przystanków komunikacji kolejowej (w tym przywrócenie przystanku Tychy Miasto na przebiegu Osi Zielonej), autobusowej i trolejbusowej.

ETAP III

FUNKCJONOWANIE CENTRUM

- Określenie zasad funkcjonowania centrum – wypracowanie polityki mobilności (w tym parkingowej), a także polityki najmu lokali mieszkalnych i usługowych.
- Prowadzenie aktywnej polityki rozwoju gospodarczego (w tym marketingu) centrum.
- Uruchomienie usług publicznych, społecznych, gospodarczych – inicjacja dalszych inwestycji, wprowadzanie przedsiębiorstw handlowo-usługowych, biurowych i usług administracyjnych do lokali użytkowych.
- Aktywizacja przestrzeni publicznych w celu budowania tożsamości miejsca i podnoszenia atrakcyjności gospodarczej, w tym wydarzeniami publicznymi i działaniami marketingowymi.

8. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. ust. 3. pkt 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, strategia rozwoju gminy zawiera oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Przez rezultaty rozumie się wszystkie możliwe do przewidzenia skutki realizacji zaplanowanej interwencji, jak również te, których nie da się przewidzieć. Są to efekty zaplanowanych działań, a także zmiany (w przedmiotowym opracowaniu, rozumiane przez tendencje) które są pożądane w perspektywie 2030+. W odniesieniu do poszczególnych kierunków działania zidentyfikowanych w strategii, wybrano wskaźniki rezultatu, które odzwierciedlają zamierzone efekty³³. Oczekiwane rezultaty, oprócz adekwatności do zaplanowanych kierunków działań powinny być również łatwo mierzalne. W celu łatwiejszego monitorowania wskaźników, bazowano przede wszystkim na ogólnodostępnych danych udostępnianych przez BDL GUS, a także możliwych do pozyskania z Urzędu Miasta Tychy. W niniejszej strategii zaproponowano katalog wskaźników, wraz ze wskazaniem źródeł danych oraz określeniem wartości bazowych³⁴ i docelowych³⁵. Uwzględnienie oczekiwanych rezultatów wraz ze wskazaniem pożądanej tendencji, umożliwia bieżący monitoring (prowadzony zgodnie z zapisami rozdziału 10.1) planowanych działań, a tym samym szybsze reagowanie i ukierunkowanie interwencji na osiągnięcie założonych celów strategicznych.

33 Kot T., Weremiuk A., Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012

34 Wartość bazowa – dotyczy danych zastanych, określonych np. dla roku poprzedzającego rozpoczęcie wdrażania strategii (dla niektórych wskaźników wartość bazowa dotyczy roku rozpoczęcia projektu/podjęcia interwencji – mają one charakter projektowy, który związany jest z interwencją)

35 Wartość docelowa – określa pożądaną zmianę, efekt, cel, który chcemy osiągnąć

Tabela 4. Rezultaty planowanych działań

L.P. KIERUNKU DZIAŁANIA	NAZWA DZIAŁANIA	NAZWA WSKAŹNIKA		WARTOŚĆ BAZOWA WSKAŹNIKA (2020)	TENDENCJA	ŹRÓDŁO DANYCH
I	Prowadzenie odpowiedzialnej i efektywnej polityki społecznej	Nakłady finansowe poniesione na działania modernizacyjne i rozwojowe Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego		17 813 420,00 zł	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych/ opiekuńczo – rehabilitacyjnych oraz opiekuńczo – pielęgnacyjnych		472 ³⁶	Wzrost	Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach za rok 2020, str. 12
		Liczba miejskich programów polityki zdrowotnej		8	Wzrost	https://umtychy.pl/zdrowie
II	Zapewnienie wysokiej jakości edukacji opartej o innowacyjność i nowatorskie rozwiązania	Wyniki egzaminu maturalnego	jęz. polski	52,6%	Wzrost	mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/
			matematyka	53,9%		
			jęz. angielski	80,3%		
		Wyniki egzaminu ósmoklasisty	jęz. polski	62,1%	Wzrost	mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/
			matematyka	48,4%		
			jęz. angielski	73,1%		
		Liczba placówek oświatowych, w których zmodernizowano bazę dydaktyczną		5 ³⁷	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
III	Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zarządzaniu miastem	Liczba wdrożonych usług cyfrowych w Urzędzie Miasta i jednostkach podległych w wyniku realizacji interwencji		4	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba usług publicznych świadczonych przez UM w formie e-usług		102 ³⁸	Wzrost	https://epuap.gov.pl/wps/portal/strefa-klienta/katalog-spraw
		Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość obsługi w UM Tychy i miejskich jednostkach organizacyjnych		66,7% ³⁹	Wzrost	Urząd Miasta Tychy – badanie oceny zadowolenia z dostępności transportu publicznego

36 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi.

37 Wskaźnik obejmuje placówki oświatowe, w których zmodernizowano bazę dydaktyczną w ramach środków unijnych (EFS).

38 Liczba usług realizowanych przez e-PUAP

39 Suma odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze” wskazanych w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby opracowania strategii.

L.P. KIERUNKU DZIAŁANIA	NAZWA DZIAŁANIA	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ BAZOWA WSKAŹNIKA (2020)	TENDENCJA	ŹRÓDŁO DANYCH
IV	Optimalizacja i dalsza integracja usług transportu publicznego	Wydatki na infrastrukturę poprawiającą dostępność pojazdów zeroemisyjnych	5 658 000,00 zł ⁴⁰	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
V	Kreowanie atrakcyjnego zasobu mieszkaniowego	Mieszkania na 1000 osób	409	Wzrost	BDL GUS
		Liczba nowopowstałych mieszkań chronionych/ wspomaganych	0	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba wyremontowanych/zmodernizowanych budynków pozostających w zasobie komunalnym	6	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
VI	Zapewnienie wysokiego poziomu partycypacji społecznej mieszkańców	Liczba mieszkańców głosujących w Budżecie Obywatelskim	18 531	Wzrost	Raport o stanie miasta Tychy za rok 2020, str. 105 https://bip.umtychy.pl/index.php?action=PobierzPlik&id=490903 https://slaskaopinia.pl/2021/10/08/znamy-wyniki-viii-edycji-budzetu-obywatelskiego-w-tychach/
		Roczna liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych z mieszkańcami	17	Wzrost	https://razemtychy.pl/konsultacje-spoleczne/konsultacje-zakonczone
		Wydatki przeznaczone na realizację programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	18 334 542 zł ⁴¹	Wzrost	Sprawozdanie z realizacji programu współpracy miasta Tychy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020, str. 10
		Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne ze środków budżetu gminy lub wysokość wydatków z budżetu miasta przeznaczonych na zlecenie realizacji zadań publicznych NGO-som	253 ⁴²	Wzrost	Sprawozdanie z realizacji programu współpracy miasta Tychy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020
VII	Integracja międzypokoleniowa i wsparcie seniorów	Liczba projektów senioralnych	6	Wzrost	https://umtychy.pl/seniorzy
		Liczba osób korzystających z oferty podmiotów zajmujących się polityką senioralną	146	wzrost	Urząd Miasta Tychy

⁴⁰ Wskaźnik obejmuje kwotę wydatków przeznaczonych na zakup elektrobusów w ramach projektu „Zakup nowoczesnego taboru autobusowego z napędem ekologicznym na potrzeby rozwoju transportu publicznego w podregionie tyskim”.

⁴¹ Łączna wartość środków, która została ujęta w Sprawozdaniu z realizacji programu współpracy miasta Tychy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020 i została przeznaczona na realizację zadań w obszarach współpracy (bez uwzględnienia subwencji oświatowej).

⁴² Liczba aktywnych organizacji pozarządowych w Tychach w 2020 r.

L.P. KIERUNKU DZIAŁANIA	NAZWA DZIAŁANIA	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ BAZOWA WSKAŹNIKA (2020)	TENDENCJA	ŹRÓDŁO DANYCH
VIII	Zapewnienie atrakcyjnych warunków do spędzania czasu wolnego w mieście	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych	12	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
IX	Wykorzystanie potencjału sportowo-rekreacyjnego miasta	Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych	250 ⁴³	Wzrost	BDL GUS
X	Wspieranie rozwoju atrakcyjnej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców oferty kulturalnej	Liczba uczestników imprez/wydarzeń kulturalnych na 1000 mieszkańców	899,6 ⁴⁴	Wzrost	BDL GUS
		Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych	1	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście	620 ⁴⁵	Wzrost	BDL GUS
XI	Umacnianie konkurencyjności i atrakcyjności miasta jako ośrodka wzrostu gospodarczego	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M) w przeliczeniu na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	126	Wzrost	BDL GUS
		Powierzchnia terenów przeznaczonych pod inwestycje	11 039 m ²	Wzrost	https://inwestycje.umtychy.pl/kategoria/15,nieruchomosci-gruntowe-niezabudowane
XII	Rozwijanie inteligentnych specjalizacji i wzmacnianie atrakcyjności rynku pracy	Liczba firm które skorzystały z oferty Tyskiego Hubu Zielonej Gospodarki	0 ⁴⁶	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Nowe powierzchnie przeznaczone na działalność gospodarczą w obszarze inteligentnych specjalizacji	0 ⁴⁷	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba osób/podmiotów objętych wsparciem instytucji otoczenia biznesu	0 ⁴⁸	Wzrost	Urząd Miasta Tychy

43 Z uwagi na niski stopień reprezentacyjności danych w 2020 r. z uwagi na ograniczenia i restrykcje w organizacji wydarzeń, związane z pandemią COVID-19, posłużono się danymi za 2019 r.

44 Z uwagi na niski stopień reprezentacyjności danych w 2020 r. z uwagi na ograniczenia w funkcjonowaniu placówek instytucji kultury, ze względu na pandemię COVID-19, posłużono się danymi za 2019 r.

45 Liczba uwzględnia: seanse filmowe, wystawy ogółem, festiwale i przeglądy artystyczne, koncerty, prelekcje, spotkania, wykłady, konkursy, pokazy teatralne, konferencje, imprezy interdyscyplinarne, warsztaty i inne. Z uwagi na niski stopień reprezentacyjności danych w 2020 r. z uwagi na ograniczenia w funkcjonowaniu placówek instytucji kultury, ze względu na pandemię COVID-19, posłużono się danymi za 2019 r.

46 Wskaźnik przyjmuje wartość 0 ze względu na fakt, iż inwestycja „Tyski Hub Zielonej Gospodarki” jest w fazie zadań planowanych do realizacji do roku 2025.

47 Jw.

48 Jw.

L.P. KIERUNKU DZIAŁANIA	NAZWA DZIAŁANIA	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ BAZOWA WSKAŹNIKA (2020)	TENDENCJA	ŹRÓDŁO DANYCH
XIII	Nowoczesna przestrzeń publiczna przyjazna mieszkańcom	Stopień pokrycia MPZP powierzchni gminy	35,6%	Wzrost	BDL GUS
		Powierzchnia terenów zielonych	631,30 ha	Wzrost	BDL GUS
		Liczba utworzonych i zmodernizowanych przestrzeni publicznych	26 053 m ²	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
XIV	Poprawa jakości i dostępności podstawowej infrastruktury sieciowej i kubaturowej	Długość wybudowanych/przebudowanych dróg	3,6 km	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Długość nowopowstałych/zmodernizowanych ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych	8 km	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba kolizji i wypadków na drogach	44	Spadek	Komenda Miejskiej Policji w Tychach
XV	Działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego	Wydatki gminy na ochronę środowiska naturalnego	57 047 978 zł ⁴⁹	Wzrost	BDL GUS
		Liczba instalacji OZE w budynkach mieszkalnych/ użyteczności publicznej przy wykorzystaniu dotacji z gminy	0	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
XVI	Adaptacja miasta do zachodzących zmian klimatycznych	Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w przestrzeni publicznej	9	Wzrost	Urząd Miasta Tychy
		Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych kompleksowej modernizacji energetycznej	1	Wzrost	Urząd Miasta Tychy

Źródło: opracowanie własne.

⁴⁹ Wydatki w dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

9. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju miasta. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału miasta z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania.

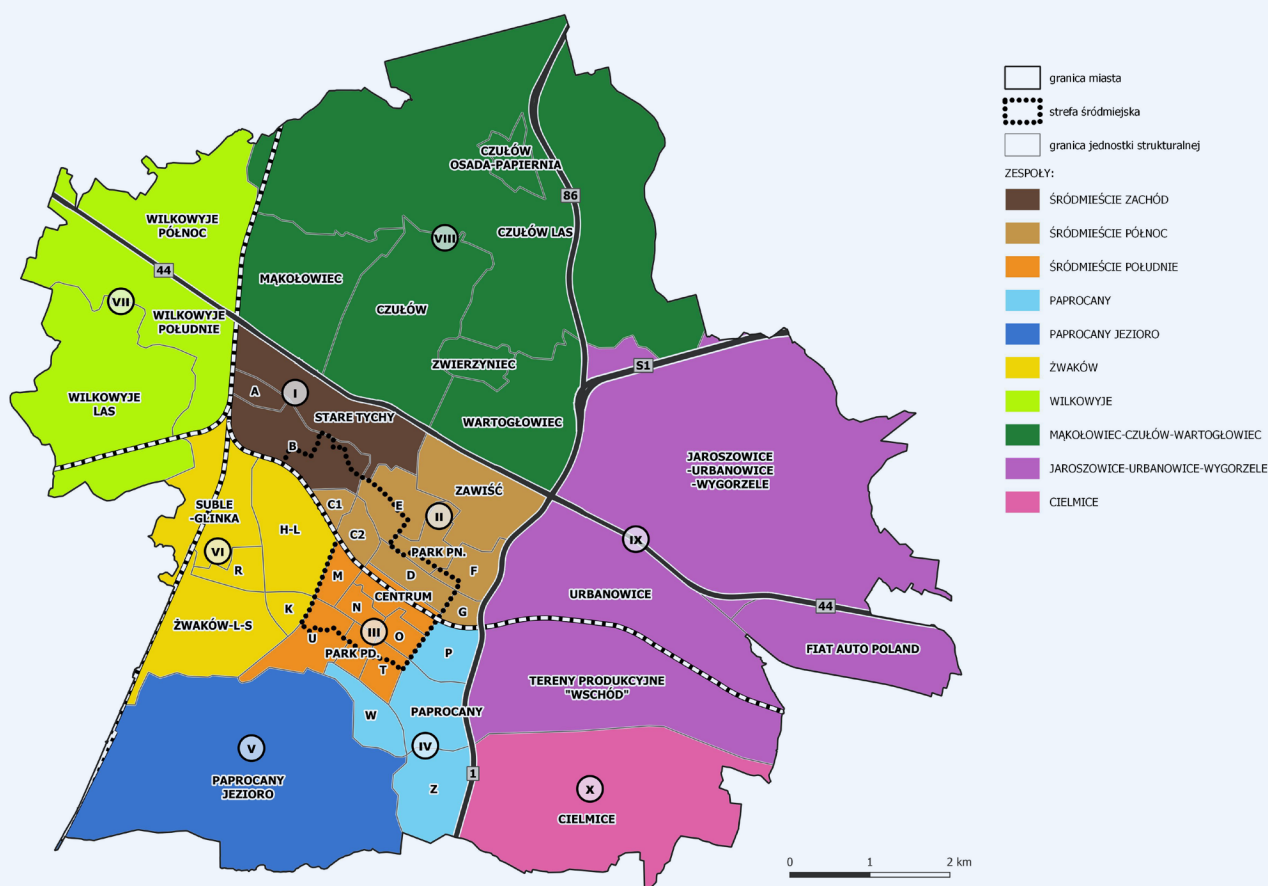
Przy analizie układu miasta można łatwo zauważyć, że jego struktura jest bardzo czytelna. Tworzy ją część centralna o funkcjach mieszkaniowo-usługowych, otoczona od północy i wschodu dzielnicami mieszkaniowymi i obszarami produkcyjno-usługowymi. Całość otoczona jest pierścieniem terenów otwartych (leśnych, rolniczych i wodnych). Dodatkowo miasto przecięte jest tzw. Osią Zieloną, czyli pasmem terenów zieleni biegnącym od Parku Południowego do Parków Północnego i Miejskiego. W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Tychy* wyodrębniono 10 zespołów o podobnych uwarunkowaniach rozwoju przestrzennego:

Obszar I Śródmieście Zachód	obszar o czytelnej, harmonijnej strukturze przestrzennej, o dominującej funkcji mieszkaniowo-usługowej, z ogólnomiejskimi usługami oraz estetycznie zagospodarowywanymi przestrzeniami publicznymi. Występują tu układy urbanistyczne oraz obiekty o wartości zabytkowej.
Obszar II Śródmieście Północ	obszar o ukształtowanej strukturze przestrzennej opartej na zhierarchizowanej siatce ulic, z przewagą zabudowy wielorodzinnej oraz usług ogólnomiejskich i ponadlokalnych.
Obszar III Śródmieście Południe	obszar tworzą głównie najmłodsze tyskie osiedla wielorodzinne oraz zespoły zabudowy usługowej. Obszar o nie w pełni ukształtowanej strukturze przestrzennej, istnieją znaczne obszary niezagospodarowane, w tym teren wskazywany jako centrum miasta. Ukształtowania wymaga centralne założenie „osi zielonej” wraz z Parkiem Południowym.
Obszar IV Paprocany	obszar z przewagą funkcji mieszkaniowej, głównie zabudowy wielorodzinnej o umiarkowanej intensywności oraz osiedli zabudowy jednorodzinnej. Usługi mają głównie lokalny zasięg oddziaływania.
Obszar V Paprocany Jezioro	obszar obejmujący Jezioro Paprocańskie wraz z przyległym kompleksem leśnym. Główną funkcją obszaru jest funkcja przyrodnicza oraz rekreacyjno-wypoczynkowa.
Obszar VI Żwaków	obszar o dominującej funkcji mieszkaniowej, z terenami zieleni w dolinie potoku Żwakowskiego oraz ogródkami działkowymi na zachód od linii kolejowej.

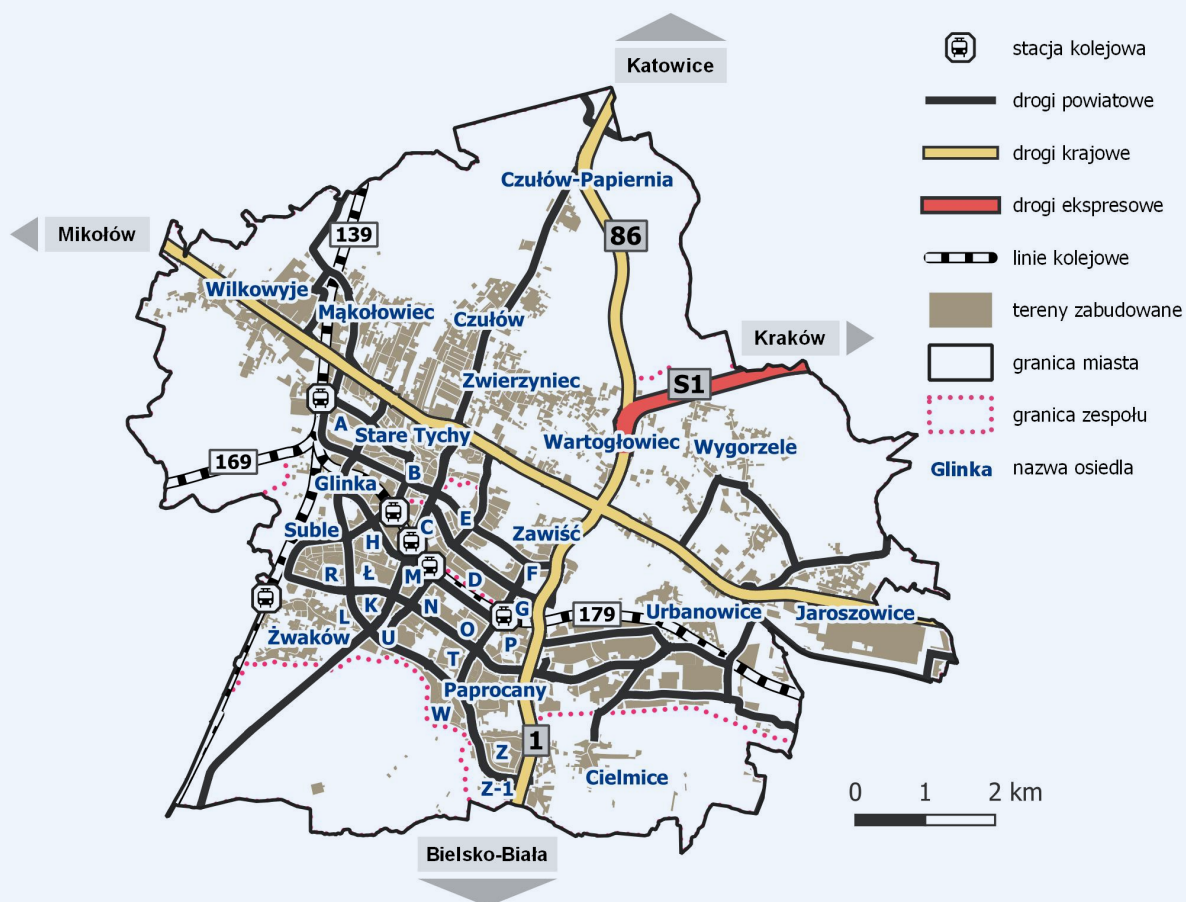
Obszar VII Wilkowyje	obszar o niejednorodnej strukturze funkcjonalnej, obejmujący tereny: kompleksów leśnych na południu, mieszkaniowe, przemysłowo-usługowe, oraz rolnicze w części północnej. Wzajemne sąsiedztwo tych terenów jest źródłem konfliktów przestrzennych, zwłaszcza w kwestii uciążliwości dla mieszkańców.
Obszar VIII Mąkołowiec-Czułów-Wartogłowice	obszar o dominującej funkcji mieszkaniowej, którą tworzy głównie zabudowa jednorodzinna o charakterze podmiejskim. Północną część obszaru stanowi duży kompleks leśny. Struktura przestrzenna obszaru jest w trakcie kształtowania, charakteryzuje się słabą hierarchizacją oraz niewystarczającym stanem usług podstawowych.
Obszar IX Jarosławice-Urbanowice-Wygorzele	obszar o złożonej strukturze, część północną stanowi mozaika terenów rolnych i zabudowy jednorodzinnej, natomiast w części południowej dominuje funkcja przemysłowa.
Obszar X Cielmice	obszar o dominującej funkcji rolniczej, z zabudową mieszkaniową w części centralnej i rozwijającą się w kierunku drogi krajowej nr 1.

Poniżej przedstawiono zestawienie rysunków mapowych przedstawiające uwarunkowania istotne dla modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta Tychy.

Rysunek 2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

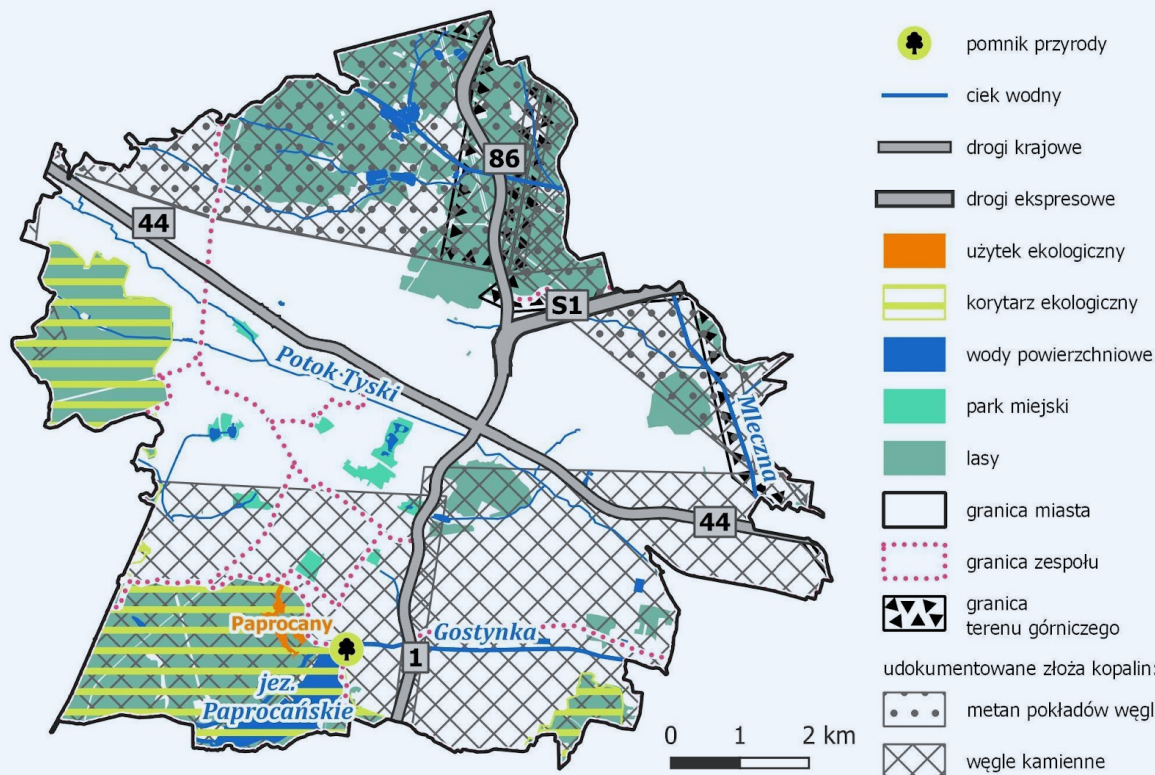

Rysunek 3. Struktura osadnicza wraz z lokalnym układem komunikacyjnym

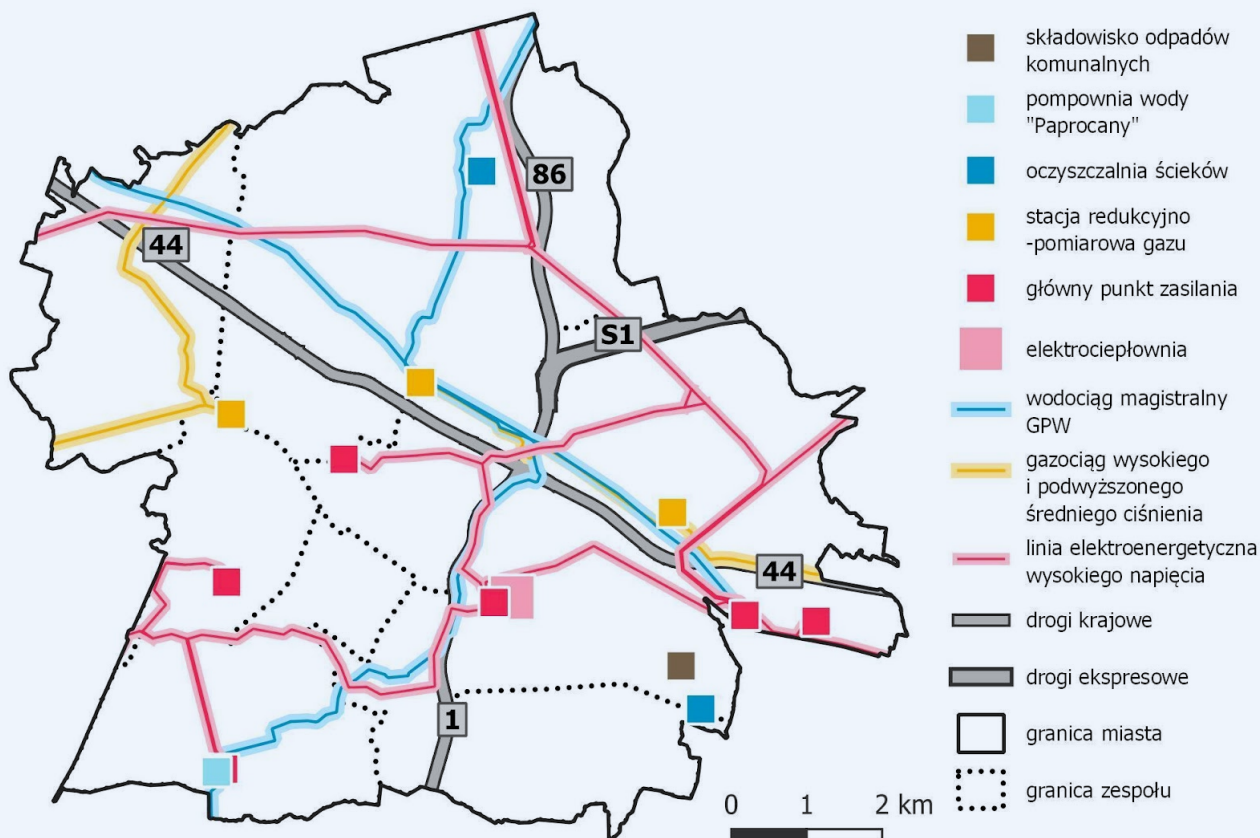
Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 4. Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne

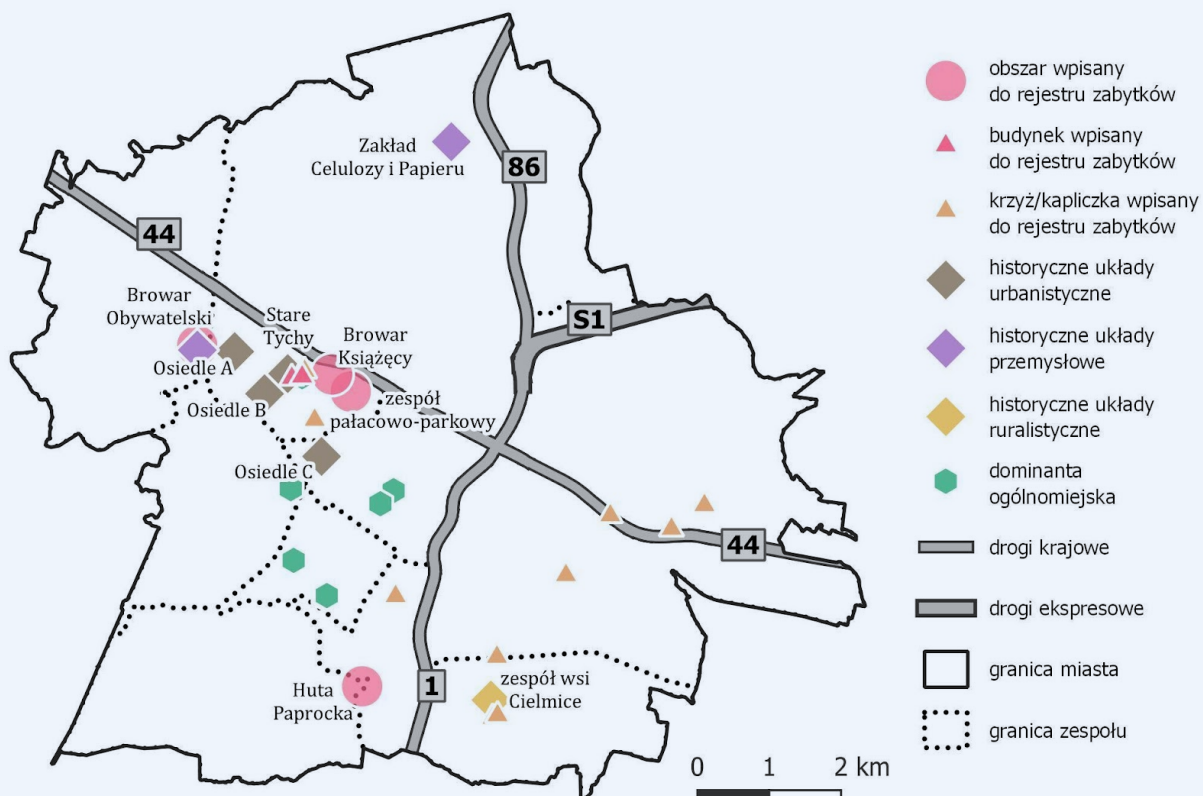
Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 5. Infrastruktura techniczna

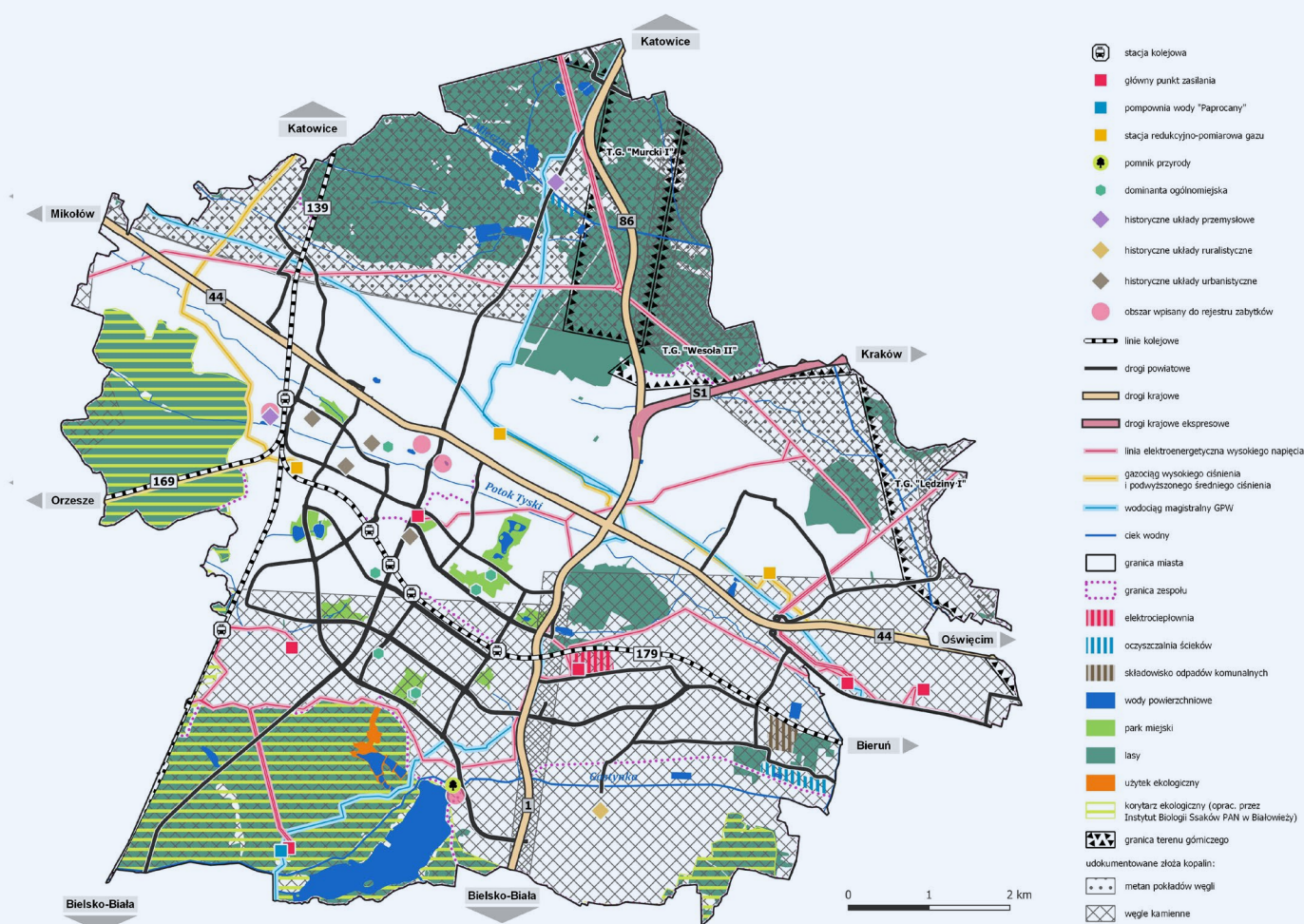
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 6. Zasoby dziedzictwa kulturowego

Źródło: opracowanie własne

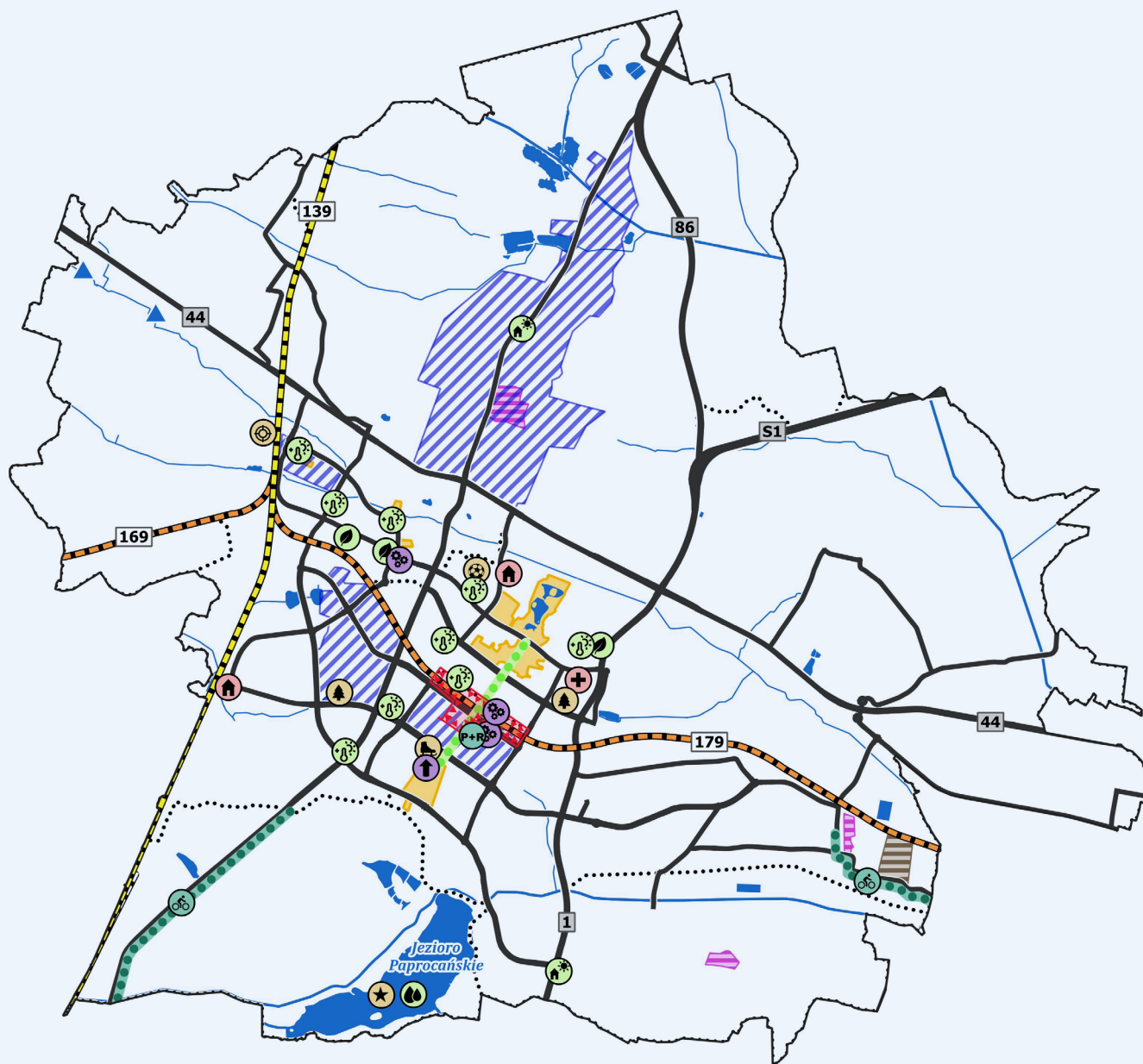
Rysunek 7. Uwarunkowania rozwojowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunku zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy.

Wypracowana w niniejszym dokumencie wizja rozwoju miasta obejmuje harmonijną integrację przestrzenną, służącą powiązaniom funkcjonalnym oraz zachowaniu i wykorzystaniu atutów technicznych, przyrodniczych i kulturowych obszaru z uwzględnieniem przygotowania na wyzwania przyszłości w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej i finansowej. Nie mniej ważny jest komponent społeczny wizji, obejmujący szeroko pojęty dobrobyt mieszkańców, ich bezpieczeństwo, dostęp do wysokiej jakości usług oraz bogate możliwości rekreacyjne, sportowe i kulturalne. W niniejszym dokumencie zaplanowane zostały kierunki działań rozwojowych, których kompleksowa realizacja na przestrzeni najbliższej dekady pozwoli osiągnąć założenia, będące składowymi wizji rozwoju miasta. Poniższa mapa prezentuje rozmieszczenie najważniejszych planowanych inwestycji, w podziale na zakresy tematyczne.

Rysunek 8. Kierunki interwencji i planowane działania

- granica miasta
- OSI - Stworzenie nowego, wielofunkcyjnego centrum miasta
- obszar rewitalizacji
- obszar wymagający rekultywacji
- obszary współczesnej kompozycji urbanistycznej
- oś zielona

PLANOWANE DZIAŁANIA

w zakresie gospodarki:

- Przygotowywanie nowych terenów inwestycyjnych
- Uruchomienie Tyskiego Hubu Zielonej Gospodarki

w zakresie środowiska:

- Prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu i oczyszczenia wód Jeziora Paprocańskiego
- Działania adaptacyjne miasta do zachodzących zmian klimatycznych
- Inwestycje z zakresu efektywności energetycznej budynków mieszkalnych
- Inwestycje z zakresu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej

w zakresie sportu i rekreacji:

- Rewitalizacja Jeziora Paprocańskiego
- Budowa boiska piłkarskiego
- Budowa lodowiska sportowego
- Budowa strzelnicy sportowej
- Rewitalizacja parków miejskich

w zakresie komunikacji:

- Budowa centrum przesiadkowego P&R
- Budowa ścieżek rowerowych

w zakresie infrastruktury społecznej:

- Budowa budynków mieszkalnych
- Modernizacja infrastruktury placówek medycznych

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM:

- budowa zbiorników retencyjnych -przeciwpowodziowych na Potoku Wilkowyjskim
- rozbudowa zakładu gospodarki odpadami

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM:

- Modernizacja i rewitalizacja linii kolejowych nr 169 i 179
- Modernizacja linii kolejowej E65/C-E65

0 1 2 km

10. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

10.1 Polityka przestrzenna - instrumentalizacja

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, czyli świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych.

Jest to planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: od działań regulacyjno-prawnych po bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Dobre efekty przynosi udoskonalanie sposobów zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Władze mogą podejmować działania na rzecz zwiększania skali wyboru, który ma przed sobą obywatel. Wszystko to sprzyja większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności oraz wpływać na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może z kolei spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju, co przekłada się na wzrost zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego.

10.2 Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Głównym zadaniem polityki przestrzennej jest określenie sposobu organizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu sprzyjającej realizacji ustalonych celów rozwojowych, z uwzględnieniem uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni oraz potrzeb zapewnienia uporządkowanego rozwoju przestrzennego i ładu w zagospodarowaniu. Aby proces ten był efektywny, musi wynikać lub odpowiadać obecnym i przyszłym potrzebom lub realizować wypracowane kompleksowe wizje rozwoju.

Wyzwaniem są także działania mające na celu uporządkowanie gospodarki przestrzennej, które będą prowadzić do wzmocnienia integracji strukturalnej miasta. Aby proces ten przebiegał prawidłowo, niezbędne jest zachowanie komplementarności z dokumentami wyższego rzędu, a więc m.in. bezpośrednio z polityką przestrzenną wyrażoną w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego.

Naczelną zasadą w kształtowaniu polityki przestrzennej jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczo-przestrzenny, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i kulturowej w celu

zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców – tak obecnych, jak i przyszłych pokoleń. Rozwinięciem tego podejścia są zasady, które powinny być podstawą prowadzenia polityki przestrzennej w mieście:

1	zasada spójności terytorialnej	polegająca na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
2	zasada długookresowej racjonalności ekonomicznej	polegająca na kształtowaniu polityki przestrzennej z uwzględnieniem oceny korzyści społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych w długim horyzoncie czasowym;
3	zasada hierarchiczności z zachowaniem subsydiarności planowania przestrzennego	nadająca prymat realizacji inwestycjom celu publicznego ze szczególnym uwzględnieniem zachowania niezbędnych standardów;
4	zasada przezorności ekologicznej	polegająca na podejmowaniu działań niedopuszczających do degradacji środowiska;
5	zasada kompensacji ekologicznej	polegająca na zarządzaniu przestrzenią z uwzględnieniem zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym oraz wyrównania szkody wynikającej z rozwoju przestrzennego;
6	zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę	polegająca na intensyfikacji procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na tereny dotychczas niezabudowane;
7	zasada koordynacji pionowej i poziomej oraz partycypacji społecznej	oznaczająca współudział i współodpowiedzialność podmiotów realizujących politykę rozwoju.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+; załącznik do uchwały nr V / 26 / 2 / 2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.

Rekomendacje (wnioski), dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej wynikają bezpośrednio z zapisów niniejszej strategii, odnoszą się do sfery przestrzennej miasta, nie tracąc z horyzontu ściśle z nią powiązanych zagadnień gospodarczych i społecznych. Rekomendacje wskazane zostały w podziale na następujące struktury funkcjonalno-przestrzenne:

1. OBSZARY MIESZKALNE:

- przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i rozlewaniu zabudowy;
- dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji);
- zachowanie rezerwy terenu dla ogólnodostępnych przestrzeni publicznych; segregacja i strefowanie funkcji – rozdzielanie funkcji mieszkaniowych i produkcyjno-magazynowych w celu wykluczenia prawdopodobieństwa wystąpienia kolizji przestrzennych;
- wzbogacanie funkcjonalne w zakresie podstawowych usług publicznych;
- adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmacnianie odporności struktury

przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych, szczególnie w zakresie budowy obiektów małej retencji oraz restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni miejskiej;

- wzbogacanie przestrzeni zabudowanych i ciągów komunikacyjnych zielenią towarzyszącą, służącą zaspokajaniu instynktownych potrzeb ludzi żyjących w środowisku zurbanizowanym;
- zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej);
- zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w mieście, kształtowanie sieci ekologicznej (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej);
- kreowanie podaży atrakcyjnego zasobu mieszkaniowego, rozwój komunalnego budownictwa mieszkaniowego;
- tworzenie mieszkań chronionych i wspomaganych;
- wykreowanie nowych stref mieszkaniowo-usługowych o wysokim standardzie zamieszkania w obszarze śródmiejskim;
- termomodernizacja mieszkaniowych zasobów komunalnych;
- aktywizacja i integracji mieszkańców osiedli dzięki zagospodarowaniu podwórek osiedlowych.

2. TERENY NAUKI, ADMINISTRACJI, PRODUKCJI I BIZNESU:

- planowanie zagospodarowania w sposób zapobiegający powstawaniu środowiskowych kolizji funkcjonalnych związanych z bezpośrednim sąsiedztwem terenów zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej poprzez m.in.: strefowanie zagospodarowania na styku z istniejącymi funkcjami chronionymi akustycznie, tworzenie pasów ochronnych, w tym zieleni izolacyjnej, organizację obsługi komunikacyjnej w sposób ograniczający potencjalną uciążliwość (w tym zakłócenia w płynności ruchu, hałas, zanieczyszczenie powietrza);
- kształtowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych dla lokalizacji wielofunkcyjnych centrów usługowych z uwzględnieniem lokalizacji ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia przestrzeni publicznych (zieleńców, placów zabaw, pasaży handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych, itp.);
- prowadzenie działań na rzecz poszerzenia terenów przeznaczonych pod inwestycje;
- przygotowanie i uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje;
- adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych; szczególnie w zakresie budowy obiektów małej retencji oraz restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni miejskiej;
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

3. INFRASTRUKTURA PUBLICZNA I SPOŁECZNA:

- adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych;
- tworzenie atrakcyjnych warunków do spędzania czasu wolnego przez mieszkańców;
- zagospodarowanie przestrzeni wokół szkół jako otwartej i bezpiecznej, wykluczającej transport samochodowy;
- wykorzystanie potencjału sportowo-rekreacyjnego miasta;
- utrzymanie istniejącej i tworzenie nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- dostosowanie budynków infrastruktury kulturalnej i zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym osób ze szczególnymi potrzebami;
- likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- aktywizacja centrum miasta poprzez organizację wydarzeń miejskich w celu budowy tożsamości nowego centrum;
- stworzenie nowych atrakcyjnych przestrzeni publicznych;
- realizacja zaplanowanych w planach miejscowych przestrzeni publicznych, w tym przejęcie nieruchomości jako inwestycji celu publicznego;
- stworzenie miejsca przeznaczonego na działalność organizacji pozarządowych.

4. TERENY ZIELONE: KORYTARZE RZEK, OBSZARY UPRAWNE, LASY, PLANTY, BULWARY, PARKI, CMENTARZE I OGRODY:

- segregacja i strefowanie funkcji – rozdzielanie funkcji mieszkaniowych, produkcyjno-magazynowych, usługowych i terenów zielonych w celu wykluczenia prawdopodobieństwa wystąpienia kolizji przestrzennych;
- przeciwdziałanie degradacji terenów otwartych, zwłaszcza cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym – harmonizowanie układów osadniczych z siecią ekologiczną;
- kształtowanie struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego – dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do cech naturalnych, predyspozycji, walorów i odporności środowiska na antropopresję;
- zapewnienie spójności i ciągłości przestrzeni przyrodniczej, przeciwdziałanie fragmentacji środowiska prowadzącej do izolacji poszczególnych populacji, w tym szczególnie dbałość o integralność obszarów cennych przyrodniczo i ich łączność z innymi obszarami;
- ochrona systemu obszarów otwartych, utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ochrona zasobów wodnych i leśnych;
- wskazanie, poszanowanie i ochrona obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony), w tym integrowanie regionalnego systemu obszarów chronionych z systemami krajowymi i europejskimi, utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi;
- zachowywanie istniejących wartości estetyczno-widokowych związanych z rzeźbą terenu oraz jego naturalnym i kulturowym pokryciem;

- dążenie do redukcji kolizji krajobrazowych i estetycznych we wszelkich zmianach zagospodarowania;
- zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w mieście, kształtowanie sieci ekologicznej (ciągłość obszarów przyrodniczych (pasaże roślinne), przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej);
- zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej);
- adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych;
- urządzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjno-przyrodniczo-sportowych na terenach zielonych;
- zagospodarowanie przestrzeni dla najmłodszych – stworzenie zielonych, naturalnych wielofunkcyjnych placów zabaw i ogródków przedszkolnych;
- rewitalizacja parków miejskich, zagospodarowanie, zarządzanie i utrzymanie zieleni w parkach i skwerach;
- projektowanie i realizacja poszczególnych odcinków Osi Zielonej w postaci parku linearnego łączącego Park Północny z Parkiem Południowym i likwidacja barier przecinających to założenie;
- prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu i oczyszczenia Jeziora Paprociańskiego.

5. SYSTEM KOMUNIKACYJNY I TRANSPORTOWY:

- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego;
- kontynuacja budowy/rozbudowy sieci dróg i ścieżek rowerowych, w tym wypożyczalni i stacji napraw rowerów;
- rozwój ilościowy i jakościowy systemu komunikacyjnych powiązań wewnętrznych mający na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez m.in.: przebudowę niebezpiecznych skrzyżowań, oddzielenie ruchu pieszego i rowerowego od samochodowego, tworzenie progów zwalniających, wysp/azyli na jezdni, rozwój ITS usprawniających zarządzanie ruchem i transportem zbiorowym;
- zwiększanie konkurencyjności komunikacji zbiorowej poprzez realizację działań uwzględniających m. in.: modernizację taboru (w tym dostosowywanie do norm ochrony środowiska), nadanie priorytetu komunikacji autobusowej w ruchu ulicznym, dostosowanie ulic do prowadzenia ruchu autobusowego;
- przebudowa przestrzeni w nadmiarze przeznaczonej pod funkcję samochodową na cele zieleni lub użytkowe;
- budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej (oświetlenie, chodniki);
- zredukowanie natężenia ruchu samochodowego poprzez udostępnienie parkingów wielopoziomowych, zapewnienie bezpłatnej komunikacji, utworzenie miejsc parkingowych na obrzeżach miasta, budowę nowych parkingów park&ride przy przystankach kolejowych jako hubów mobilności;
- dostosowanie istniejących parkingów do założeń błękitno-zielonej infrastruktury (zwiększenie przepuszczalności powierzchni).

6. OBSZARY ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO:

- przeciwdziałanie degradacji terenów cennych pod względem kulturowym;
- zintegrowane podejście do ochrony oraz wykorzystywania zasobów kulturowych w planowaniu przestrzennym;
- wzmacnianie tożsamości kulturowej regionu przez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych, w tym przede wszystkim układu urbanistycznego i architektury miasta;
- zachowanie i ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych, szczególnie w zakresie budowy obiektów małej retencji oraz restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni miejskiej;
- wzbogacanie przestrzeni zabudowanych i ciągów komunikacyjnych zielenią towarzyszącą, służącą zaspokajaniu instynktownych potrzeb ludzi żyjących w środowisku zurbanizowanym;
- zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej);
- segregacja i strefowanie funkcji – rozdzielanie funkcji w celu wykluczenia prawdopodobieństwa wystąpienia kolizji przestrzennych;
- koordynacja ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego z polityką ochrony środowiska przyrodniczego i rozwoju turystyki;
- identyfikacja, zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz różnorodności krajobrazu kulturowego, w tym przede wszystkim architektury miasta wytworzonej po roku 1945;
- integrowanie walorów kulturowych z przestrzenią społeczno-gospodarczą regionu.

7. CAŁY OBSZAR MIASTA:

- rozgraniczenie stref o dominującej funkcji produkcyjnej od stref o funkcji mieszkaniowo-usługowej;
- prowadzenie działań na rzecz uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- zagęszczenie funkcjonalnej tkanki miejskiej poprzez zagospodarowywanie luk między budynkami, tworzenie wielofunkcyjnych budynków;
- aktualizacja i wdrażanie istniejących dokumentów planistycznych, w tym masterplanu;
- tworzenie przestrzeni miejskiej dostosowanej i przyjaznej dla pieszych w każdym wieku;
- poprawa stanu technicznego istniejącej tkanki miejskiej poprzez podniesienie stanu technicznego budynków;
- realizacja inwestycji poprawiających mikroklimat w mieście (np. zadrzewianie, ogrody kieszonkowe, zmniejszanie ruchu samochodowego, wykorzystywanie wód opadowych do nawadniania terenów zielonych, przeciwdziałanie skutkom deszczy nawalnych, likwidacja „miejskich wysp ciepła”, zwiększenie powierzchni przepuszczalnych, sadzenie łąg kwietnych);
- wdrażanie rozwiązań wspierających rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.

11. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań miasta Tychy

Wskazanie obszarów strategicznej interwencji (OSI) jest obowiązkowym elementem strategii rozwoju gminy. W przypadku Tychów kluczowe znaczenie odgrywa Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” - Zielone Śląskie, która została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r. W dokumencie tym wskazano OSI krajowe wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), które kluczowe są dla województwa śląskiego oraz zidentyfikowano OSI regionalne.

Zgodnie z definicją, przez obszar strategicznej interwencji rozumie się „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”⁵⁰

Wśród OSI krajowych można wymienić:

Śląsk;

Wschodnią Polskę;

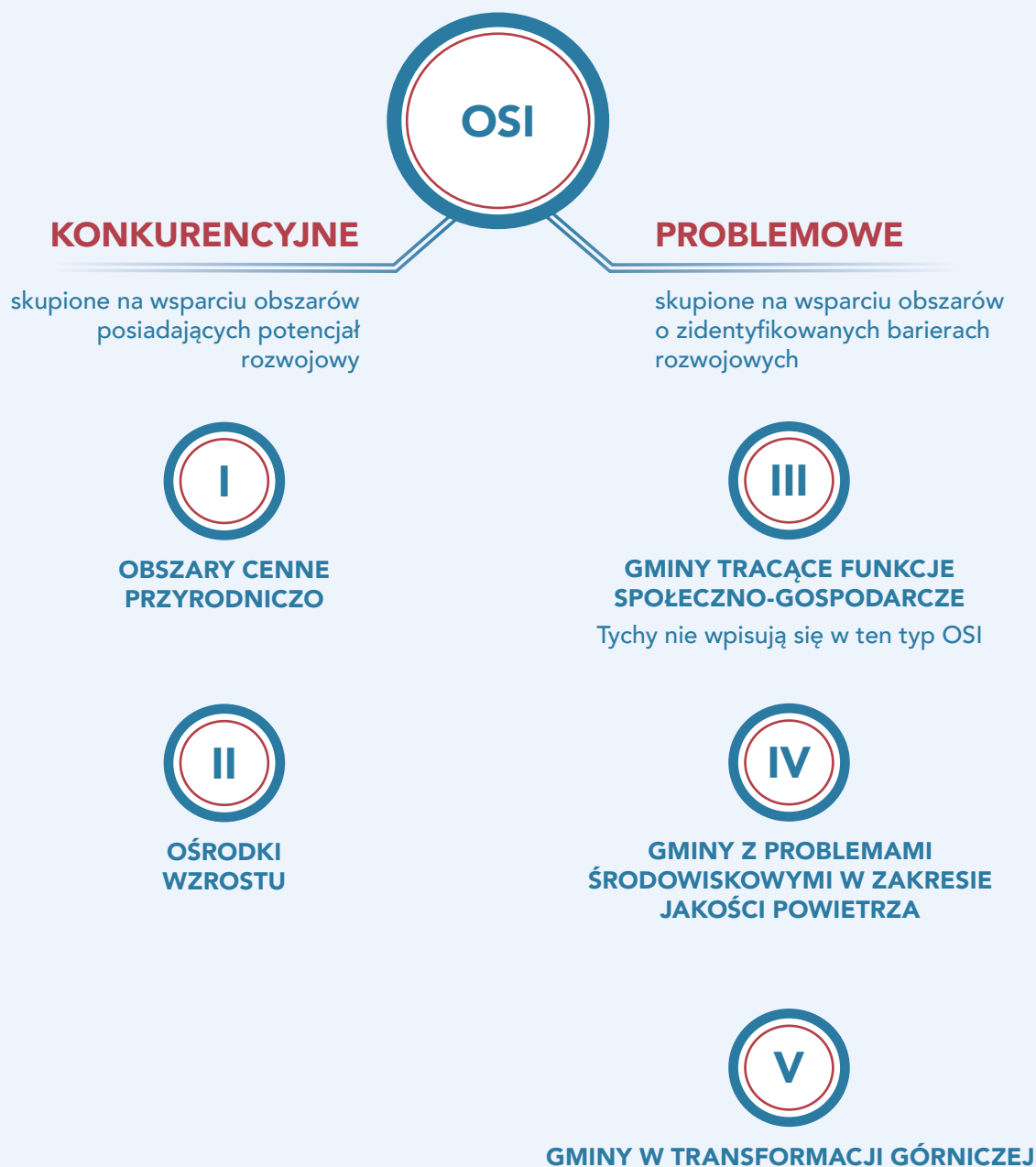
Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Tychy wpisują się w wymieniony powyżej obszar strategicznej interwencji Śląsk, który wymaga wsparcia z poziomu kraju z uwagi na zmaganie się z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi. Zmiany te dotyczą stopniowej zmiany profilu gospodarczego regionu oraz zastępowania tradycyjnych sektorów gospodarki nowymi, innowacyjnymi przedsięwzięciami.

⁵⁰ Zgodnie z art. 5. pkt 6b ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Na poziomie regionalnym wskazano 5 OSI, które zostały przyporządkowane do dwóch grup

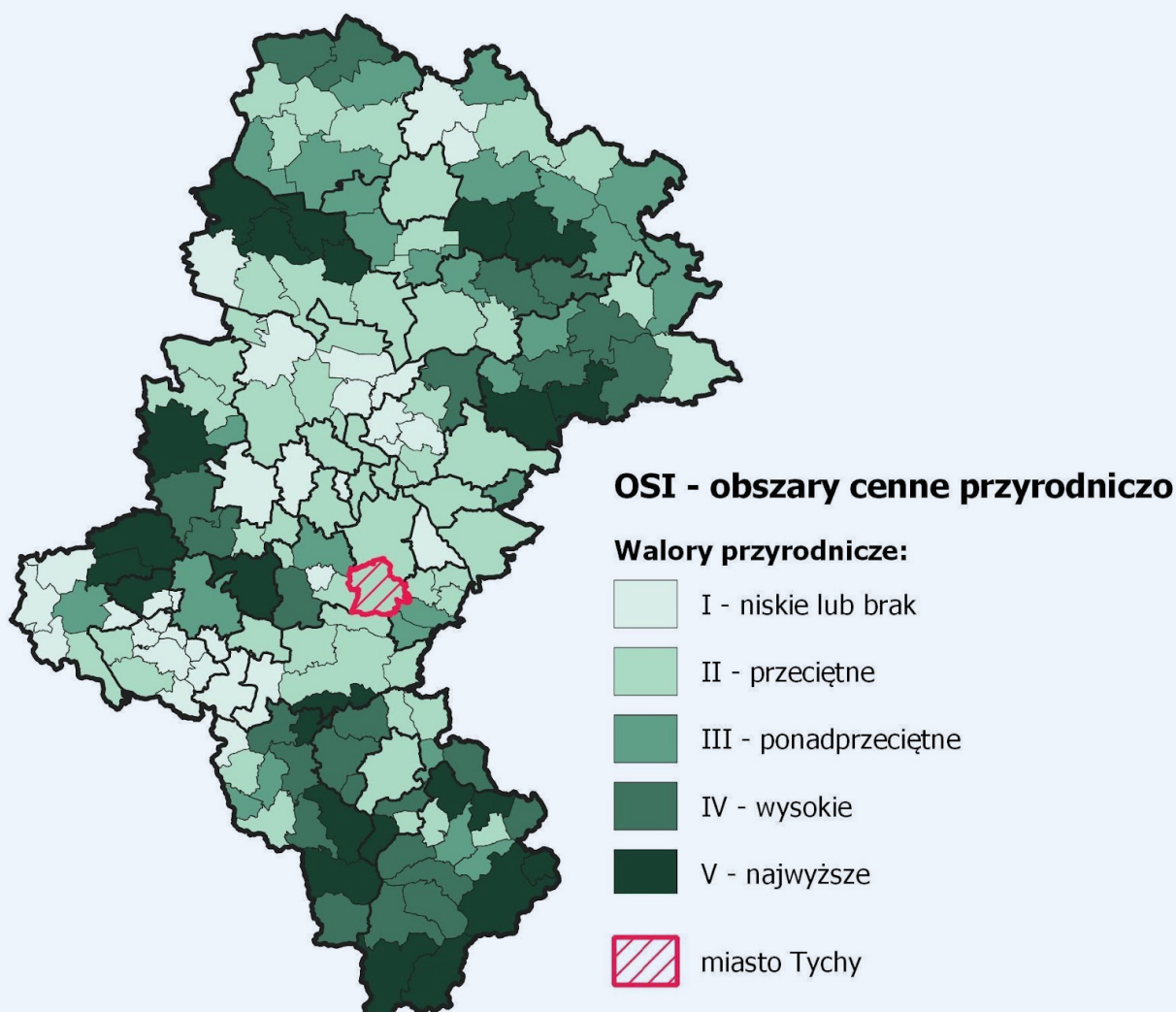

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Tychy wpisują się we wskazany typ OSI. W strategii wojewódzkiej miasto zostało zidentyfikowane jako obszar charakteryzujący się przeciętnymi walorami przyrodniczymi⁵¹. Podział ten został wyznaczony w oparciu o występujące na terenie poszczególnych gmin województwa śląskiego obszary chronione oraz przebieg korytarzy ekologicznych. Wśród form ochrony przyrody na terenie Tychów można wskazać użytek ekologiczny – Paproczany. Przez miasto przebiega również korytarz ekologiczny rangi ponadregionalnej - Lasy Pszczyńskie. W przypadku tego rodzaju OSI, wyzwaniem jest przede wszystkim ochrona bioróżnorodności, poprawa stosunków wodnych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Z uwagi na zaklasyfikowanie Tychów do tego typu obszarów ważne jest prowadzenie polityki rozwoju zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, która umożliwi rozwój gospodarczy przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.

Rysunek 9. OSI - obszary cenne przyrodniczo, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

⁵¹ Skala dotycząca walorów przyrodniczych obejmowała 5 poziomów: I - niskie lub brak, II - przeciętne, III - ponadprzeciętne, IV - wysokie, V - najwyższe.

Zakres działań dedykowanych OSI – obszary cenne przyrodniczo

Cel strategiczny A

- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne.
- Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.

Cel strategiczny B

- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców.

Cel strategiczny C

- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.
- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy.
- Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.

Cel strategiczny D

- Rozwijanie współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej, w tym w pasie Polski południowej oraz z miastami Ostrawą i Żyliną.
- Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym.
- Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu.

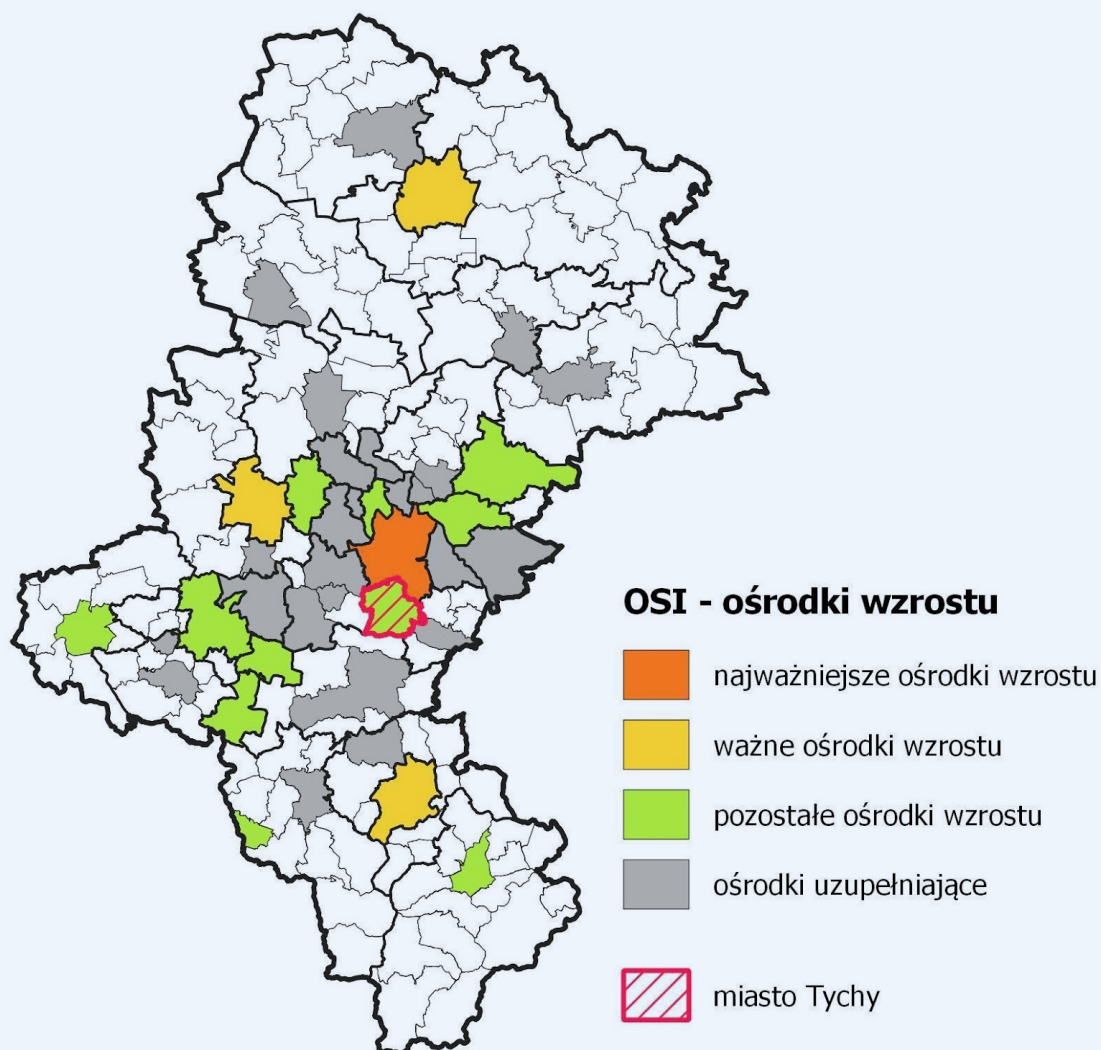
Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu.

OŚRODKI WZROSTU

Przez ośrodki wzrostu rozumie się obszary, które przyczyniają się do rozwoju całego województwa i budują jego pozycję w kraju oraz pełnią ważne funkcje gospodarcze i społeczne. W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wyznaczano cztery kategorie⁵²: najważniejsze ośrodki wzrostu, ważne ośrodki wzrostu, pozostałe ośrodki wzrostu oraz ośrodki uzupełniające. Tychy zostały zaklasyfikowane do kategorii pozostałe ośrodki wzrostu, odgrywają istotną rolę w rozwoju regionu z uwagi na położenie w Górnośląskiej - Zagłębiowskiej Metropolii. Interwencja kierowana w stronę tych obszarów powinna dotyczyć przede wszystkim zwiększenia innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, rozwoju funkcji metropolitalnych, tworzenia nowych miejsc pracy, w celu ograniczenia migracji młodych, wykształconych mieszkańców, a także poprawie jakości przestrzeni publicznej.

Rysunek 10. OSI - ośrodki wzrostu, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

⁵² Kategorie zostały wyznaczone w oparciu o analizę wskaźników dotyczących m.in. dostępności usług wyższego rzędu, jednostek badawczo-rozwojowych czy szkolnictwa wyższego oraz atrakcyjności lokalnego pracy

Zakres działań dedykowanych OSI – ośrodki wzrostu

Cel strategiczny A

- Rozwój infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, w tym stref aktywności gospodarczej, Polskiej Strefy Inwestycji, parków technologicznych, przemysłowych oraz klastrów ze szczególnym uwzględnieniem klastrów ze statusem Krajowego Klastra Kluczowego.
- Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój gospodarki 4.0, w tym wsparcie procesów automatyzacji, uelastycznienia i digitalizacji produkcji przedsiębiorstw oraz wzmocnienie kompetencji aktualnych i przyszłych kadr przemysłu.
- Rozwój współpracy przedsiębiorstw, w tym w ramach klastrów i sieci.
- Promocja i wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego.
- Promocja gospodarcza i podnoszenie jakości usług otoczenia biznesu, działających na rzecz umiędzynarodowienia działalności firm oraz klastrów.
- Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych.
- Rozwój i aktywizacja oraz przyciąganie zasobów ludzkich w szczególności w obszarach regionalnych i inteligentnych specjalizacji oraz przemysłów kreatywnych.
- Wsparcie szkół wyższych, instytucji i organizacji badawczych, w tym rozwój potencjału kadrowego w zakresie tworzenia rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych, w tym patentów oraz ich komercjalizacji we współpracy z sektorem gospodarczym.
- Wsparcie uczestnictwa regionalnych podmiotów, zwłaszcza uczelni, w europejskiej i globalnej przestrzeni badawczej.
- Wsparcie tworzenia nowych i rozwoju istniejących firm, w tym start-upów, opartych na potencjałach regionu oraz wykorzystujących technologie rozwijane w regionie, w szczególności w obszarach regionalnych i inteligentnych specjalizacji oraz przemysłów kreatywnych.
- Wsparcie umiędzynarodowiania, usieciowienia podmiotów regionalnych w procesie kreowania innowacji oraz współpracy interdyscyplinarnej.

Cel strategiczny B

- Podnoszenie konkurencyjności i atrakcyjności ośrodków akademickich i placówek szkolnictwa wyższego w regionie.

Cel strategiczny C

- Poprawa powiązań transportowych poprzez ich przywrócenie, rozbudowę, modernizację i zarządzanie infrastrukturą wzmacniającą dostępność i spójność regionu, w tym w zakresie dróg, linii kolejowych, szlaków wodnych oraz dróg rowerowych, a także wsparcie działań na rzecz wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.
- Rozwój infrastruktury lotniczej i okołolotniczej o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym oraz poprawa jej dostępności w szczególności MPL „Katowice” w Pyrzowicach.
- Wsparcie rozwoju transportu intermodalnego i multimodalnego, w tym rozwój centrów logistycznych o znaczeniu międzynarodowym o wysokiej dostępności transportowej.
- Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE.

- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne.
- Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast oraz osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic.
- Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Rozwój zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego, w tym tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodziny w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, z uwzględnieniem racjonalizacji świadczenia usług publicznych.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.

Cel strategiczny D

- Rozwijanie współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej, w tym w pasie Polski południowej oraz z miastami Ostrawą i Żyliną.
- Lokalizacja w regionie siedzib oraz przedstawicielstw instytucji o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.
- Organizacja flagowych wydarzeń biznesowych, naukowych, sportowych, kulturalnych promujących województwo i wykorzystujących unikatowe atuty regionu.
- Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu.

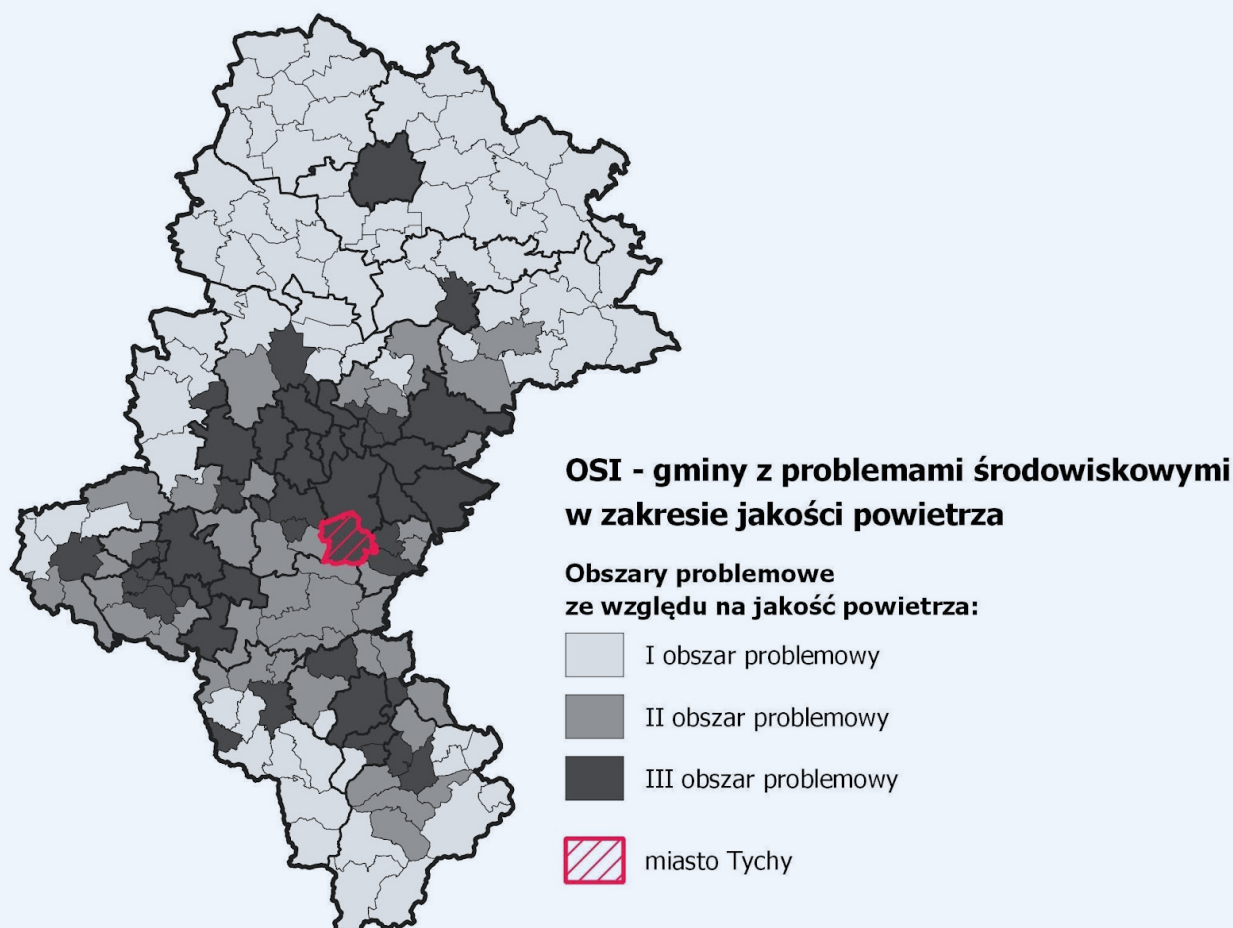

GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA

Wśród głównych przyczyn niskiej jakości powietrza w województwie śląskich wskazuje się emisję bytowo-komunalną, ale również emisję przemysłową i liniową. Klasyfikacja obszarów problemowych pod względem jakości powietrza oparta była o analizę średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w zakresie: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, pyłów zawieszonych PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Tychy zostały zaklasyfikowane do III obszaru problemowego, ze względu na odnotowanie przekraczania norm wszystkich trzech wskaźników. Kluczowe dla Tychów będzie przede wszystkim podjęcie działań mających na celu ograniczenie niskiej emisji oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań z zakresu ograniczania negatywnego wpływu na środowisko. Niezadowalający stan powietrza ma wpływ na jakość życia i zdrowie mieszkańców, zatem istotne jest również zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej oraz profilaktyki w tym zakresie.

Rysunek 11. OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

Zakres działań dedykowanych OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

Cel strategiczny A

- Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych.
- Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich.

Cel strategiczny B

- Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii.
- Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych.
- Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia.

Cel strategiczny C

- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.
- Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.
- Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.

Cel strategiczny D

- Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.

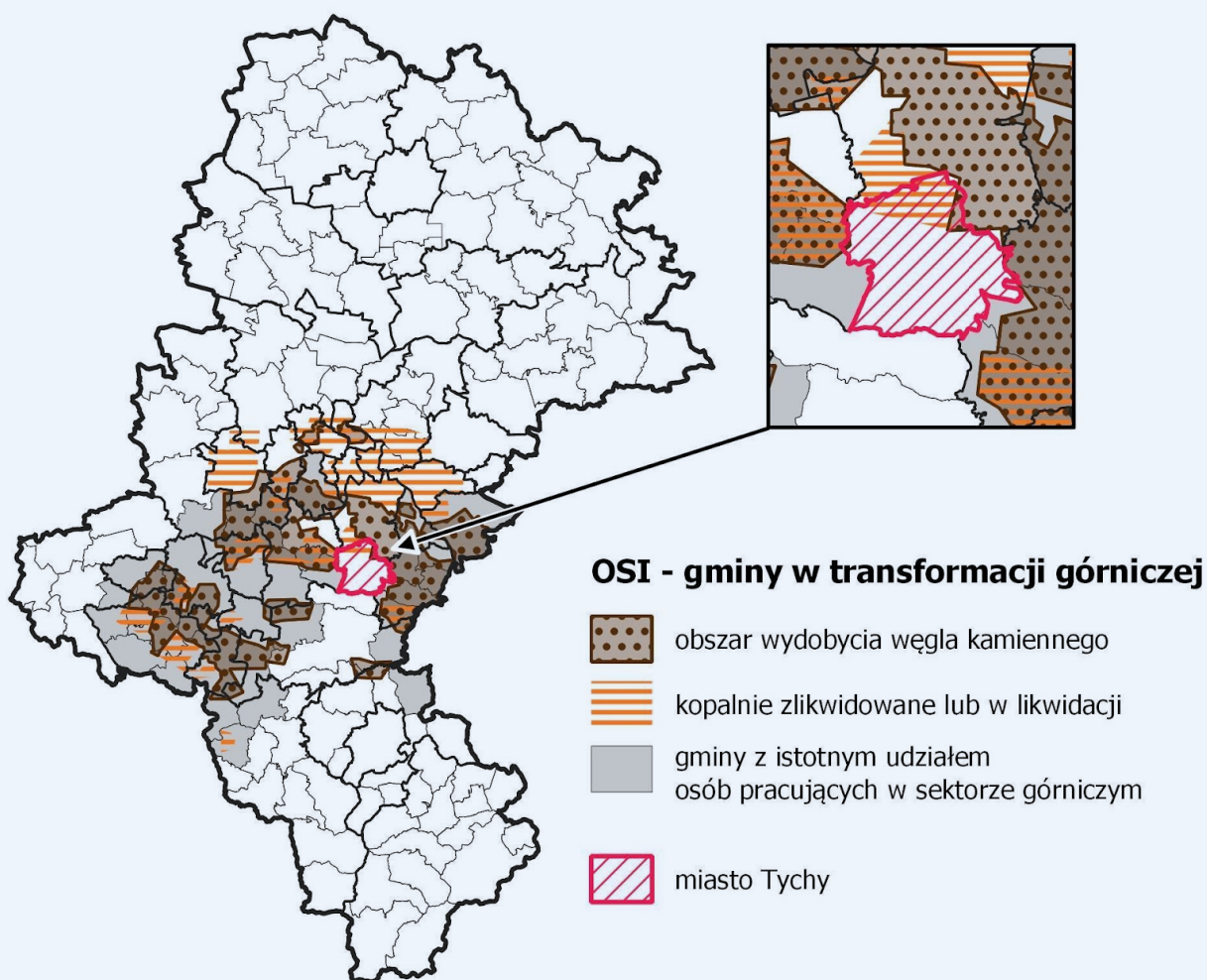
Designed by Freepik

GMINY W TRANSFORMACJI GÓRNICZEJ

Tychy są gminą którą dotyczą skutki prowadzonej w województwie śląskim transformacji. W klasyfikacji gmin w transformacji górniczej została zaklasyfikowana do typu z problemem przestrzennym, na terenie której występują tereny pogórnice po zakończonej już działalności wydobywczej (kopalnie zlikwidowane lub w likwidacji). Priorytetem jest przede wszystkim podjęcie działań rewitalizacyjnych na tych obszarach oraz przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu środowiska i jakości przestrzeni publicznych.

Rysunek 12. OSI - gminy w transformacji górniczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

Zakres działań dedykowanych OSI - gminy w transformacji górniczej

Cel strategiczny A

- Rozwój infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, w tym stref aktywności gospodarczej, Polskiej Strefy Inwestycji, parków technologicznych, przemysłowych oraz klastrów ze szczególnym uwzględnieniem klastrów ze statusem Krajowego Klastra Kluczowego.
- Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich.
- Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój gospodarki 4.0, w tym wsparcie procesów automatyzacji, uelastycznienia i digitalizacji produkcji przedsiębiorstw oraz wzmocnienie kompetencji aktualnych i przyszłych kadr przemysłu.
- Rozwój współpracy przedsiębiorstw, w tym w ramach klastrów i sieci.
- Promocja i wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego.
- Wsparcie tworzenia i rozwój MŚP (szczególnie start-upów), w tym podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników, jakości usług otoczenia biznesu oraz promocja produktów lokalnych i tradycyjnych, wspieranie wdrażania technologii cyfrowych.
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne.
- Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej

Cel strategiczny B

- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców.
- Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych, w tym zapewniającą dostępność urbanistyczno-architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- Wsparcie przekwalifikowania zawodowego i nabywania nowych kompetencji przez osoby objęte procesem transformacji gospodarczej.
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do nowoczesnej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającej wyzwaniom społecznym i gospodarczym, w tym rynku pracy.
- Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych, niezbędnych do funkcjonowania w dorosłym życiu oraz swobodnego poruszania się na rynku pracy.
- Rozwój współpracy podmiotów edukacyjnych w wymiarze międzysektorowym i międzynarodowym, w tym na rzecz dualnego kształcenia zawodowego.
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie.

Cel strategiczny C

- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.
- Przeciwdziałanie skutkom i ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji górniczej na środowisko, w tym na tkankę miejską.
- Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE.
- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne.
- Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast oraz osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.

Cel strategiczny D

- Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu.
- Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym.

12. System zarządzania strategią

W celu zapewnienia skutecznego i efektywnego wdrożenia założeń strategii, konieczne było opracowanie spójnego systemu realizacji, który stanowi instrukcję postępowania w zakresie rozwoju miasta.

12.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

Realizacja

Samorząd miasta Tychy wraz z podległymi mu jednostkami organizacyjnymi oraz spółkami prawa handlowego z udziałem miasta będzie pełnił rolę lidera oraz koordynatora lokalnych procesów rozwojowych poprzez realizację działań przyczyniających się do osiągnięcia założonych w strategii celów. Zwiększona rola i znaczenie samorządu w kształtowaniu odpowiedzialności za rozwój społeczno – gospodarczy, wynika między innymi z zapisów znowelizowanej ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Prezydent Miasta Tychy jako organ wykonawczy samorządu, wspierany przez swoich zastępców, skarbnika, sekretarza oraz merytoryczne wydziały urzędu miejskiego będzie pełnił wiodącą rolę w zakresie realizacji celów strategicznych. Działania Prezydenta związane z realizacją dokumentu nadzorowane będą przez Radę Miasta Tychy. Za proces zarządzania odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich, do którego zadań należeć będzie w szczególności:

- współpraca z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych przedsięwzięć strategicznych,
- pozyskiwanie danych i informacji niezbędnych do przeprowadzenia procesu monitoringu i ewaluacji strategii,
- monitorowanie i ewaluacja stopnia realizacji założeń strategii,
- koordynacja procesu aktualizacji strategii, w tym zbieranie informacji na temat przesłanek warunkujących jej przeprowadzenie,
- weryfikacja możliwości finansowania przedsięwzięć strategicznych ze źródeł zewnętrznych (środki z budżetu Unii Europejskiej oraz środki krajowe),
- prowadzenie działań informacyjno – promocyjnych zapewniających skuteczny poziom partycypacji społecznej.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter zaplanowanych w strategii działań oraz szerokie spektrum przyjętych celów, do ich realizacji zaangażowane zostaną również podmioty zewnętrzne, takie jak:

- instytucje samorządów lokalnych Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii,
- instytucje samorządu województwa,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje otoczenia biznesu,

- instytucje kultury,
- podmioty lecznicze,
- uczelnie/ instytucje badawczo-rozwojowe,
- przedsiębiorstwa,
- mieszkańcy.

Skuteczność realizacji założeń strategii zależy od aktywności i stopnia zaangażowania poszczególnych podmiotów, które powinny współpracować ze sobą zgodnie z poniższymi zasadami:

PARTNERSTWO	OTWARTOŚĆ
Podmioty zaangażowane w prace nad realizacją strategii powinny kierować się zasadą równorzędnego traktowania reprezentantów różnych środowisk. Ważne jest zachowanie niezależności poszczególnych podmiotów przy jednoczesnym dążeniu do wzajemnego zrozumienia. Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację strategii powinny kierować się wspólną wizją rozwoju miasta i posiadać podobne cele, co zapewni wysoką aktywność i oddanie podejmowanym działaniom.	W prace nad realizacją strategii powinny zostać zaangażowane osoby i organizacje z różnych środowisk, co zagwarantuje interdyscyplinarność zespołów.
EFEKTYWNOŚĆ	TRANSPARENTNOŚĆ
Podejmowane działania powinny być zaplanowane w taki sposób, aby możliwe było osiągnięcie wymiernych rezultatów przy oszczędnym wykorzystaniu zasobów.	Realizacja założeń strategii powinna odbywać się w pełni jawnie, z założeniem udostępniania wszystkich informacji i dialogu między wszystkimi interesariuszami. Wszystkie podejmowane działania powinny być publicznie przedstawiane i konsultowane.
KONSEKWENCJA	ELASTYCZNOŚĆ
Wdrażanie zaplanowanych działań powinno odbywać się z zachowaniem odpowiedniej kolejności, zakresu i komplementarności podejmowanych prac. Ważna jest determinacja w osiąganiu założonych rezultatów.	Należy przyjąć możliwość modyfikacji i dostosowania założeń strategii do zmieniających się uwarunkowań.

Monitoring, ewaluacja oraz aktualizacja strategii

Realizacja „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+” podlega bieżącemu monitoringowi i ocenie rezultatów (ewaluacja). Na podstawie cyklicznej sprawozdawczości dokonuje się analizy stopnia realizacji poszczególnych celów oraz podejmuje się decyzje o ewentualnej aktualizacji dokumentu.

Sprawozdawczość z realizacji strategii opierać się będzie o analizę wskaźnikową i/lub opis postępów w zakresie realizacji kierunków działań w formie corocznego raportu. Zostanie ona także skoordynowana z obowiązkiem opracowania i przekazywania przez gminy w terminie do 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy, obejmującego między innymi informacje dotyczące stanu realizacji strategii.

Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji, na podstawie analizy wskaźników przedstawionych w rozdziale 8. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w strategii.

Ewaluacja natomiast, ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele określone w strategii przekładane są na realne działania. Dzięki jej przeprowadzeniu możliwe jest podnoszenie jakości działań, udoskonalenie bieżącej interwencji czy podejmowanie decyzji dotyczącej aktualizacji/modyfikacji dokumentu. W ramach badania ewaluacyjnego ocenia się również skuteczność, efektywność i użyteczność prowadzonych prac, trwałość ich rezultatów, trafność doboru celów wobec zidentyfikowanych potrzeb i wyzwań rozwojowych. Wynikiem przeprowadzonej weryfikacji będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań. Raporty ewaluacyjne zawierają rekomendacje korekt, aktualizacji oraz uzupełnień zawartości dokumentu.

Rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji strategii w trakcie wdrażania interwencji (ewaluacja on-going) i na koniec okresu jej realizacji (ewaluacja ex post). Sporządzony w jej efekcie raport umożliwi ocenę poziomu realizacji celów, skuteczności podjętych prac oraz ich efektów. Ewaluacja może zostać zrealizowana w formie spotkania strategicznego z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy lokalnych i partnerów realizacyjnych. Jego docelowym efektem powinna być lista proponowanych zmian do strategii.

Aktualizacja zapisów „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030+” dokonywana będzie w uzasadnionych przypadkach, w szczególności w związku ze zmianami uwarunkowań rozwojowych (m.in. społecznych, gospodarczych, prawnych, przestrzennych czy politycznych) na terenie miasta, bądź w jego otoczeniu. Decyzję o aktualizacji dokumentu podejmuje Prezydent Miasta po wcześniejszym uwzględnieniu uwag właściwych wydziałów merytorycznych Urzędu Miasta Tychy oraz innych podmiotów zaangażowanych w realizację strategii. Aktualizacja dokonywana będzie na drodze uchwały Rady Miasta.

12.2 Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć, zaplanowanych w strategii będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł, m.in.:

- środków własnych gminy;
- środków budżetu państwa;
- środków z funduszy celowych;
- środków z Unii Europejskiej;
- środków z budżetu samorządu województwa;
- kredytów bankowych, pożyczek oraz innych instrumentów finansowych;
- innych środków publicznych.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych, zwłaszcza długookresowych, stanowić będzie budżet miasta oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Głównymi źródłami finansowania poszczególnych zadań rozwojowych będą środki, stanowiące dochody własne miasta oraz fundusze europejskie, które, zgodnie z nową perspektywą finansową UE na lata

2021-2027, będą przeznaczone na wsparcie, m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu, czy instytucji badawczych z zakresu realizacji inwestycji w infrastrukturę, sprawy społeczne, innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację oraz ochronę środowiska.

Zgodnie z założeniami dokumentów programowych, środki z funduszy europejskich zostaną rozdysponowane w oparciu o programy krajowe i regionalne. Wśród kluczowych programów europejskich, które stanowią podstawę do finansowania projektów niniejszej strategii, znajdują się:

Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	Zgodnie z Umową Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027, na wsparcie województwa śląskiego w perspektywie 2021-2027 łącznie zostanie przekazane ponad 5 mld euro, w tym ok. 2 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, ok. 800 mln euro z Europejskiego Funduszu Społecznego+ oraz ok. 2 mld euro z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Zgodnie z założeniami programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, środki zostaną rozdysponowane w ramach 8 priorytetów (Inteligentne Śląskie, Ekologiczne Śląskie, Mobilne Śląskie, Lepiej połączone Śląskie, Społeczne Śląskie, Śląskie dla mieszkańca, Śląskie bliżej obywateli i Śląskie w Transformacji).
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FENIKS)	Założenia programu dotyczą wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz działań, związanych z adaptacją do zmian klimatu. Ponadto, założenia programu przewidują wsparcie inwestycji związanych z poprawą jakości infrastruktury drogowej, wydolności ochrony zdrowia, a także wykorzystaniem potencjału tkwiącego w dziedzictwie kulturowym. Wszystkie te działania mają przyczynić się do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.
Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) 2021-2027	Głównym celem Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 jest zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii, a także wzrost konkurencyjności MŚP. Program uwzględnia również transformację gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii.
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	Realizacja programu uwzględnia wsparcie m.in. na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.
Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 jest kontynuacją Programu Polska Cyfrowa 2014-2020 i stanowi kolejny etap cyfrowej transformacji kraju. Głównym celem jest udostępnianie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnienie cyberbezpieczeństwa oraz rozwój gospodarki opartej na wykorzystywaniu najnowszych technologii cyfrowych.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG) -	mają na celu wzmacnianie stosunków między Islandią, Norwegią i Lichtensteinem a poszczególnymi członkami UE, w tym Polską. Wsparcie w ramach tych mechanizmów finansowych ma przyczynić się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w Europie, a programy, w ramach których możliwe jest pozyskanie dofinansowania, skupiają się na rozwoju przedsiębiorczości i innowacji, edukacji, zdrowia i kultury, realizacji badań naukowych, ochronie środowiska, a także wspieraniu rozwoju lokalnego.
---	--

Poniżej przedstawiono tabelaryczne zestawienie potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych kierunków działań, wyznaczonych w „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2030” w podziale na priorytety, w ramach których możliwe będzie uzyskanie wsparcia w postaci środków finansowych.

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania I. Prowadzenie odpowiedzialnej i efektywnej polityki społecznej	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	V. Społeczne Śląskie (EFS+)
		VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
		VII. Śląskie bliżej obywateli (EFRR)
Kierunek działania II. Zapewnienie wysokiej jakości edukacji opartej o innowacyjność i nowatorskie rozwiązania	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Edukacja
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	V. Szkolnictwo wyższe i nauka
Kierunek działania III. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zarządzaniu miastem	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	I. Inteligentne Śląskie
		V. Społeczne Śląskie (EFS+)
		VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	II. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi
		III. Równe szanse dla osób z niepełnosprawnościami
		VI. Innowacje społeczne

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania IV. Optymalizacja i dalsza integracja usług transportu zbiorowego	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	III. Mobilne Śląskie (EFRR)
		IV. Lepiej połączone Śląskie (EFRR)
		VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	III. Transport miejski
		IV. Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności
		V. Wsparcie sektora transportu z EFRR
Kierunek działania V. Kreowanie podaży atrakcyjnego zasobu mieszkaniowego	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Rozwój Lokalny
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności
		II. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
Kierunek działania VI. Zapewnienie wysokiego poziomu partycypacji społecznej mieszkańców	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	V. Społeczne Śląskie (EFS+)
		VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
		VII. Śląskie bliżej obywateli (EFRR)

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania VII. Integracja międzypokoleniowa i wsparcie seniorów	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Społeczeństwo obywatelskie
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
		VII. Śląskie bliżej obywateli (EFRR)
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	II. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi
		III. Równe szanse dla osób z niepełnosprawnościami
		IV. Zdrowie i zdrowotna opieka długoterminowa
		V. Szkolnictwo wyższe i nauka
Kierunek działania VIII. Zapewnienie atrakcyjnych warunków do spędzania czasu wolnego w mieście	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Społeczeństwo obywatelskie
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
Kierunek działania IX. Wykorzystanie potencjału sportowo-rekreacyjnego miasta	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Społeczeństwo obywatelskie
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
Kierunek działania X. Wspieranie rozwoju atrakcyjnej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców oferty kulturalnej	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Kultura
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
		VII. Śląskie bliżej obywateli (EFRR)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	VII. Kultura

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania XI. Umacnianie konkurencyjności i atrakcyjności miasta jako ośrodka wzrostu gospodarczego	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Rozwój przedsiębiorczości i innowacje
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	I. Inteligentne Śląskie (EFRR)
		V. Społeczne Śląskie (EFS+)
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	I. Wsparcie dla przedsiębiorców
		II. Środowisko przyjazne innowacjom
	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	II. Zaawansowane usługi cyfrowe
Kierunek działania XII. Rozwijanie inteligentnych specjalizacji i wzmacnianie atrakcyjności rynku pracy	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Rozwój przedsiębiorczości i innowacje
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	I. Inteligentne Śląskie (EFRR)
		V. Społeczne Śląskie (EFS+)
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	I. Wsparcie dla przedsiębiorców
		II. Środowisko przyjazne innowacjom
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	I. Lepsze polityki dla rozwoju społecznego
	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	II. Zaawansowane usługi cyfrowe
Kierunek działania XIII. Nowoczesna przestrzeń publiczna przyjazna mieszkańcom	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
		VII. Śląskie bliżej obywateli (EFRR)

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania XIV. Poprawa jakości i dostępności podstawowej infrastruktury sieciowej i kubaturowej	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
		Sprawy wewnętrzne
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	II. Ekologiczne Śląskie (EFRR)
		VI. Śląskie dla mieszkańca (EFRR)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności
		II. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
		III. Transport miejski
		IV. Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności
		V. Wsparcie sektora transportu z EFRR
	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	I. Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego Internetu szerokopasmowego
Kierunek działania XV. Działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
		Sprawy wewnętrzne
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	II. Ekologiczne Śląskie (EFRR)
		VIII. Śląskie w transformacji (FST)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności
		II. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	III. Zazielenienie przedsiębiorstw

Kierunek działania	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Kierunek działania XV. Adaptacja miasta do zachodzących zmian klimatycznych	Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)	Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu
		Sprawy wewnętrzne
	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	II. Ekologiczne Śląskie (EFRR)
		VIII. Śląskie w transformacji (FST)
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności
		II. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	III. Zazielenienie przedsiębiorstw

Designed by Freepik

12.3 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych są obowiązkowym elementem systemu realizacji strategii. Jako dokumenty wykonawcze należy rozumieć plany i programy funkcjonujące w gminie, zarówno obowiązkowe, jak i fakultatywne. Znajdują się wśród nich m.in. dokumenty planistyczne (np. studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), plany rozwoju i modernizacji infrastruktury sieciowej, programy ochrony środowiska, czy też gminne programy wspierania polityki społecznej.

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” jest jednym z najważniejszych dokumentów obowiązujących w gminie ze względu na fakt, iż określa kompleksowo kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego. Jej ogólny, interdyscyplinarny charakter implikuje potrzebę uszczegółowienia zapisów w niej zawartych w strategiach branżowych (np. dotyczących sportu, edukacji, oświaty, polityki społecznej, mieszkalnictwa). Zawarte w strategii cele powinny zostać skonkretyzowane i realizowane przy pomocy dokumentów wykonawczych z uwzględnieniem następujących zasad:

- dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie oraz zawierać podstawowe informacje o dokumencie i wyjaśnienie trudnych pojęć,
- obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodnie z obowiązującymi zasadami sporządzania dokumentacji oraz wytycznymi systemu identyfikacji wizualnej miasta,
- obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom,
- w każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii,
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

Poniżej przedstawiono wybrane dokumenty wykonawcze obowiązujące w Tychach wraz z określeniem ich zgodności z przedstawioną strategią lub rekomendacjami zmian.

Dokument	Data opracowania dokumentu	Uwagi/rekomendacje
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy	Opracowane i przyjęte w 2002 r., ostatnia zmiana w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Program Rewitalizacji dla miasta Tychy do roku 2023	2019 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Aktualizacja programu ograniczenia niskiej emisji dla miasta Tychy na lata 2015–2020 z perspektywą do roku 2023	2017 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Program ochrony środowiska dla miasta Tychy na lata 2022 – 2025 z perspektywą do roku 2029	2021-2022 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii

Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tychy do roku 2022	2018-2019 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Polityka mobilności Miasta Tychy	2022 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+	2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Strategia rozwoju Kultury w mieście Tychy 2020+	2016 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020–2027	2019-2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Strategia Rozwoju Mieszkalnictwa Miasta Tychy na lata 2015-2020+	2015 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Strategia rozwoju sportu miasta Tychy na lata 2021-2025	2021-2022 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023	2020-2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022 - 2025	2022 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tychy na lata 2021-2026	2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii
Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych w Gminie Miasta Tychy na lata 2019-2024	2018-2019 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii

13. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2030+” jest dokumentem, który obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), ponieważ wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów, które mogą znacząco na nie oddziaływać. Zasady przeprowadzania sooś, wskazuje ustawa z 3 października 2008 r. o *udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 z późn. zm.). Opinię dotyczącą konieczności opracowania sooś, w przypadku miasta Tychy, wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach, w terminie 30 dni od otrzymania wniosku. We wniosku określany jest charakter działań przewidzianych w strategii, rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, jak również cechy obszaru, który objęty jest oddziaływaniem na środowisko.

14. Załączniki

14.1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Tychy

14.2 Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców

14.3 Mapa ryzyka i zagrożenia powodziowego

SPIS TABEL

Tabela 1.	Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)	17
Tabela 2.	Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)	19
Tabela 3.	Działania wyodrębnione w planie zarządzania ryzykiem powodziowym	21
Tabela 4.	Rezultaty planowanych działań	70

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.	Mapa jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd) na terenie miasta Tychy	20
Rysunek 2.	Struktura funkcjonalno-przestrzenna	75
Rysunek 3.	Struktura osadnicza wraz z lokalnym układem komunikacyjnym	76
Rysunek 4.	Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne	76
Rysunek 5.	Infrastruktura techniczna	77
Rysunek 6.	Zasoby dziedzictwa kulturowego	77
Rysunek 7.	Uwarunkowania rozwojowe	78
Rysunek 8.	Kierunki interwencji i planowane działania	79
Rysunek 9.	OSI - obszary cenne przyrodniczo, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy	88
Rysunek 10.	OSI - ośrodki wzrostu, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy	90
Rysunek 11.	OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, z uwzględnieniem położenia miasta Tychy	93
Rysunek 12.	OSI - gminy w transformacji górniczej	95

Strategia Rozwoju Miasta Tychy

2030+

Opracowanie dokumentu strategii:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Koordinacja prac nad strategią wraz z redakcją tekstu:

Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich Urzędu Miasta Tychy

Opracowanie części graficznej strategii:

www.csmediastudio.com

Zdjęcia:

Urząd Miasta Tychy, Anna Sroka, Piotr Podsiadły, Michał Janusiński, Kamil Peszat, Radosław Kaźmierczak.

URZĄD MIASTA TYCHY

Aleja Niepodległości 49, 43-100 Tychy

tel. 32 776 33 33 | fax: 32 776 33 44

e-mail: poczta@umtychy.pl

Serwis informacyjny UM Tychy: umtychy.pl

NIP Gminy Tychy: 646-00-13-450

REGON Gminy Miasta Tychy: 276255507

REGON Urzędu Miasta Tychy: 000515922

Kod terytorialny gminy: 247701 1

